

LÄS OM: riktiga isvintrar/riddersholms slott/kungen på åland/vasaskeppet bärgas/sjöhistoriska stigen/fyren på lurö/kokt kubb/stake med anor

magasinSKÄRGÅRD.

sinne/smak/sevärdheter

Vart tog de vita och kyliga vintrama vägen?
Läs om vargavintrar vi minns på s 6.

Varsågod!
Magasinet är gratis.

»Att denna vinter blir magisk med ett tjockt snötäcke och isar som håller att åka skridskor eller snöskoter på. Vi kan väl alla hålla tummarna för det? Så kanske universum hör vår bön.«

#3-2020

Stolt samarbetspartner till Roslagen

Roslagens Sparbank

Vår uppgift är att vara en bra bank för alla som bor, lever och verkar i Norrtälje kommun! Hos oss har du nära till bankservice och finansiell kompetens.

Sedan 2001 har vi bidragit med drygt 130 miljoner kronor till Roslagens utveckling

Som Sparbank har vi inga enskilda aktieägare. Därför kan vi lämna tillbaka en del av vinsten för att stödja lokala aktiviteter och utvecklingsprojekt i linje med vår vision om ett attraktivt och öppet Roslagen i tillväxt.

Varmt välkommen in på något av våra kontor som du hittar i Rimbo, Hallstavik, Älmsta och Norrtälje centrum eller nå oss via roslagenssparbank.se

0176-770 00

BESÖK ÖSTERSJÖNS MEST ENSLIGA Ö

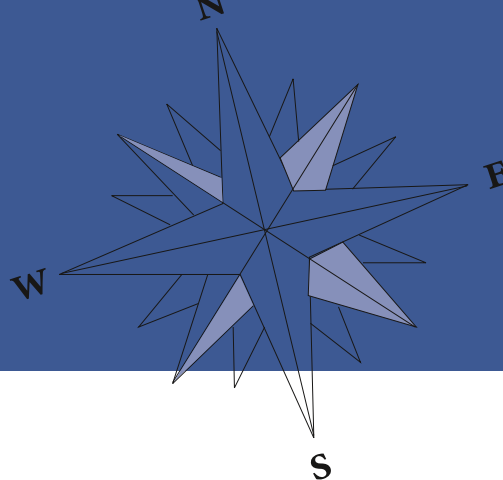
Upplev lugnet och stillheten. Njut av milsvida stränder, se sälar på nära håll och svävande havsörn. Vandra längs med 60 km markerad led genom säregen natur.

GOTSKA SANDÖNS NATIONALPARK

Båt från Nynäshamn & Fårösund

13 maj-3 september
www.gotskasandon.se

Det var bättre förr...

Ja, det är lätt att tänka så när vi tvingas hårda ut pandemi, klimathot, Trump och Putin. Men vi får den framtid vi stakar ut och mycket blir faktiskt bättre. Vi har en hel del gratis av att dra lärdom av historien och våra förfäders kunskap som vi ärver. I det här numret grottar vi ner oss i vår historia.

En liten nostalgikick är när vi minns de stränga vintrarna rika på snö och hårda isar långt ute till havs. Vilket få på vårt jordklot får uppleva under sin livstid. Lyckliga oss här uppe i norr. Förhoppningsvis är det dags igen? Att denna vinter blir magisk med ett tjockt snötäcke och isar som håller att åka skridskor eller snöskoter på. Vi kan väl alla hålla tummarna för det? Så kanske universum hör vår bön.

Vi får även kika in i Riddersholms anrika 1700-tals slott och veta mer om den adliga ätten Ridderstad, som nu åter bor på släktens åldersstigna gård. Efter år av förfall lever nu huset upp igen. Ett historiskt kulturarv vårdas. Sköter om gör också föreningen på Fjäderholmarna som tar hand om gamla allmogebåtar, ett annat värdefullt kulturarv. Förresten – har ni hört talas om Upplandskubb? Nej, det

har inget med spelet från Gotland att göra. Eller har du sett en Upplandsstake? Kubben och staken är även de arv från vårt förflutna. Som fått en revival.

Missa för all del inte Sjöhistoriska stigen på Djurö. Om ni vill ut i naturen, röra på er och samtidigt få lite historisk kunskap om skepp och annat. Apropå det, ett märkvärdigt skepp som de flesta känner till är ju Vasa, som till och med har ett eget museum på Djurgården. En av dykarna som bärgade henne Åke Lindqvist, har mycket intressant att berätta för oss. Sextio år senare. Och på ön Lurö med sin speciella fyr på ett hustak, vilar mycket historia i markerna. Där gick förr en pilgrimsled. Bland annat. Dessutom får vi hjälp att minnas Norrtälje marknad, på den tiden när det såldes mycket strömming där och ungdomarna slogs.

Så – var det verkligen bättre förr? Eller minns vi bara godbitarna? Och glömmer lätt det tråkiga. Hursom haver – vi ser fram mot vintern och möjligheterna som ryms på framtidens oskrivna blad.

Angenäm läsning & gott nytt år! / REDAKTÖREN

»Så – var det verkligen bättre förr? Eller minns vi bara godbitarna? Och glömmer lätt det tråkiga.«

Besök Norrtelje Brenneri

Endast bokade gäster. Boka på norrteljebrenneri.se

- Besökslördagar • Ginprovning • Klubbspelningar • Fest & Bröllop
- Provningar för privata grupper • Mordgåtor

NYHET!

Ginprovning

Historien om Gin och Svensk hantverks gin.

Visning och provning

5 mars, 9 april

Besökslördag

Visning av Brenneriet med provning av våra prisvinnande destillat

21 februari, 20 mars, 24 april, 29 maj 19 juni

Boka plats!

norrteljebrenneri.se

0176-22 71 30

Välkommen

Roslags

NORRTELJE BRENNERI
www.norrteljebrenneri.se

tel. 0176-22 71 30

Hallå där!

Vet du om att man kan prenumerera på Magasin Skärgård? Och få det hemskickat. Sen behöver du aldrig oroa dig för att missa något ex.

Magasinet är fortfarande gratis, du betalar bara portot (fyra frimärken) plus fakturaavgift 25 kr. Eller vill du ge bort en prenumeration i julklapp?

Boka på info@magasinskargard.se.

Vi behöver namn och adress till den/de som ska få magasinet och dig som betalar. Ange också om det gäller ett år (tre nummer) på prov eller tills vidare.

magasinSKÄRGÅRD.
sinne/smak/sevärdheter

Redaktionen

ANSVARIG UTGIVARE / REDAKTÖR
Josefin Ekberg, Gräddö

FOTOGRAF
Roine Karlsson, Gräddö

FORMGIVARE
Eva Englund, Vaxholm

SÄLJARE
Gabriella Fischer, Norrtälje

FRILANSREPORTER
Misse Ljungström,
Saltsjöbaden/Svartsö

ILLUSTRÄTOR
Lars Holm, Björkö-Arholma

ANSVARIG UTGIVARE O. REDAKTÖR Josefin Ekberg
JE Mediaproduktion

Gräddö varvsväg 12, 760 15 Gräddö
0709-701 901

josefin@magasinskargard.se
www.magasinskargard.se

ANNONSSÄLJARE Josefin Ekberg 0709-701 901,
Gabriella Fischer 070-296 14 99

OMSLAGSFOTO Roine Karlsson

FRILANSREPORTRAR Christer Bergström / Helena Forsgård

Gunnika Isaksson-Lutteman / Misse Ljungström

Hélène Lundgren / Roine Karlsson / K-G Mattsson

KRÖNIKÖR Marina Lind

FORMGIVARE Eva Englund ILLUSTRÄTOR Lars Holm

TRYCKERI Printall, Estland

DISTRIBUTION 75 000 ex/år (vår/sommar, vinter)

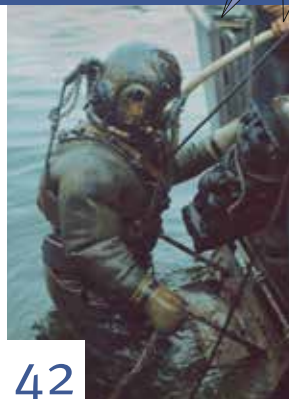
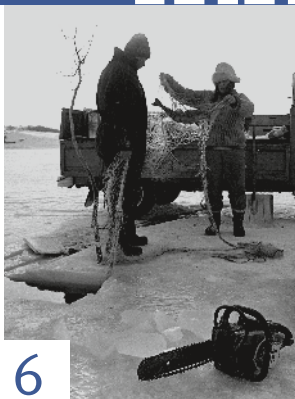
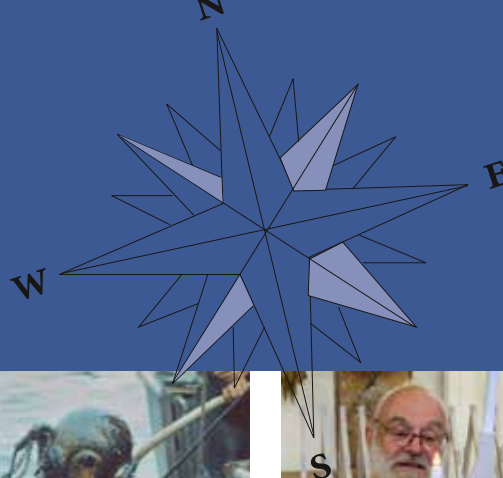
MagasinSkärgård är en fristående produkt.

För ej beställt material ansvaras ej.

Gilla oss på Facebook!

Innehåll

Riktiga vargavintrar

s 6

Vart tog de vita vintrarna vägen? Med is och tjockt snötäcke. Som man kan åka skridskor och skidor på. Fotograf Roine Karlsson har letat i sitt bildarkiv och hittat åren då det var så kallt att isen låg på Östersjön. Och minns hur de körde jeep ända till Söderarm.

Slott ur Törnrosasömn

s 18

Länge såg det ut som om Riddersholms slott var lämnat till sitt öde. Ett sorgligt förfall av ett adligt hem från 1700-talet. Men så började det hända saker. Idag är det totalrenoverat till toppskick. Och inte av vilka som helst – utan en äkta Ridderstadsfamilj.

Vandring med sjöhistoria

s 24

På Djurö och i vattnen runtom ruvar spännande historia. Bland annat om när skeppet Riksvasa 1623 sjönk. Det och mycket mer kan du läsa om på de 35 skyltar som satts upp längs »Sjöhistoriska stigen«, på Klockarudden, Kyrkudden och Eriksbergsskogen.

Kokt lokalt bröd

s 36

En kokt med bröd? Nej, men kokt bröd. Ja, du hörde rätt. I vår region bakas sedan mitten av 1800-talet det så kallade »Upplandskubb«. Ett cylinderformat bröd som är det enda i landet som bakas i vattenbad på spisen istället för i ugn. Vi vet nu hur man gör.

Skeppet Vasas lyft

s 42

Vasamuseet med regalskeppet Vasa drar miljoner nyfikna besökare från hela världen varje år. Men få personer är i livet och kan berätta hur det var att dyka på och bärga vraket från botten för omkring sextio år sedan. Åke Lindqvist berättar hur det var.

Stake får nytt liv

s 62

En stor ljusstake för festliga tillfällen med anor från tidigt 1800-tal har fått en renässans i vår tid. »Upplandsstaken« tillverkas på nytt och enligt förlagan från Lennartsnäs herrgård. Hos Snickeri Trä-gården i Lövestabruk. En exklusiv stake som imponerar.

Forsmarks Wårdshus

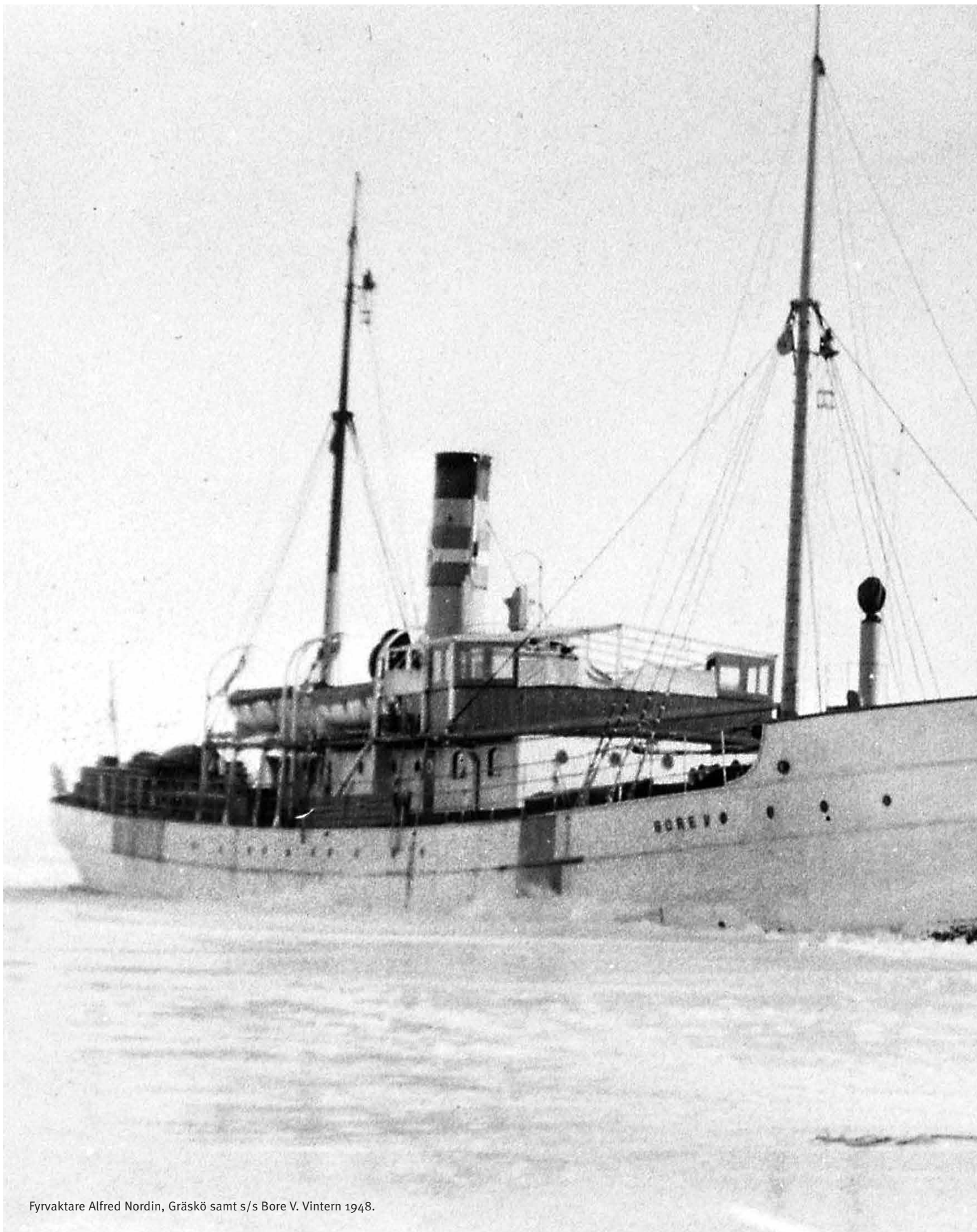
Giftastankar? Boka ert bröllop hos oss.
Boende i herrgårdens flyglar med vigsel i brukets egen kyrka eller i den vackra engelska parken.

www.forsmarkswardshus.se Tel 0173-501 00

KNUTMASSOKVARNEN I GIMO

Café Hantverk Knutmuseum
Öppet 10.00 - 16.00 måndag - fredag. Välkomna!

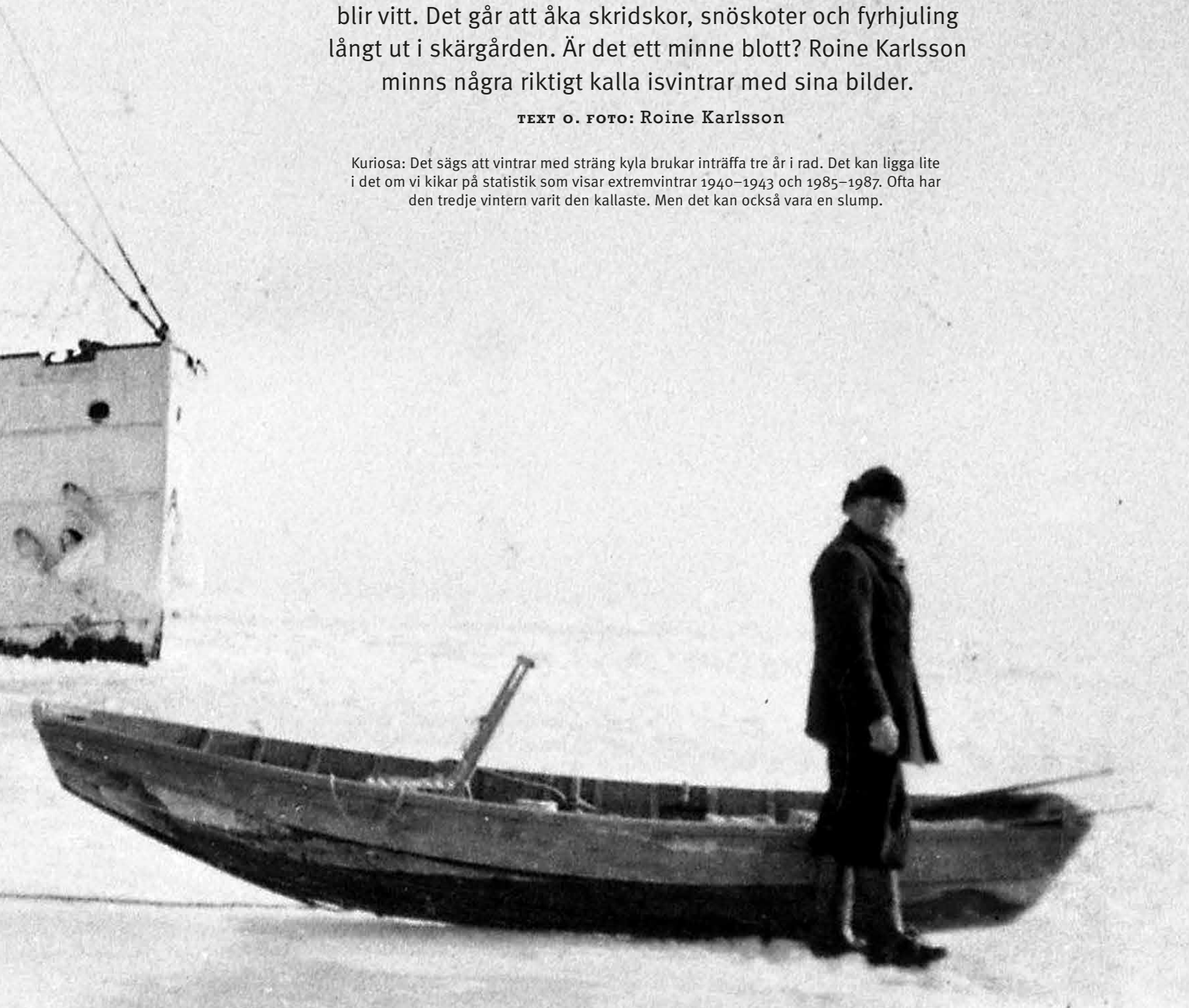
Fyrvaktare Alfred Nordin, Gräskö samt s/s Bore V. Vintern 1948.

Kalla vintrar när isen frös

Visst är vintern en härlig tid? När isen lägger sig och allt blir vitt. Det går att åka skridskor, snöskoter och fyrhjuling långt ut i skärgården. Är det ett minne blott? Roine Karlsson minns några riktigt kalla isvintrar med sina bilder.

TEXT O. FOTO: Roine Karlsson

Kuriosa: Det sägs att vintrar med sträng kyla brukar inträffa tre år i rad. Det kan ligga lite i det om vi kikar på statistik som visar extremvintrar 1940–1943 och 1985–1987. Ofta har den tredje vintern varit den kallaste. Men det kan också vara en slump.

Isväg mellan Herräng och Singö. 13 januari 1982.

Torskfiske vid Rödlöga. 24 februari 1982.

Vintrarna på Rådmansö har varit mildare och snöfattigare än på många år. I vintras lade sig inte isen utanför Gräddö brygga på hela säsongen. Sjöarna som vi brukar åka skridsko på vid jul blev aldrig åkbara. Mätningar sedan 2013 visar att medeltemperaturen under december-januari i Stockholm legat på plusgrader, med undantag av 2017. När jag växte upp i på 50-talet kunde vi alltid åka skidor på vintern.

Jag började fotografera i början av 70-talet. Sedan dess bär jag alltid en kamera med mig. Hittills har det blivit över en miljon bilder. De blir som en dagbok. Där kan jag kanske få svar på om vintrarna var kallare och vitare förr. Så jag grottar ner mig i mina gamla fotografier och letar efter skärgårdsbilder med is. Jag hittar åtta riktigt kalla år mellan 1982 och 2011, då isarna var farbara långt ut i skärgården. När jag ser fotona vaknar minnena till liv.

De första jag får upp är några flygbilder från den 23 februari 1982. Jag fick då flyga ut till Märket och Svenska Högarna för att ta reda på hur långt ut isen låg. På vägen hem upptäckte jag att det stod bilar på isen vid Rödlöga. Dagen efter tog journalisten Roger Thorén och jag bilen över isen från Blidö med kurs mot Rödlöga. Vid den här tiden fanns gott om torsk. Och vid Hundskärsknöv hittade vi flera bilburna fiskare som drog upp stora torskar genom isen. Lite längre bort höll Barbro och Janne Nordstedt från Söderöra på att vittja näten som de dragit under isen. Medan deras lilla Joel undersökte fångsten.

Snöskoterutflykter

Nästa vinter med skärgårdsis var 1985. I Refsnäs hamn på Rådmansö låg flera av ostkustens fiskebåtar fastfrusna. Det stod massor av skarvar bland båtarna som riskerade att frysa fast i isen, då de inte kom åt fisken därunder. Eftersom skarvar var ovanligt i Uppland då kom många för att spana in dem. Isen låg sedan kvar långt in på våren. Jag hittar flygbilder från Arholma och Tjockö där drivisen proppar igen i vikarna så sent som den 20 maj det året.

Efter flera långa och kalla vintrar hade nu flera skärgårdsbor investerat i

Utflykt med snöskotrar. 2 mars 1986.

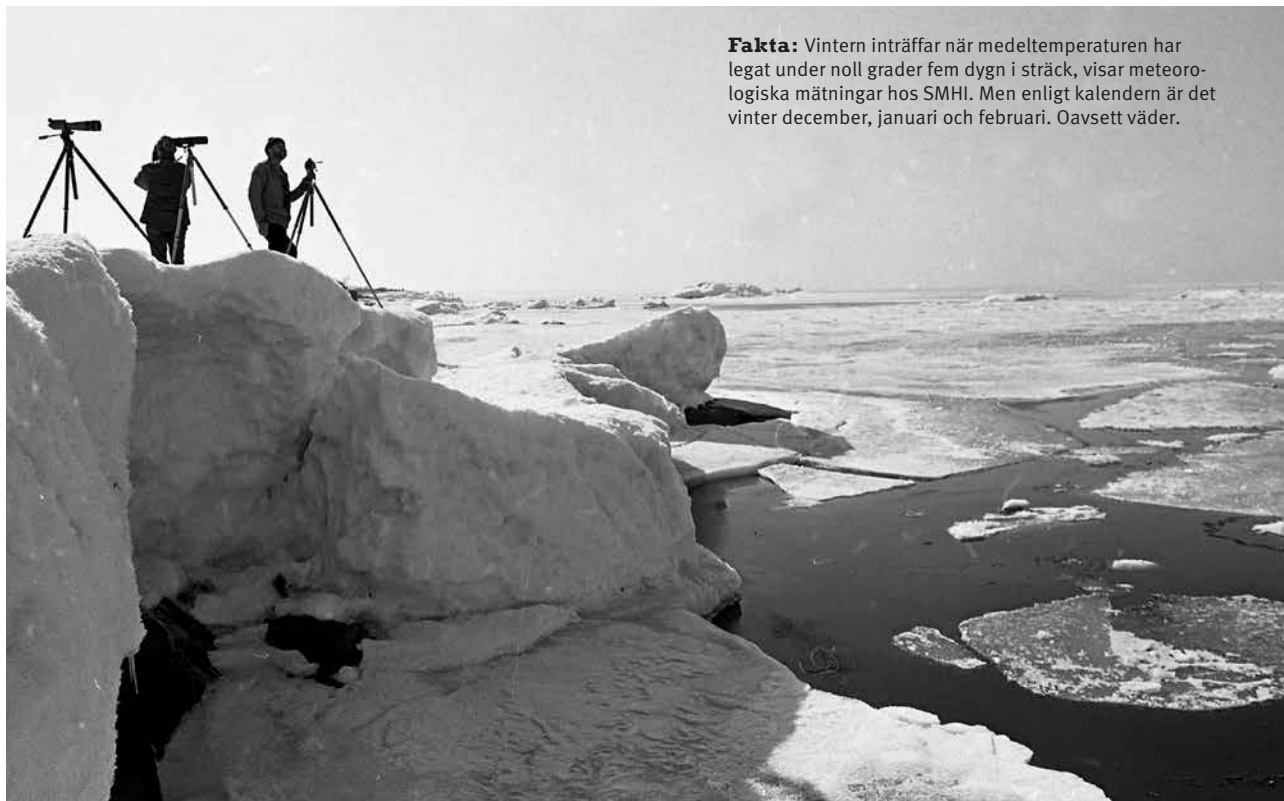

»En del hade byggt slädar till skotern där kvinnor och barn satt insvepta i filter. För att resan skulle gå bra blev det förstås ett stopp vid Barskär, där en sup måste intas för att få lycka på färden.«

snöskoter. Deras båtar låg fastfrusna vid bryggorna. Och man hade börjat göra gemensamma utflykter på isen med skottrarna. En helg i början av mars 1986 fick jag följa med ett gäng öbor till ytter-skärgården. Det var säkert ett tjugotal ekipage som gav sig iväg från Bromskär på Blidö. En del hade byggt slädar till skotern där kvinnor och barn satt insvepta i filter. För att resan skulle gå bra blev det förstås ett stopp vid Barskär, där en sup måste intas för att få lycka på färden. Jag vill minnas att handlaren Ulf

Karlsson på Svartlöga fick åka först. Han hade bra koll på isen. När skottrarna kom ut på Svartlögefjärden liknade det mer ett kosläpp. Första stoppet var utanför affären på Svartlöga innan vi åkte vidare till Röder. Där det blev fika på bryggan nedanför de röda sjöbodarna.

Samma år fick jag vara med Harry och Olle Sjöblom när de fiskade ute vid Håkansskär. Harry hade en liten gum-mibåtsliknande plastjolle efter skotern. Den fick jag åka i. Harry berättade att den också fungerade som flöte(!) ifall

Fakta: Vintern inträffar när medeltemperaturen har legat under noll grader fem dygn i sträck, visar meteorologiska mätningar hos SMHI. Men enligt kalendern är det vinter december, januari och februari. Oavsett väder.

skotern skulle gå genom isen. Det kändes ju bra. Den här vintern hade också Enskärs sjötransport fått en ny hydrokopter för att köra skolbarn mellan Tjockö och Refsnäs. Och Lena Fogelström i det lilla posthuset fick ut försändelser till ön med den.

Biltur till Söderarm

Vintern 1987 blev också smällkall. Då blev det många långa, härliga vandringar på isen. Johanna, min dotter var inte gammal, så hon stoppades ned i en pulka som hennes mamma Katrin Alex och jag turades om att dra. Det blev blöjbyten på lilla Johanna ett par gånger ute på isen. Till Söderarm i ytterskärgården jag tagit mig många gånger. Oftast om våren för att räkna fågel. Eller på sommaren för att fotografera brudpar som valt att gifta sig där.

En särskild resa denna vinter glömmar jag aldrig. Det var i slutet av mars och Robert Collin, motorskribent på Teknikens värld, ringde mig och frågade: »Kan man åka bil till Söderarm?» Jag hade hyfsad koll på islåget tack vare våra pulkavandringar, så jag svarade: »Om du

håller med bil.« Och så blev det. Dagen innan vi skulle åka hade det snöat och blivit mildare. Robert fick byta sin Peugeot mot en Suzuki Samurai. Flera märken lanserade vid den här tiden nya fyrhjuldrivna bilar. Det kändes bra. Vi ville inte köra fast där ute och tvingas lämna bilen.

Att åka från Rådmanlös var inte aktuellt då Söderarmsleden var öppen för båttrafik. Om vi skulle kunna ta oss till ön fick det bli längre vägen via Bromskärs brygga. Vid den här tiden var Söderarm fortfarande bemannat och vi hade med oss en prinsesstårt till personalen. Det var en utmaning att med bil ta oss de nära tre milen på is ut till målet. Det var inte ofta den här vägen hade varit farbar tidigare. Bara krigsvintern 1944 när en lastbil fraktade ut byggma-

terial åt sjöfartsverket. Med isdubbar runt halsen och en ispik i beredskap begav vi oss iväg. Jag hade också en yxa i knät, för att krossa en ruta om vi skulle hamna på botten. Bilen hade en taklucka som vi lät vara öppen, vilket kändes tryggt. Min uppgift var att läsa sjökortet. Jag minns hur jag uppmanade Robert att stanna för att kompassen fungerade inte i bilen. Jag behövde kliva ur och ta ut ny kurs då och då. Det var svårt att navigera rätt i det vita landskapet. Samtidigt passade jag på att testa isen med piken. Det var lite kusligt. Vi kunde inte veta hur tjock isen var under snön. Det kunde också vara strömt mellan öarna vilket påverkar tjockleken.

Vi hittade fram och parkerade bilen vid bryggan nedanför fyren med de två fastfrysta lotskuttrarna. Fyrmästaren

»Sjön ska ryka tre gånger innan isen lägger sig«,
är ett gammalt uttryck i skärgården.

Evert Ahlberg mötte upp och bjöd in oss till utkiken. Personalen hade redan skrivit in i dagboken att »Jeep kom till SA den 22 mars kl 12.20«. Hemresan måste ha gått bra för jag har inget minne av den. Vi följde antagligen våra gamla bilspår på isen. Reportaget gjordes i färg. Jag hittar inga svartvita bilder från vår resa. Jag brukade alltid ha två kameror med mig. En för diabilder och en annan med svartvit film. Antagligen vågade jag inte ta med båda, ifall vi skulle gå genom. Jag var nog ändå lite osäker på om isen skulle bära det tunga fordonet ända till Söderarm. Dagen efter ringde Evert till Robert och berättar att nu hade isen gått(!).

Fyrhjulingarna kom

Samma vinter åkte också reporter Len-nart Gustafsson och jag ut till Kerstin och Rolf Fogelström på Sundskär, även då med en tårta. De var då det sista paret som bodde året runt så långt ut i skärgården. Paret hade inte haft så mycket besök och vi blev hjärtligt bemötta. Samma år fotograferade jag Waxholm II

när den släppte av folk på isen utanför Södra Stavsudda. Jag var där för att titta på en båt som var till salu.

I slutet av mars 1987 blev det åter en populär skoterutflykt. Den här gången till Rödlöga. Nu hade jag fått låna en fyrhjuling av min morbror Rune Sanfridsson som drev Lättviksmotor i Norrtälje. Fyrhjulingar var alldeles nya på marknaden och behövde visas upp. Fordonet visade sig hänga med skotrarna bra. De klarade blankis bra där skotrarna fick problem med kylningen. Jag kunde själv köra upp jämsides med Karl Erik Ramstedt i tätan och fotografera honom i full fart på sin skoter. Nu vågade jag ha båda kamerorna med. Från den här turen hittar jag både färg- och svartvita bilder. Det här året fanns också gott om ejder. I slutet av april fick jag några unika bilder när de sträckte in över drivisen vid Rönnskärsudde på Vaddö.

Sedan blev det flera milda vintrar på rad. Skotrarna som skärgårdsborna hade köpt blev stående. Nu var det fyrhjulingar man åkte med. Jag hittar inga fler vinterbilder från ytterskärgården förrän

från 2 mars 2003. Då jag tog en grupp-bild med skridskoåkare som jag åkte med till Lygna. Vintrarna åren 2005, 2010 och 2011 var också bra isar längre ut i skärgården. Det kan jag se när jag går igenom mitt bildarkiv. Bilderna har fått mig att minnas att i Roslagen bar isarna oss längre ut förr. Ska det bli någon is i vinter? »Sjön ska ryka tre gånger innan isen lägger sig«, är ett gammalt uttryck i skärgården. Jag kommer i alla fall att hålla koll på sjöröken denna vinter. Hoppas jag får uppleva några härliga utflykter på isen 2021. Med eller utan skridskor. Någon längre biltur på havet kommer jag nog inte att våga mig på. 🐾

W

FOTO: ROINE KARLSSON

Boktips
Spänning
i naturen

Äventyr på en ö

»Det stora tältäventyret« är andra delen i serien Äventyrliga klubben. Boken riktar sig till barn främst i åldrarna sex-nio år. Den innehåller stjärngnistrande natthimlar och sprakande lägereldar, en hemlig underjordisk värld och en spökgrotta där det kanske finns ett kungahjärta begravet. Huvudkaraktären Vidar gillar natur och äventyr och får för första gången träffa sin idol äventyraren My Modig. De åker till en ö för att tälta, men vem är det som smyger utanför tältet om natten? Stämmer legenden om ö-spöket?

TITEL: Det stora tältäventyret
FÖRFATTARE: Emma V Larsson
ILLUSTRATÖR: Maria Trolle
FÖRLAG: Idus Förlag
ANTAL SIDOR: 72
CIRKAPRIS: 135 kr
ISBN: 978-91-89055-98-8

Gräddös botten renades

En småregnig lördag i oktober kom projektet Rena Botten till Gräddös gästhamn. Dykare från när och fjärran kom för att plocka upp skräp från botten. Och byborna ställde upp med att kasta »fynden« i en container. Det blev kundvagnar, däck, säckar med fiskmat och annat skrot som Gräddövikens botten befriades från.

**MATTSSON
& THOLEN**
BYGGER AB

- Totalentreprenör på fastland & öprojekt
- All slags om-, ny- & tillbyggnader
- Utför öjobb med egen båt & transporter

Magnus 0733 11 99 91
Tomas 0703 77 02 75
info@mtbygger.se
www.mtbygger.se
Följ oss på Facebook & Instagram

ELBIL - med hytt

Vi har elbilar till skärgården
Bullrar inte, ryker inte och luktar inte
Elbilen som är pålitlig i alla väder

Ring 08 –10 82 83

Epton Trading AB
Generalagent för ClubCar i Sverige

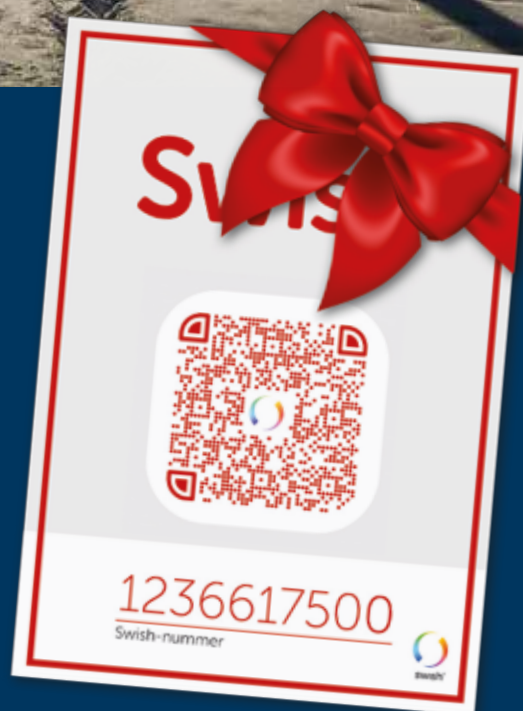
DITT BIDRAG RÄKNAS

SWISHA DITT BIDRAG

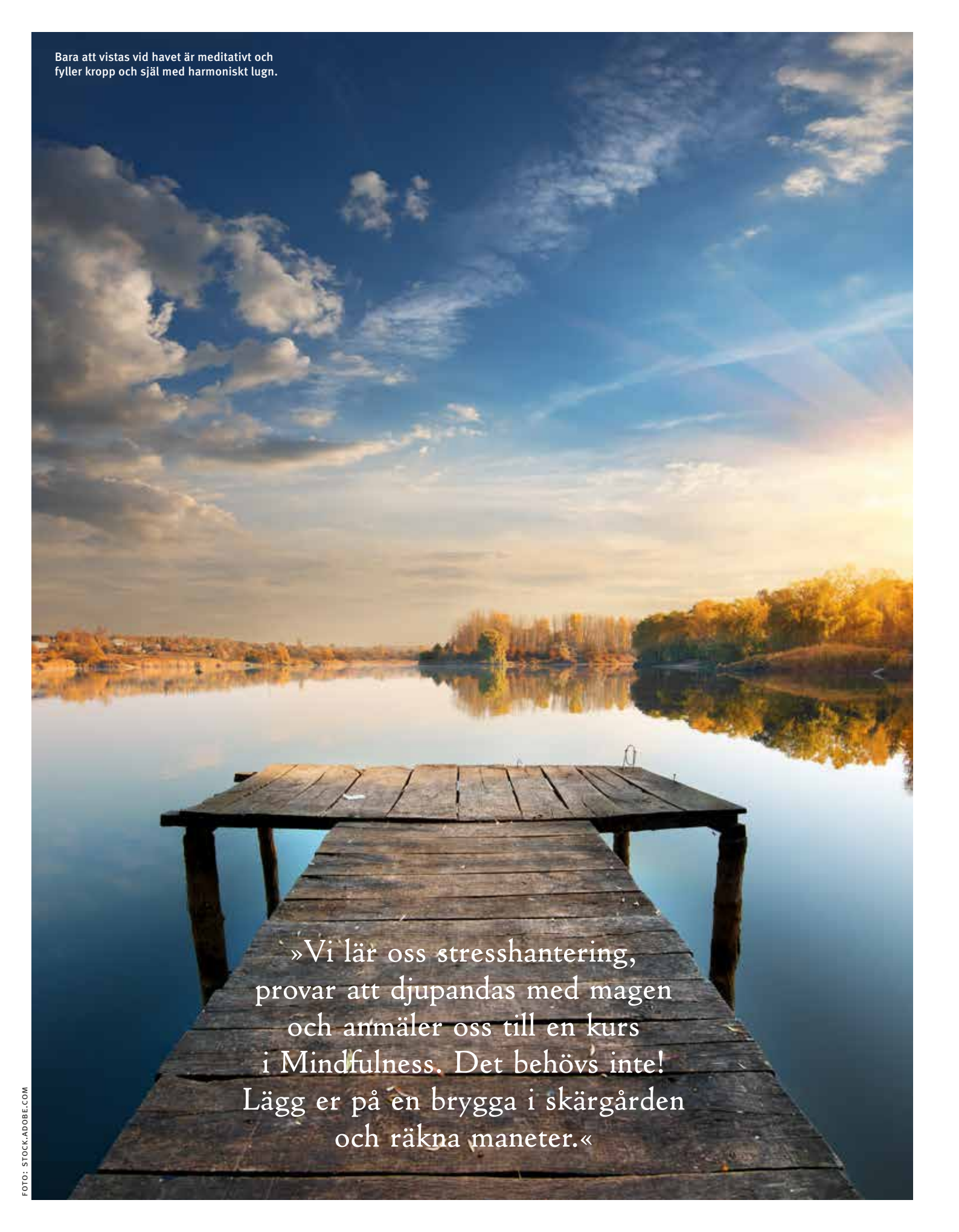
Skärgårdsstiftelsen arbetar för att hålla
Stockholms skärgård tillgänglig för just dig.

Du kan hjälpa oss att utveckla, skydda och ta
hand om skärgården genom att ge ett bidrag.

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN

Bara att vistas vid havet är meditativt och fyller kropp och själ med harmoniskt lugn.

»Vi lär oss stresshantering, provar att djupandas med magen och anmäler oss till en kurs i Mindfulness. Det behövs inte! Lägg er på en brygga i skärgården och räkna maneter.«

Hitta ditt inre lugn i skärgården

Det är höst i skärgården. Jag tycker att det är den vackraste årstiden av dom alla. Vi ser bara några enstaka båtar i farleden utanför vår ö, och i gästhamnen ekar det tomt. Ändå har vi besökare tillgång till samma service som under högsommaren. Det är fantastiskt! Det är liksom levande, mitt i det till synes »ödsliga«. **TEXT: Marina Lind**

FOTO: PIXABAY

Maneter består av cirka 98 procent vatten. Alltså mer än en gurka.

Ljuset är magiskt, jag har aldrig sett så många gråa vackra toner som här. Horisonten ligger kavlugn framför oss och en doft av hav, eldade löv och äpplen blandar sig himmelskt med varandra. Jag vädrar som en hund, jag blundar och njuter.

Det finns nästan ingenting att göra på ön. Jag räknar svanar. Och maneter. Havet är fullt av maneter, men jag hinner inte räkna dom. Trots deras lugna, långsamma, pulserande och meditativa rörelser. Jag är

fullkomligt avslappnad. Det slår mig där och då hur stressade många av oss är. Vi lär oss stresshantering, provar att djupas med magen och anmäler oss till en kurs i Mindfulness. Det behövs inte! Lägger på en brygga i skärgården och räknar maneter. Eller bara glo på dom – som jag gör. Det är alldeles gratis och ni får dessutom doften av hav på köpet. Det händer som sagt nästan absolut ingenting. Ändå så händer det massor. I mitt inre.

Jag minns hur jag som barn på ön

försökte rädda maneter som sköljts upp på stranden i vår lilla badvik. Dom var fortfarande vid liv trots bristen på vatten. Jag bar varsamt ner dom i havet, en efter en. Men så fort jag vände ryggen till så hade havet sköljt upp nya maneter. Jag hann inte med. Jag fick bara sätta mig ner i sanden och se på. Det kändes så hemskt. Det kommer en enormt stor manet simmande bland massor av små maneter, den är nästan lika stor som en frisbee.

– Oj vilken jätte, utbrister jag!

Jag försöker sträcka ner handen så långt det går i det kalla, klara vattnet för att känna på den.

– Är det du som är pappan, frågar jag högt och klart. Du var då en rejäl manet! Jag pratar rakt ner i havet. Högt, så det ska höras ner under vattenytan. Jag hinner tänka att om någon skulle se mig nu, skulle dom tro att jag inte mätte riktigt bra. Men det är precis tvärtom, jag har aldrig mått så bra som nu!

/ MARINA LIND

MARINA LIND: Boende i Vaxholm där hon är född och uppväxt. Älskar att vara i Stockholms skärgård, men även i Gryts skärgård där hennes far kommer från. Har en passion för att skriva och berätta om iakttagelser ur vardagen. Sin egen vardag delar hon med sin sambo, sina två döttrar och hunden Milou.

Forsmarks Wårdshus

2020 är ett **annorlunda** år och så blir även juletiden. Vi kommer INTE att servera vårt traditionella julbord med bufféer, utan serverar er en femrättersmeny vid bordet. Det är en blandning av kalla och varma rätter. Som vi har valt ut från vårt julbord och allt är som vanligt lagat i vårt kök.

Pris: 450 kr inkl glögg och kaffe

Vi julpyntar restaurangen för att skapa fin stämning. Julmiddagar från 27 november-fram till jul. För sittningar se vår hemsida. Maila oss på info@forsmarkswardshus.se eller ring 0173-501 00.

Vi kommer även att sälja take away Julmiddag.

Välkomna! | Tel. 0173-501 00 | www.forsmarkswardshus.se

Säckar

Upphämtning av
byggsäckar

Sjötransport

Frakttjänster
i skärgården

Ved, jord, grus

Leverans av
förbrukningsvaror

Speciallösningar

Det mesta går
att lösa

SEA BAG

www.seabag.se

SEABAG är en storsäck avsedd för Stockholms skärgård. Säckarna finns i två storlekar och passar perfekt för byggarbetsplatser, tomtröjningar och vindsrensningar. Gå in på seabag.se för prislista och beställning eller ring oss för mer info **08-409 190 50**.

Av Länsstyrelsen auktoriserat bevakningsföretag.
Tillsyn och Larmutryckningar av er fastighet, året runt.
08-718 41 31 070-712 59 34 www.obevakning.se

RENOVERINGS- ELLER NYBYGGNADSTANKAR?

Vår egen byggservice utför all slags ny- om- och tillbyggnad samt erbjuder måleritjänster.

www.skadeservice.se

SKADESERVICE AB
- JOUR DYGNET RUNT -

W

FOTO: ROINE KARLSSON

Boktips
Helger med
friluftsliv

Helgäventyr i naturen

I boken »52 små äventyr och stora upplevelser« ger friluftskännaren och författaren Gunnika Isaksson-Lutteman dig 52 tips på äventyr där nyfikenhet, rörelseglädje och upptäckarlusta står bakom urvalet. Sveriges natur bjuder på en kontrastrik blandning av djupa skogar, idylliska skärgårdar, ståtliga fjäll och pittoreska sjöar. Du kan skida utför och på längden i snörik vildmark.

Klättra uppåt i bergen eller nedåt i mystiska grottor. Glida fram i kajak eller med långfärdsskridskor på stilla eller fruset hav. Ströva i trollskogar och spana efter rovdjur. Ta ett dopp i en sjö och upptäcka öppna landskap från cykelsadeln eller hästryggen. Lyssna på tystnaden och sova i tält under stjärnhimlen.

Äventyren i boken är anpassade att upplevas över en helg, och är spridda över hela landet med utgångspunkt Stockholm.

Författaren Gunnika Isaksson-Lutteman är något av en expert på att hitta äventyr i vardagen och menar att alla kan äventyra. Tidigare har hon skrivit flera populära guideböcker inom friluftsliv. I den här boken delar hon med sig av sitt äventyrsår då hon upplevde ett äventyr utomhus varje helg under ett år.

TITEL: 52 små äventyr med stora upplevelser
FÖRFATTARE: Gunnika Isaksson-Lutteman
FÖRLAG: 52adventures
ANTAL SIDOR: 272
CIRKAPRIS: 320 kr
Finns att köpa på webshop.52adventures.se
ISBN: 978-91-519-7034-9

Lyxtält på Sälstationen

Boendanläggningen Sälstationen på Gälö har utökat sitt utbud av stugor med ett lyxigt »glampingtält«. Ett bekvämt tält med mysig inredning, egen altan och utsikt mot Långgarnsfjärden. Till middag får man en korg med ingredienser och recept att själv laga till på ett utekök. I boendet ingår också frukost, lakan och städning. Sälstationen ligger avsides och naturskönt med en spännande militär historia av dresserade sälar i jakt på u-båtar och minor. Mer information hittar du på www.salstationen.com.

404 arter på Blidöäng

En inventering, så kallad »bioblitz« genomfördes en dag i maj på Auroraängen i Almvik på Blidö. Hela 404 arter hittades totalt. Varav 101 fåglar och insekter och övriga arter var växter. Bland fynden upptäcktes sällsynta lavar som jaguarfläck och blek kraterlav samt flera hotade friska askträdd och den ovanliga rödhalsad svartbagge. Bakom evenemanget stod Naturskyddsföreningen Roslagen samt Almviksgruppen. Läs mer på www.roslagen.naturskyddsforeningen.se

Rödhalsad svartbagge sänder ut en lukt som påminner om rökig whisky den känner sig stressad.

FOTO: STANISLAV SNÄLL WIKIPEDIA

**VI PRESSAR INTE
BARA SLANG, VI KAN
HYDRAULIK OCKSÅ!**

Butiksförsäljning i Roslagen: Gammelbygatan 18 i Östhammar
www.parkerstore.com/se • www.industrihydraulik.se

Parker Store

**INDUSTRI
HYDRAULIK AB**

HOS OSS BAKAS OCH LAGAS ALLT FRÅN GRUNDEN

Adas Stans mysigaste kafé!
kafé & bageri

Kom in och njut en stund i kakelugnsvärmen. Mys med tända ljus, en värmande kopp och något gott från vårt bageri.

Välkommen till vår värld!
ÖPPET MÅN-FRE 8-17 LÖR-SÖN 9-16

Norra Tullportsgatan 6 Östhammar Tel 0173 12999 www.adaskafe.se

Riddersholms slott glänser igen

I decennier såg Riddersholms slott övergivet och förfallet ut. Men så såldes det och renoveringen började ta fart. Idag är det återigen bebott av ätten Ridderstad. Tiel och frun Caroline med barn och hundar.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Fakta:

1972 såldes större delen av Riddersholms ägor till Stockholms läns landsting och färjeterminalen i Kapellskär byggdes. Arealen uppgick då till 820 hektar. Slottet med tillhörande park styckades av och behölls inom släkten Ridderstad innan det för tio år sedan såldes vidare och förra året köptes tillbaka. 1998 bildades ett naturreservat av omkring hälften av Riddersholms marker tack vare höga naturvärden. Det ägs och förvaltas idag av Skärgårdsstiftelsen.

I Riddersholms naturreservat har en ovanlig ägretthäger syns till.

I flera år hade jag sneglat mot det gamla slottet under hundpromenaderna i Riddersholms naturreservat, på Rådmanö och undrat: Vem kommer att förbarma sig, ge huset välbehövlig kärlek och vårda det historiska kulturarvet? Jag har själv varit inne i slottet som barn på 70-talet men har bara vaga minnen av hur det såg ut då.

För tio år sedan, efter nästan 300 år i släktens ägo såldes Riddersholms herrgård. Efter en del problem flyttade den tidigare hyresgästen ut och renovering påbörjades. Väggarna blev vita och taket nytt. I fönstren lyste det mysigt. Men vem/vilka hade tagit över? Och vad var planerna? Nyfikenheten växte. Senare fick vi veta att slottet änyo bytt ägare då det såldes på nytt 2019.

Så en vacker dag i höstas hälsar de nyblivna ägarna Caroline och Tiel Ridderstad oss välkomna. Slottet är åter bebott av en Ridderstad-ättling, tionde generationen. Tiel är son till framlidne advokat Soldan Ridderstad (även skärgårdssällskapet Pelarordens före detta hövding), vilken blev den siste fideikommissägaren som tillsammans med sin bror vuxit upp på Riddersholm.

Slottet såldes ifjol till paret Ridderstad. Tre hundra år efter att Tiels anfader Peter Soldan adlades. Det var han som först lät bygga en herrgård på platsen (med återbrukad sandsten från slottet på Lidö som ryssarna brände ner 1719). Nuvarande byggnad tros vara byggt kring 1723.

»Vita madamen« vakar

Äntligen ska vi få se slottet invändigt. Wachtelhunden Hedvig kommer springande mot oss och viftar glatt på svansen. Utanför entrén möts vi av Caroline och Tiel. Ett stiligt par. Vi kliver in i en enorm hall med stengolv, öppen spis och jakttroféer på väggarna. I alla rum är det otroligt fint, varsamt renoverat och smakfullt inrett. Det har renoverats i över ett år. Det mesta av det gamla är bevarat. Alla trögolv som gungar och knarrar av historia har blivit inoljade. Endast ett golv tvingades man riva upp och byta ut.

Vilket är favoritrummet?

– Köket, där är vi mest, svarar Tiel.

På vinden har de hittat gamla brev i några koffertar. Några har Tiels farfar Sture Ridderstad skrivit till sin mor, skåde-

Riddersholms slott 1962.

FOTO: ALF NORDBRÖM

Soldan, Sture och Peter Ridderstad.

»Slottet såldes ifjol till paret Ridderstad. Tre hundra år efter att Tiels anfader Peter Soldan adlades. Det var han som först lät bygga en herrgård på platsen.«

spelerskan Tottan Skantze. Spännande att försöka tyda den kursiva snirkliga texten.

Varje slott med självaktning bör ha ett spöke, så jag frågar:

Spökar det här?

– Ja, »Vita madamen«, svarar Caroline och ler nöjt.

– Jag tror inte på spöken men pappa

och hans bror hävdade bestämt att de sett henne, säger Tiel.

Vi känner bara positiva vibrationer när vi går runt på husesyn. Av alla gamla kakelugnar i huset finns endast två kvar. Några ligger i bitar på vinden. Idag sker uppvärmningen via jordvärme istället.

– Det känns fantastiskt att få förvalta

Den äldsta kakelugnen
är från 1700-talet.

Riddersholm och hålla historien vid liv, säger Caroline.

Dröm i uppfyllelse

Paret tycker mycket om att vistas i naturen och båda har en passion för jakt. De har sedan tidigare ett sommarställe på ön Saltholmen (som de kallar ”Galtholmen”) utanför Kapellskär, samt sjöbod på Fredlarna i yttre skärgården. Tiel växte upp i Stockholm men med obligatorisk vistelse på Rådmansö under helger och lov, och Caroline är uppvuxen i Jämtland. Hon har tre barn sedan förut och gemensamt har de en två-årig dotter. Han är ekonom och driver med två vänner krogkoncernen Bockholmen-gruppen, hon arbetar inom barn och ungdomspsykiatri.

– Vi började tidigt i vår relation prata om var vi ville bo och kom snabbt fram till att vi på sikt gärna bodde utanför Stockholm och började leta efter gårdar, berättar Tiel.

Ödet ville väl. En dröm blev verklighet. Bättre kunde det knappast bli.

– Redan när jag var ung ville jag rädsla slottet, säger Tiel. Att kalla det slott känns ovant tycker han men härute på Rådmansö är det så huset kallas.

Familjen vistas nu allt oftare på Riddersholm och planerar att flytta in permanent när barnen vuxit upp. Här vill de bo resten av sina liv.

– Jag har en lista på saker att göra. Det är säkert 100 grejer i mitt huvud, berättar Tiel och Caroline bubblar också av idéer.

Frukträd och bärbuskar ska planteras. En gärdesgård byggas. Kanske kommer de så småningom ta hit djur. Framtidsplanerna är många.

74 skeppsbrutna sov över

Vi går ut för att titta på en minnessten. I den tidigare försummade parken kör en robotgräsklippare och ansar grässtråna till perfektion. Den ståtliga stenen restes till minne av Carl Fredrik Ridderstad, född på gården 1807 som son nummer två. Han blev dåtidens mest lästa romanförfattare och en känd riksdagspolitiker (kuriosa: Carl Fredrik och hans kompanjon var först med att

»Den ståtliga stenen restes till minne av Carl Fredrik Ridderstad, född på gården 1807. Han blev dåtidens mest lästa romanförfattare och en känd riksdagspolitiker.«

starta lokaltidning i Norrtälje, men han drog sig ur snabbt, flyttade till Linköping och tog över Östgöta Correspondenten istället).

Tiel delar med sig av några anekdoter från Riddersholm. En natt 1903 hade det varit fest hos Ivan Ridderstad och han gick till kvarnen en tidig morgon för att kolla om mjölnaren var där och jobbade, men det var han inte. Antagligen sov han ruset av sig. Hursomhelst, Ivan blev så upprörd att han fick en hjärtattack och dog i kvarnen.

En annan historia förklarar varför Ridderstad inte längre begravs på Rådmansö kyrkogård. Bonden Albert Ericson hade lyckats få sin grav placerad alldeles framför Ridderstads gravkor. Det blev droppen på en seglivad granntvist. Ivan klagade till prästen som vägrade flytta på graven. Då blev Ivan så arg att han slängde nyckeln till koret i sjön. Sedan dess begravs familjen på sin gravplats på Kapellskärs skäret. Det fanns även en mer gästvänlig och mindre kolerisk sida av Ivan. Nyårsaf-

ton 1899 i kraftigt oväder, gick det luxuösa ångfartyget Bore på grund söder om Kapellskär. 74 skeppsbrutna rodde i två timmar till fastlandet och gick upp till slottet, där Ivan tog emot och inkvarterade sina oväntade nyårsgäster. Bland dem fanns ett bröllopsällskap och en rysk ministerfru. Ministern tackade med en notis i pressen och Ivan fick även en silverbägare med inskription som tack.

Jag kan också bidra med ett litet minne. Från 1970-talet. Min pappa Ola arbetade då som sjökaptan i Kapellskär och lärde känna Tiels farbror Peter Ridderstad, som bodde med sin familj på herrgården vid den tiden. En dag kom pappa hem med ett flaskklamm från Riddersholm. »Lambo« kallade vi henne. Hon var med oss inomhus ibland och blev så tam att hon följde mig till skolbussen och ville åka med, till chaufförens förskräckelse. När Lambo blev större fick hon komma tillbaka hem och det var då jag besökte slottet för första gången. 🐾

Välkommen till Rådmansö

Till halvön **Rådmansö** som ligger öster om Norrtälje går E18 hela vägen till Kapellskärs hamn, där färjor dagligen kör rutter till Åland, Finland och Estland. Till Rådmansö hör en stor del skärgård med kända fyrplatser som Söderarm, Tjärven och Svenska Högarna. Före 1951 var Rådmansö landets största skärgårdskommun. Taxibåtar går från fiskebyn Refsnäs samt Östernäs på södra sidan. Sommartid trafikeras ibland Gräddö brygga. Bland annat den anrika ångbåten Blidösund. Runtom i skärgården finns ryssugnar, hållristningar och labyrinter. I Riddersholm står en vacker väderkvarn. Likaså på ön Lidö, ett stenkast från Rådmansö. Den ovanliga Mnemosynefjärilen kan skådas. I Kapellskär står ett minneskors över färjekatastrofen med Estonia. På platsen finns även en hållristning från 1752, då kung Adolf Fredrik och hans manskap väntade på bättre sjöväder. Här växer också »ryssgräset«, en kvarleva från rysshärjningarna.

Bröllop & Fest

RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD
Gräddö • 0709-701 901
www.radmansobydegard.se

Trevis
Måleri AB

070-403 31 03
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Fritidsbyn Kapellskäret
Vandrarhem STF Camping SCR
Gästhamn

www.fritidsbyn.se
Tel 0708-800 838

Pizzeria GRÄDDÖ
KEBAB SALLAD GRILL PASTA

Lunch 89:--
(10-14) Ingår salladsbuffé, dryck, bröd, kaffe.
Fullständiga rättigheter **0176-400 11**
Öppet må-to 10-20, fr-lö 10-21, sö 10-20

FRÖTUNA TAXI & BUSS AB
Vi hör dig långt och säkert

ABONNERING AV BUSSAR
Telefon **0176-26 90 65**
www.frotunataxiobuss.se

DIN BYGGHANDEL!
RäfsnäsSåg AB

0176-402 65 www.rafsnassag.se

BOLIST

Present & Gårdsbutik
BREVIKS LOGEN

brevikslogen@tele2.se
0701-471 549, 0176-428 06

ICA Gräddö Skärgårdshandel
Väl sorterad ICA-butik
Tel: 0176-400 12

ATG, Svenska Spel och DVD-uthyrning
Ombud för Posten och Systembolaget

Samstorp

Viltsafari Delikatessbutik Café
Matservering Minigolf Femkamp
Stugor Musikevenemang
Öppet året runt! www.samstorp.se

GRÄDDÖ
ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

ZUMBA!
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD

move
CATARINA HAGSTRAND

ZUMBA fitness
www.movecatarina.se

Välkommen **GRÄDDÖ SALONGEN AB**

Ingela Wickman
Boka tid (i mån av tid drop in)
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com
Mitt emot ICA i Gräddö

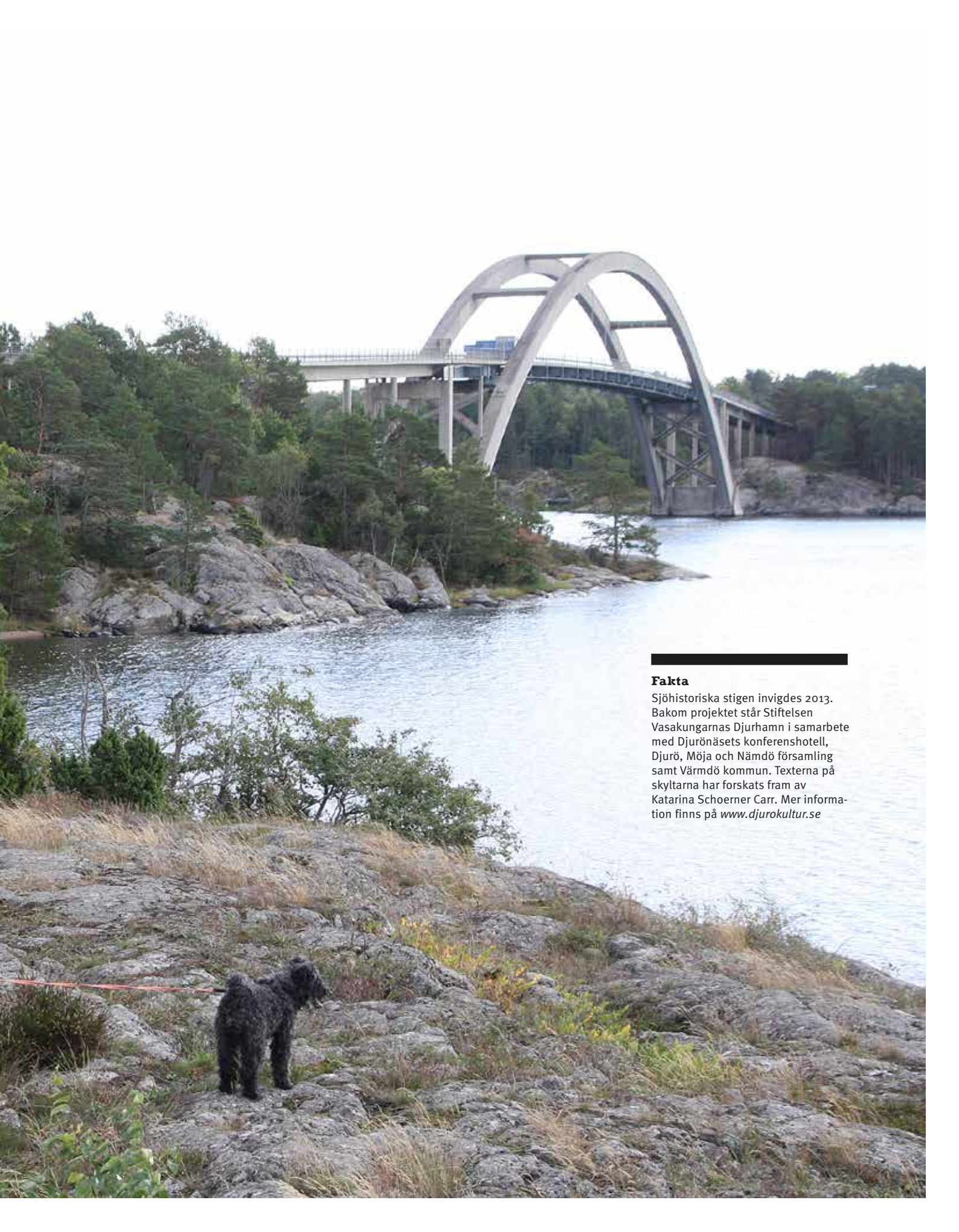
Sjöhistoriskt på Djurös stig

På Djurö finns tre stigar med informationstavlor som ingår i samlingsnamnet »Sjöhistoriska stigen«. Klockarudden, Kyrkudden och Eriksbergsskogen. Vi har provgått alla tre.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Fakta

Sjöhistoriska stigen invigdes 2013. Bakom projektet står Stiftelsen Vasakungarnas Djurhamn i samarbete med Djurönäsets konferenshotell, Djurö, Möja och Nämndö församling samt Värmdö kommun. Texterna på skyltarna har forskats fram av Katarina Schoerner Carr. Mer information finns på www.djurokultur.se

»Här utanför låg år 1623 sex örlogsskepp för att bevaka farleden till Stockholm. Ett av skeppen hette Riksvasa. Av okänd orsak utbröt plötsligt en brand ombord. Skeppet gick inte att rädda utan sjönk i närheten av den plats där Djuröbron är idag. Vraket bärgades på 1960-talet av två dykare.«

På Kyrkudden har du utsikt mot farvattnen som bär på spännande historia.

Vackra och tydliga kartor visar hur de tre stigarna går. Och var skyltarna finns.

Nu i pandemitider söker sig all fler ut i naturen och på långpromenader. Med frisk luft, motion, välgörande natur och säkert avstånd till andra människor. Därför vill vi tipsa om en särskild stig med det där lilla extra. Som förmedlar lärorik kunskap längs promenaden, skyltar som berättar om vår historia, sjöfarten, naturen, kyrkan och annat. Där du tränar både kropp och hjärna – på en och samma gång!

Utmed »Sjöhistoriska stigen« har det

satts upp 35 skyltar fördelat på tre stigar. En folder med information och kartor har tryckts. Det finns även en audioguide på engelska att ladda ner från onspot-story.com. »Klockaruddens stig« börjar vid konferenshotell Djurönäset och leder vidare till en bergknalle. Här vi kan läsa på en av slingans elva tavlor och blicka ut över vattnet där stor dramatik skedde. »Här utanför låg år 1623 sex örlogsskepp för att bevaka farleden till Stockholm.

Ett av skeppen hette Riksvasa. Av okänd orsak utbröt plötsligt en brand ombord. Skeppet gick inte att rädda utan sjönk i närheten av den plats där Djuröbron är idag. Vraket bärgades på 1960-talet av två dykare.« står det bland annat.

Det här året hade ett rykte spridits att en polsk flotta planerade att anfälla Stockholm, därav förstärkningen. Delar av vraket ligger fortfarande kvar på botten. Bärgningen av Riksvasa väckte starka

protester hos allmänheten, vilket ledde till en ny lag att skeppsvrak äldre än 100 år ska skyddas. Vi kan också läsa om lotsar, kummel, navigationsinstrument och en populär »sjöbok« från 1600-talet. Spännande läsning om hur man navigerade säkert på Östersjön utan dagens moderna teknik, gps och detaljerade sjökort.

Många fynd

Från slutet av 1400-talet till tidigt 1700-tal var öns stora naturhamn på Djurös östra sida, Djurhamn flitigt använd av örlogsfartyg och handelskepp. Under 1500-talet var det oroliga och krigiska tider mellan Danmark och Sverige. En period fanns hela 10 000 soldater(!) placerade i Djurhamn. Kungarna Gustav Vasa, Karl IX samt Gustav II Adolf besökte alla hamnen. Mängder av fynd har hittats på sjöbottnar runt Djurö. Keramik, tenn och glasföremål. Bland annat så kallade »Bartmankrus« och mynt från Karl den XII:s tid.

1719 var ett annat dramatiskt år, då ryssarna härjade och brände alla byggnader utom kyrkorna. Vilket för tankarna till vår nästa stig på Kyrkudden. Här ligger Djurö kyrka sedan 1683. På kyrkbacken träffades grannar och sjöfolk för att knyta kontakter och annat. En självklar samlingspunkt då. Där prästgården ligger, fanns en krog för sjöfarare. På och runt kyrkogården finns flera informationsskyltar. En handlar om »husförhörlängder«. Prästen förhörde folket och antecknade hur mycket de kunde. Ibland noteringar på latin. »Bene« betydde att man hade klarat sig bra, medan »nihil« var underkänt.

Vi går utmed strandkanten och ut på »Kyrkuddens« lilla tunga. Här vill man gärna ta rast med medhavd fikakorg. Sedan hittar vi upp till ett gulligt lusthus med utsikt mot vattnet och Djuröbron. Runtom växer fantasieggande och krokiga tallar, vilket för tankarna till nästa etapp som ligger i en skog.

Dolt i skogen

I Eriksbergs hamnkog finns en delvis unik flora med skvattram, tuvull och ögonpyrola bland annat. Skylt nummer två berättar om landhöjningen efter inlandsisen. Som pågår än idag med

Djurö kyrka har varit öns samlingsplats sedan 1683. Här fanns också sjöfarens krog tidigare.

»Vi hittar en stenlabyrint, där man förr gick runt för att locka fram magiska krafter ... «

omkring fyra millimeter om året. På olika markeringar kan vi stå och föreställa oss att här gick strandlinjen år 0 eller på 1500-talet.

Vi hittar också en stenlabyrint, där man förr gick runt för att locka fram magiska krafter, i (vad man tror) hopp om bra väder och/eller god fiskelycka. En tavla i skogen berättar vilka fåglar man kan stöta på. Spillkråka, kungsfågel, trädgårdssångare, rödhake, nötskrika, mindre hackspett, lövsångare, nötväcka, blåmes och gårdsmysen trivs här. Och uppe i talltopparna häckar gråhäger här.

På ett ställe hittades år 2007 det så kallade »Djurhamnssvärdet« daterat till

tidigt 1500-tal. Fyndet finns nu på Historiska museet i Stockholm. En annan skylt handlar om »skogen som gömställe«. Under 1600-talet var det vanligt att män ur allmogen i åldrar 15–60 år tvånginkallades att tjänstgöra som knektar i försvaret, då det var krigstider. I en gammal rulle från 1628 står namn på inkallade pojkar och män från Värmdö, ibland med noteringen »rymt«. Det var inte ovanligt att unga män rymde till skogs när de skulle infinna sig till mönstring.

Det här och mycket mer kan man läsa om och upptäcka när man vandrar längs Sjöhistoriska stigen. En nyttig och hälsosam promenad som samtidigt är lärorik. 🐦

GULDSMEDERNA

Roslagsknopen
Finns i flera storlekar
med eller utan
briljant

 [Instagram](https://www.instagram.com/guldsmederna)
Följ oss gärna på: instagram@guldsmederna
Posthusgatan 6 · 761 24 Norrtälje · Tel. 0176 156 56

ISD

Pia Alm
Certifierad Inredare

0708-11 86 56
pia@indoorstylingdesign.se

INDOOR STYLING
&
DESIGN

Norrköping »Roslagens huvudstad«

Namnet Norrtälje skrevs 1298 in Telgium samt 1409 Norra Tælgha. Detta har i doktrinen ansetts stå för ett med tälja besläktat namn på inbyggare: »deras som bor vid inskränningen«, med vilket avses »vid den långa viken«. Mitt igenom staden flyter Norrtäljeån. I hamnen ligger ångbåten S/S Norrtälje sedan 28 juli 1968. Båten levererades år 1900 och har trafikerat ett flertal sträckor bland annat till Åland. Idag är ångbåten en restaurang.

Visste du att Pensionat Granparken, Hotell Roslagen och Lilla Torget har varit inspelningsplatser för filmen »Ha ett underbart liv«?

Färsna gård är mer än veterantraktorer

Djur och natur
Kommunal mark
Naturstigar
2 km norr Norrtälje

 Veteran Traktor Klubben
NORRTÄLJE

veterantraktorklubben.nu

VI KÖPER DITT GULD & SILVER & MYNT!

Bästa dagspris. Vi uppger alltid grampriset. Omarbeta gärna ditt guld och behåll värdet inom familjen. Handla tryggt – handla lokalt. Välkommen.

PORATHS GULD

Tullportsgatan 1, Norrtälje | Tel. 0176-101 62 | www.guld.net

Eldbutiken Norrtälje

TIDLÖS DESIGN ÅRET RUNT

JOSEF DAVIDSSONS VIKING 30
ORD. PRIS FR. 21 900:-
Delbet. fr 1004 kr/mån

INSTALLERAT OCH KLART!
Vi är med. Hela vägen.

Låter du vem som helst installera din nya eldstad? Det gör inte vi.

 CERTIFIERAD
ELDSTADSINSTALLATÖR

Eldbutiken Norrtälje Storstensvägen 6 (bredvid Byggmax) | tel 0176-142 00 | norrtalje@eldbutikens.se
Öppettider: Mån-Tors 10-18, Fre 10-17 samt Lör 11-14 Stängt mellan jul och nyår.

www.eldbutikens.se **elda**

Föreningen Allmogebåtar både tar hand om, vårdar och har nöjet att segla och ro med båtarna ibland. Till exempel har man varit med i Postrodden.

Med doft av allmogeboatar

På Fjäderholmarna har föreningen »Allmogeboatar Arbetslaget i Stockholm« skapat ett museum med allmogeboatar, som en gång i tiden var vanliga i Stockholms skärgård. Här finns en samling med över 50 tidstypiska båtar. En viktig kulturskatt.

TEXT O. FOTO: HÉLÈNE LUNDGREN

Andreas Mårtensson brinner för att ta hand om allmogeåtar.

Andreas Mårtensson står redan och väntar på oss vid Nacka strand när pendelbåten anländer från Nybrokajen. Med båt kör vi över fjärden till Fjäderholmarna där allmogeåtsföreningens Stockholms arbetslag håller till.

– Min pappa Lasse Mårtensson var med och grundade arbetslaget 1984 och två år senare kom de till Fjäderholmarna som hade varit ett militärt skyddsområde, berättar Andreas Mårtensson.

Ett 30-tal personer är engagerade i föreningen Allmogeåtar Arbetslaget i Stockholm, och totalt har

föreningen Allmogeåtar på riksnivå cirka 2 000 medlemmar i 16 olika arbetslag runtom i Sverige. De arbetar för att bevara gamla nordiska båttypor samt fiskar- och båtbyggartraditioner runt dem. En gång i månaden brukar medlemmarna träffas på Fjäderholmarna.

– Jag blev pådyvlad ett gammalt vrak av min bror som jag tog ett foto på och skickade in till föreningen. »Båten går nog att rädda svarade Andreas« och sen kunde jag inte komma undan. Föreningen är så mycket mer än bara båtarna. Hur levde

man förr i tiden och vilket socialt sammanhang hade man samt vad arbetade man med under de olika årstiderna? Först blir man prylsamlare och sen blir man intresserad av det immateriella kulturella arvet vilket är mycket intressant, säger Ingemar Jerling.

Arbetslaget i Stockholm äger cirka 50 båtar och denna helg ska båtarna stoppas om inför vintern.

– Många hör av sig och vill skänka oss sina gamla båtar, men vi överväger noggrant om vi kan ta emot dem. Det ska vara båtar som är representativa för Stockholms skärgård. Båtarna kan till exempel ha en intressant konstruktion, historia eller ett typiskt användningsområde. Vi försöker få en helhetsbild

»Föreningen är så mycket mer än bara båtarna. Hur levde man förr i tiden och vilket socialt sammanhang hade man samt vad arbetade man med under de olika årstiderna?«

Båtarna ska in för vintervila.

av kulturen och traditionen kring fisket, båtbyggeriet och skärgården. En ökstock skulle vi dock gärna vilja ha, säger Andreas Mårtensson.

Doftar tjära

På Fjäderholmarna har flera olika typer av båtar bevarats och här finns ett antal ökor i olika storlekar samt motorsköt-båtar som var anpassade till strömmingsfisket. Andra båtar är sumpar som man kunde hålla fisken levande i när man satte ut ryssjor och långbåtar som man rodde in till stan med för att sälja fisk.

– En dag kom en medelålders herre hit och sa att han hade en motorsnipa som han ville skänka till föreningen mot att han fick en båtbiljett tillbaka till stan, berättar Mats Berg och ler vid minnet.

Fjäderholmarna får cirka 50 000 besökare per år och inkomsterna till föreningen kommer främst från muséet som håller öppet på sommaren med hjälp av konstnär- och trubadurparet Anita och Ulf Tempelman. När dagens arbete är klart kliver vi in på muséet för att äta matsäck och den härliga doften av tjära slår emot oss.

– Innan folk går in på muséet brukar de ställa sig på trappan och säga »Åh h h h – vad gott det doftar«, berättar Andreas.

På sommaren brukar båtarna få komma ut på några seglatser och föreningen har seglat med »storökan« till bland annat till Tjust skärgård och Åland.

– Varje sommar brukar vi vara på Rödlöga och deltar också i flera olika rod-dararrangemang. Vår mellanöka Gustava har deltagit i Postrodden mellan Grisslehamn och Eckerö på Åland, berättar Andreas vidare.

Till vintern planerar föreningen att översätta texterna på skyltarna på museet till engelska samt sätta upp QR-koder så att folk kan gå runt bland samlingarna och läsa på mobilen. Föreningen förvaltar det kulturarv av gamla allmogebåtar som finns och vill gärna ha fler engagerade medlemmar. 🐦

Mer info: www.allmogebatarfjaderholmarna.se

Delar av arbetslaget på Fjäderholmarna – Timo Kaipainen, Ingemar Jerling, Andreas Mårtensson och Mats Berg.

Föreningen driver också ett litet museum.

»När dagens arbete är klart kliver vi in på muséet för att äta matsäck och den härliga doften av tjära slår emot oss.«

W

FOTO: NÄSSLINGEN

Boktips
Silljakt
på Island

Huggsexa om havets silver

Det klassiska sillfisket vid Island varade i ungefär 70 år. Fisket fick stor betydelse för befolkningen och näringslivet i Bohuslän. Nu

har denna smått

unika bok

»Jakten på

havets silver«

kommit ut.

Bakom bok-

projektet lig-

ger

Smögenborna

Kjell Klasson, Lars

Olehäll och före detta

fiskaren Erling Larsson.

Mest av en slump fick

trion kontakt med jour-

nalisten Conny Åqvist,

som hade liknande planer och hakade på

samarbetet. Connys far var delägare i den fis-

kebåt som gjorde de två sista turena till

Island, 1967 och 1968. En del av hans gamla

diabilder finns med i boken. Utgivningen av

boken är en kulturhistorisk gärning om en

svunnen epok då bohuslänningarna fiskade

Islands feta och attraktiva sill. Havets silver.

FOTO: WIKIPEDIA

Vattenbufflar.

FOTO: JOSEFIN EKBERG

Nässlingen blir lantbruk

Gamla konferensanläggningen Nässlingen utanför Ljusterö håller på att omvandlas till privatbostad med djurhållning och bete. Ägaren Johan Pedersén och hans sambo Mimmi Bergendal planerar för getter, vattenbufflar, mussel- och fiskodling. Det blir också ett mejeri och ysteri där det ska tillverkas ostar av getmjölken och buffelmozzarella(!). Gästhamnen blir kvar, likaså en krog och lanthandel. Stugorna på ön hyrs ut via Airbnb. Det finns också planer på en solcellsanläggning. Mer information kommer att läggas upp på nya hemsidan www.nasslingen.se

TITEL: Jakten på havets silver – Om bohus-

länings fiske efter den feta islandssillen

FÖRFATTARE: Erling Larsson, Lars Olehäll,

Kjell Klasson, Conny Åqvist

FÖRLAG: Selstam.se

ANTAL SIDOR: 221

ISBN: 978-91-87297-41-0

Pall från Plurr

Designad av Acinom Refix

Retro och Plurr. Tre utföranden.

Gädda, Strömming, Sjökort.

Tillverkad i Finland av högsta kvalitet. Lackerad stål-stomme med lackerade steg i björk. Höjd 60 cm, djup 35 cm, bredd 40 cm. Mönster i vattenavstötande halkskydd av vinyl.

Pris 2 000 kr. Finns att beställa på webshop www.plurr.se.

Hjälp oss att rädda dig.

Ge ett bidrag eller bli medlem på
www.ssrs.se eller ring 077-579 00 90

SJÖRÄDDNINGSSÄLLSKAPET

Svenska Fyrsällskapet
www.fyr.org

*Svenska Fyrsällskapet, en ideell förening,
vill vårda och bevara Sveriges fyrrar,
sjömärken och fyrrhistoria.*

*Ditt stöd behövs så att Sveriges fyrrar
får en lysande framtid!*

Bli medlem i Svenska Fyrsällskapet! www.fyr.org

Karin Gerhardt på Ängslyckans café,
är än så länge ensam om att ha till-
stånd baka och sälja Upplandskubb
med sin unika kvalitetsstämpel.

Anrikt lokalt bröd till jul

I Sverige har några få recept fått EU:s stränga ursprungsskydd (SUB) för livsmedel. Ett är Upplandskubb.

Brödet har gräddats genom kokning sedan mitten av 1800-talet. Vilket sker än idag i liten skala. Hos Ängslyckans Café.

Text: Josefin Ekberg Foto: Roine Karlsson

FOTO: KARIN GERHARDT

Recept

Ingredienser

60 g jäst,
4 dl vatten
350 g ljus eller mörk sirap
1 tsk salt
525 g grovt rågmjöl
475 g vetemjöl

Tillagning: Rör ut jästen i lite kallt vatten. Cirka 15 grader. Blanda i resten av vattnet, salt och sirapen. Därefter rör ner rågmjölet och sist vetemjölet. Arbeta ihop till en stadig deg. Smörj och mjöla en treliters cylinderform (ca 17 cm i diameter) med lock. Låt jäsa svalt under bakduk över natten eller minst tre timmar. Sätt locket på formen och placera den i kokande vattenbad med lock på spisen. Vattnet ska täcka 2/3 av formens höjd. Grädda i fyra timmar. Kontrollera vattennivån då och då. Fyll på vid behov. Stjälp upp det färdigräddade brödet och linda in i flera lager handdukar. Låt svalna 10-24 timmar innan du förpackar brödet. Det går bra att frysa in, men gärna innan du skär upp det i delar.

I Sverige är det förutom Upplandskubben bara Kalix lörrom, Ölands bruna bönor, Skånsk spettekaka, Falukorv, Sveciaost och Hushållsost som har fått EU:s skyddande märkning för lokalt livsmedel. Vi blir nyfikna på vår egen regions bröd, googlar och läser mat- och brödböcker. Upplandskubbens Vänner tipsar oss om Karin Gerhardt på Ängslyckans Café, som bakar brödet till försäljning.

Mellan Gävle och Uppsala, granne med kohagar och lantlig idyll vid Vendelsjön ligger cafét med sitt bageri. Karin är den enda som idag har tillstånd från livsmedelsverket att baka Upplandskubben och får använda den särskilda ursprungsmärkningen SUB, vilken garanterar att brödet är bakat på originalvis i Uppland enligt traditionsenligt recept, med ingredienser från regionen, mjöl av råg och vete som både odlats och malts i Uppland. Som sagt: en kedja »från ax till limpa« – i landskapet Uppland.

– Jag köper ett speciellt mjöl från en Kvarnviken i Hässelby, berättar Karin.

För sex år sedan började hon att baka Upplandskubb. Några vänner hade tipsat henne om föreningen Upplandskubbens Vänner, som arbetar för att bevara intresset och sprida kunskap om det unika och anrika brödet. Det enda i landet som bakas genom att gräddas i vattenbad på spisen. Namnet har det fått för att brödet liknar en huggkubbe (och bitarna ser ju ut som vedklabbar).

Vi får smaka en bit av det färdiggräddade brödet som nu ska skivas upp och förpackas, för att säljas på en Reko-marknad i Uppsala ikväll. Det smakar saftigt och gott. Även utan pålägg.

– Jag har en egen liten stenkvarn som jag maler med, visar Karin.

Gräddandet gjordes igår redan efter lång jäsnings och sedan kokning i fyra timmar i vattenbad.

Hur ofta bakar du Upplandskubb?

Det brukar bli en gång i månaden, svarar hon.

Festbröd till jul

Karin visar en jättegryta som används till att koka brödet. I den får plats tre »mjölkkanor« (eller »rör« som Karin kallar dem) med deg som får stå på spisen och koka i fyra timmar. Brödet har

»Viktigt att följa receptet till punkt och pricka, använda rätt ingredienser för att få kalla brödet Upplandskubb och använda den speciella kvalitetsstämpeln.«

nu vilat ett dygn och ska skäras upp i de traditionella fyra kvartarna och delas på mitten så det blir totalt åtta »tårtbitar« per gräddad kubbe.

Seidi Afverberg är också här och hjälper till, hon har ett eget hembageri i Storvreta. Seidi använder en tråd när hon delar på Upplandskubben.

Varje »trekant« säljs sedan för 65–70 kronor styck. De brukar snabbt ta slut. Det är ett exklusivt bröd som inte är lätt att få tag på och är tidskrävande att framställa. För vissa är Upplandskubb ett måste på julbordet. Det är sedan gammalt ett »festbröd« som togs fram till högtidliga tillfällen.

Rätt sorts sirap

Vad brukar du ha på brödet? frågar jag Karin.

– Ost, sill eller skinka, svarar hon och berättar att cateringfirman Kajsas Kök har brödet på menyn som förrättsförslag till bröllop och i sin Upplandsbuffé.

Det är väldigt viktigt att följa receptet till punkt och pricka, använda rätt ingredienser för att få kalla brödet Upplandskubb och använda den speciella kvalitetsstämpeln.

– Det måste vara mörk eller ljus sirap. Inte svart sirap eller något annat, förklarar Karin.

Hon liknar Upplandskubben med vad Champagne står för kontra övriga mousserande vita viner. Det måste också komma från sin region för att få lov att använda namnet.

Det kanske är gott att dricka till kubben? föreslår jag.

– Nja, öl, sill och nubbe passar mycket bättre, tycker Karin.

I boken »Uppländska bröd« rekommenderas att äta kubben enligt tradition med istersmör, det vill säga isterfett smaksatt med vispgrädd, vitpeppar och rödlök. Men det är säkert gott med ägg och räkor också eller något annat som smaklökarna sukter efter. 🐦

Historia

Det äldsta receptet man har hittat är från 1800-talets mitt. Ursprungligen är vds recepten i släkter i Upplandsregionen. Sedan tog Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala med recept på Upplandskubb i sin kurslitteratur och via eleverna spreds sedan kunskapen om brödet till övriga Sverige. På 1920-talet startades Upplandskubben AB som sålde brödet kommersiellt, men produktionen lades ner 1991. Det var billigare att baka sirapslimpa i ugn.

Troligtvis blev det populärt med kokt bröd i Uppland, för att det kunde tillagas utan ugn och för att det var hållbart. Att värma upp en vedugn tog tid och krävde passning, medan vedspisen ofta redan stod på och värmdde huset.

Läs mer om Upplandskubben på www.upplandskubbensvanner.se.

NAMN: Anders Wiklöf
YRKE: Affärsman, kommerseråd och hedersdoktor i ekonomi. Ensamägare till Wiklöf Holding som i sin tur äger ett 30-tal bolag i olika branscher. Koncernen omsatte 344 miljoner euro 2019 med en rörelsevinst på 12 miljoner euro. Antalet anställda 681. Anders Wiklöf är också storägare i andra företag, bland dem Ålandsbanken.
ÅLDER: 74 år
FAMILJ: Frun Rita
BOR: Mariehamn och sommarstället »Andersudde« med en egen arena för 1 600 åskådare (!).
INTRESSEN: Startade stiftelsen Östersjöfonden 1989. Äger en av Nordens största privata konstsamlingar. Donerade tidigare i år ett miljonbelopp för hjärtforskning vid Uppsala universitet.

Boken »Murarens son« av Staffan Bruun, kom ut 2019 och är berättelsen om Anders Wiklöfs väg från det fattiga arbetarhemmet till positionen som framgångsrik affärsman.

Murarens son blev »kung« på Åland

Kommerserådet Anders Wiklöf i Mariehamn personifierar framgångsdrömmen – att börja med två tomma händer för att en vacker dag vara en av de rikaste i landet. Med makt och möjlighet att vara rikligt generös och stötta de verksamheter han sympatiserar med.

TEXT: Helena Forsgård FOTO: Viktor Fremling/Ålandsbanken

Anders Wiklöfs affärsnät täcker en stor del av ålänningarnas och besökarnas vardagsliv. Varorna, som man handlat i taxfreshopen på färjan till och från Åland, har förmedlats av Wiklöfs skeppshandelsbolag. Handlar man dagligvaror på Åland är sannolikheten stor för att man gör det i en Wiklöf-butik – det finns fyra. Likaså om man köper en båt, en trädgårdsgunga, allsköns byggmaterial eller kanske ett nytt kök. Han äger nämligen det stora Byggvaruhuset i norra Mariehamn. Går man på ligafotboll i Mariehamn sitter man på en arena och ser på lag som han stödjer. Spelar man golf gör man det på håll som han sponsrar. Och går man på promenad i lindallén ser man en staty utanför kyrkan som han har skänkt till staden. Läser man dagstidningen Nya Åland ägs den av honom, läser man konkurrenten Ålandstidningen är han stor ägare även i den. I imperiet ingår även partiaffärer, ett hotell samt driften av kultur- och kongresshuset Alandica – bland en hel del annat både på och utanför Åland.

Sannolikheten är också stor för att

man stöter på honom på någon av stadens gator. Han går sin dagliga runda med raska steg några meter efter sin lilla vita hund Bjösse IV och pratar – ofta högt – i telefon. Annars ser man skymten av honom i hans stora Bentley; ibland går det väl fort bakom ratten och böterna har under årens lopp blivit dryga. De senaste somrarna – dock inte 2020 på grund av corona-pandemin – har han bjudit på stora utomhuskonserter i Mariehamn med kända svenska artister. Ifjol kom USA:s förre president Bill Clinton och höll tal(!). På en naturskön udde utanför Mariehamn har han sin »sommartuga« med en imponerande konstsamling. I den ingår verk av stora svenska konstnärer som Bruno Liljefors, Anders Zorn, Carl Larsson och Peter Dahl.

Vildbasare

Anders var något av kvarterets skräck som barn. Ett hyss var att lurpassa på kunder som bar hem mjölk i plåtkannor från butiken och att försöka träffa kannorna med ett välriktat luftgevärsskott.

Efter kort skolgång och jobb i ett bageri och en elaffär lyckades han övertyga importörerna av Mercedes och BMW att han var en man att lita på – trots att han bara var 22 år och knappt hade råd att inreda sin första affärslokal. Vid sidan av bilhandeln ägnade han sig åt aktieaffärer och kunde bygga vidare på sitt imperium.

Trots att miljonerna rullat in har lusten att »göra business« inte mattats av. Han är fortfarande i gång varje dag med sina affärer och tänker – enligt egen utsago – fortsätta så länge han står på två ben. Han framhåller i alla sammanhang att han är mån om att betala sina skatter och att vetliga politiker ska förmedla skattemedlen där de bäst behövs. Han månar om sitt Åland och om Finland, och tar avstånd från riskkapitalister samt investerare som vill göra vinster i välfärden och »förstöra sjukvården för vanligt folk«.

– Även om jag vet att jag gjort en fantastisk resa vet jag mycket väl vem jag är innerst inne. Jag är och förblir murarens son, säger han i boken »Murarens son« som handlar om honom och hans liv. 🐦

»Även om jag vet att jag gjort en fantastisk resa vet jag mycket väl vem jag är innerst inne. Jag är och förblir murarens son.«

Vasas lyft från gegga till rampljus

Över 30 miljoner människor från hela världen har beskådat Vasaskeppet sedan hon togs upp ur dyn 1961. Men det hade ingen fått se om det inte varit för 25 unga män som utförde ett livsfarligt dykarbete. Åke Lindqvist var en av dem. – För oss dykare var alltihop ett jättestort äventyr.

TEXT: Karl-Gustaf Mattsson **FOTO:** Vasamuseet

ÅRET VAR 1957. Efter en timmes tunnelpolning i en av de trånga och dyiga tunnlarna under Vasaskeppet återvände Åke till ytan. Arbetet i den djupa leran hade gjort sikten näst intill obefintlig. Det var becksvalt och iskallt 35 meter nere på botten. Uppstigningen skedde i flera etapper för att motverka tryckfallssjuka. Inte förrän han hade några meter kvar till världen där ovanför kunde han skönja solljuset vid vattenytan.

– Trots att jag aldrig var rädd för att dyka, var det alltid en särskild känsla att se himlen igen. Man var glad att man levde, säger han.

Åke Lindqvist var landkrabban från Värnamo som aldrig hade sett havet, när han som 17-åring övertalade sina föräldrar att godkänna att han sökte sig till Flottan. Sommaren 1957 genomgick Åke utbildning för »tunga dykare«, det vill säga hjälmdykare som går på botten och får sin luftförsörjning genom en slang från ytan. Ofta på djupt vatten.

– Vi dök ända ner till 80 meter, vilket inte är tillåtet idag då risken för personskador är för stor.

Luften blir tung som sirap att andas på så stora djup. Luftens täthet är sju gånger högre än på land, förklarar han.

Efter utbildningen blev Åke och åtta andra tungdykare beordrade att bärga ett gammalt 1600-talskepp som en marinarkelog hade hittat i Stockholms ström.

Balanserade på relingen

Arkeologen Anders Franzén bedrev en omfattande jakt på gamla sjunkna örlogsfartyg. I augusti 1956 hittade han det mest intressanta av dem alla – regalskeppet *Vasa*. Upptäckten väckte till att börja med föga intresse i pressen.

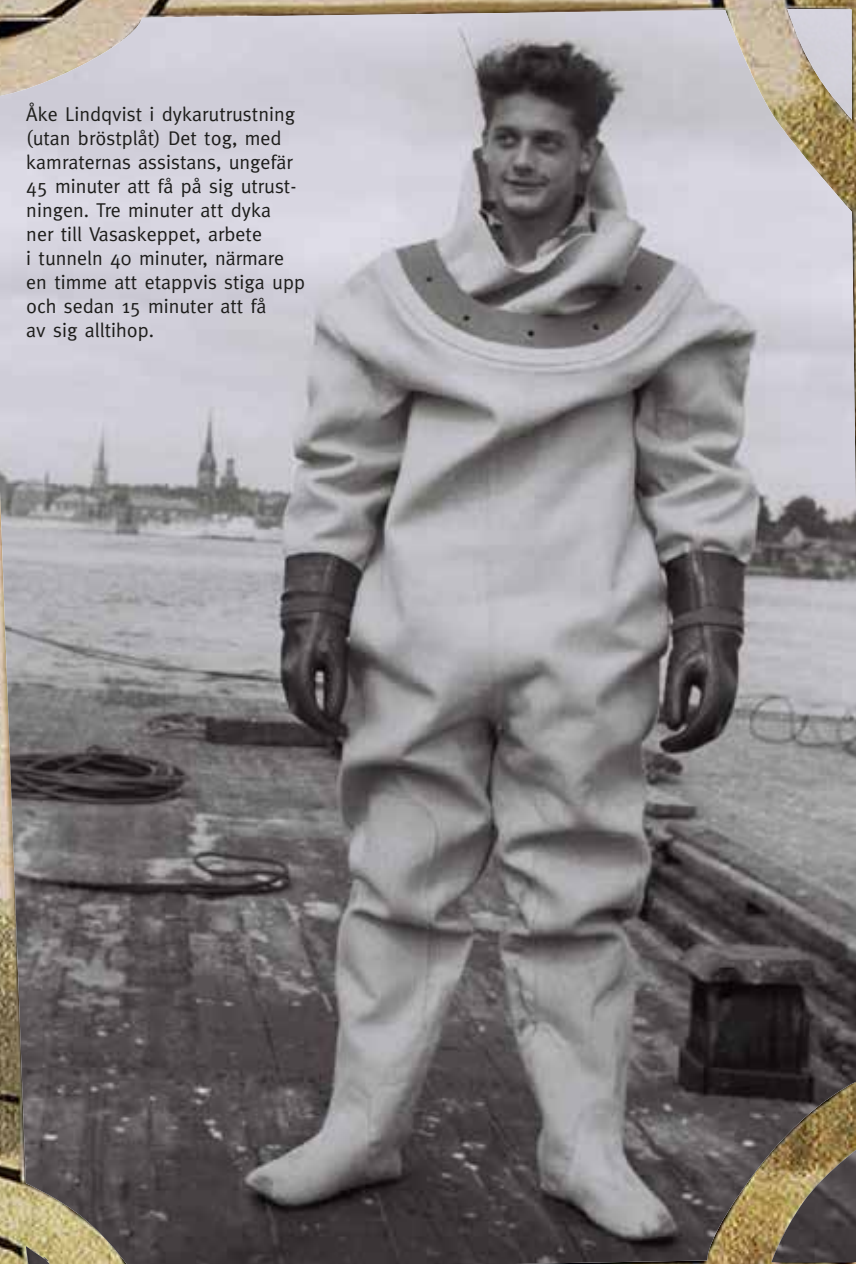
– När vi kom ut till dykplatsen fanns där bara två flottor med ett provisoriskt skjul. Fartygen gick tätt förbi och vi tvingades ofta lämna ankar för att släppa förbi dem, berättar Åke.

Åke och hans kamrater blev det allra första dykarlaget. De kom sedan att bli avlösta av nya dykare, allt som allt 25 personer.

– Vi behandlades inte som några stjärnor direkt. Bodde i kasern, jobbade i stort sett oavlönade, inga

»Vi dök ända ner till 80 meter, vilket inte är tillåtet i dag då risken för personskador är för stor. Luften blir tung som sirap att andas på så stora djup.«

Åke Lindqvist i dykarutrustning (utan bröstplåt) Det tog, med kamraternas assistans, ungefär 45 minuter att få på sig utrustningen. Tre minuter att dyka ner till Vasaskeppet, arbete i tunneln 40 minuter, närmare en timme att etappvis stiga upp och sedan 15 minuter att få av sig alltihop.

bilden **BERÄTTAR**

livförsäkringar gällde, de uppmuntrande tillropen var få och maten var usel, minns Åke.

Stärkande mat är en viktig förutsättning för att kunna hålla värmen i kallt vatten. Nere vid Vasavraket var det inte mer än 4-5 grader och arbetspassen var ofta timslånga. De unga dykarna nöjde sig, ända tills en hetlevrad göteborgare vid namn Alexandersson for in till husmor och framställde begäran om mer mat i grytorna.

Åke minns sitt första dyk på Vasa. En obehaglig upplevelse.

– Vår första uppgift var att mäta skeppet. För att kunna göra det tvingades vi gå på relingarna. Fritt fall utåt på fem meter och hade man fallit inåt så hade man hamnat i en grötig geggva av balkar och bråte. Då hade man kanske inte kunnat ta sig upp igen, beskriver han.

Redan vid sin förlisning 1628 sjönk Vasaskeppet djupt ner i dyn. Därefter under flera århundraden påfyllt med slagg och gyttja från stockholmarnas orenade toalettavfall och båttrafikens avfall.

Stor världsnyhet

Inte förrän dykarna började fiska upp intressanta föremål från vraket, blev arbetet en världssensation. Med stor mediabevakning och tidvis trångt på flottarna.

– Vi fick upp galjonsfigurer, en kanon och massor av utsmyckningsföremål från 1600-talet, berättar han.

Åke kom att göra ett trettiotal dykningar på Vasaskeppet. Någon känsla av klaustrofobi kände han aldrig, när han drog på sig den tunga dräkten och hjälmen skruvades fast vid bröstplåten.

– Det kändes snarare tryggt när hjälmen gängades fast över huvudet. Man var tvungen att vara psykiskt stark för att klara arbetet, lugn ingick likaså i jobbet, säger han.

Tungdykarens utrustning bestod av en dykarhjälm och luftslang, viktbalte, blyskor, bröst- och ryggtygder samt bröstplåt på vilka hjälmen och tyngderna var påhängda. Därtill hade man flera lager underkläder på sig, tröjor och kalsonger. Tillsammans vägde utrustningen omkring 85 kilo. Väl under vattnet kunde dykaren reglera sin egen tyngd genom att vrida på en ventil på utsidan av hjälmen och fylla på mer luft i dräkten. Likaså gick det att med en annan kran snabbt tömma ut luft

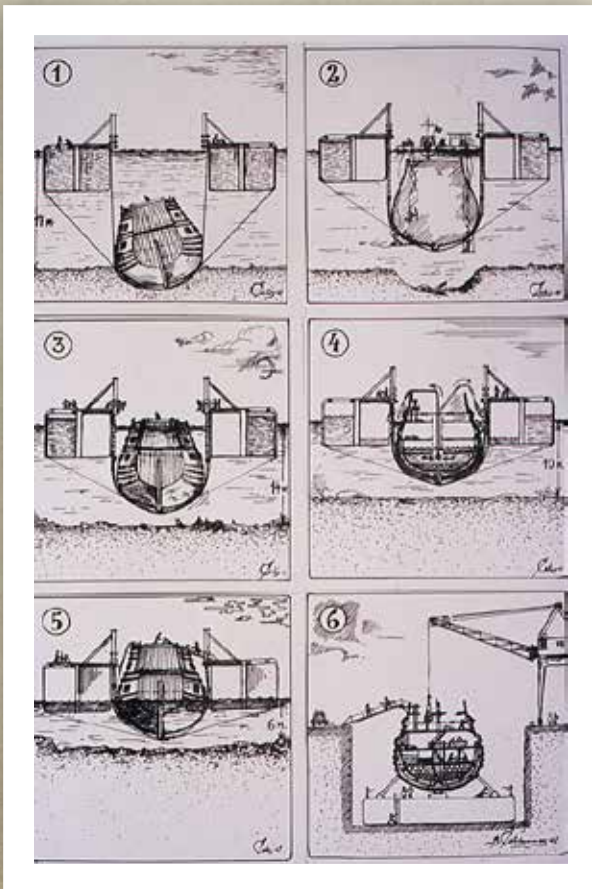

så man inte flöt upp. Luften fick dykarna av en maskindriven kompressor. Tyngderna säkerställde att dykaren kunde stå stabilt på botten. Genom en högtalare i hjälmen skedde kommunikationen med medhjälpare ovan ytan.

– Det tog, med kamraternas assistans, ungefär 45 minuter att få på sig utrustningen. Tre minuter att dyka ner till Vasaskeppet, arbete i tunneln 40 minuter, närmare en timme att etappvis stiga upp och sedan 15 minuter att få av sig alltihop, förklarar Åke.

Jobbade i blindo

Efter många undersökningar beslutade arbetsledningen att bärga skeppet, vilket för dykarnas del betydde att arbetet övergick i ett mer livsfarligt skede. För att kunna lyfta skeppet måste man spola fram 25 meter långa tunnlar under skrovet, varigenom man sedan drog stora kablar vilka anslöts till två riggar. Skeppet lyftes sedan i etapper innan den slutliga bärgningen sommaren

1961. Om dykningen tidigare hade varit mörk, så skedde arbetet i tunnarna nu i total blindo.

– Enda sättet att orientera sig var att känna i taket uppåt, efter räfflingen i bottenskrovet, beskriver han.

Tunnarna var så smala att bara en dykare i taget kunde ta sig fram. Inte heller gick det att vända sig om, varför dykarna tvingades backa för att komma ut. Risken att vraket skulle sätta sig, sjunka djupare eller att barlasten av sten skulle

komma loss, var hela tiden högst påtaglig. Något som kunde ha begravt dykarna.

– Sådant fick man inte tänka på, säger Åke.

Trots förhållandena skedde inga olyckor. Sammanlagt spolades sex tunnlar upp. Den första nådde fram till kölen i december 1957. Knappt fyra år senare kunde världspresen och tusentals svenskar, genom en av Sveriges Televisions första direktsändningar, se på när Vasaskeppet bröt vattenytan. Efter 333 år på sjöbotten.

Åke och de flesta av hans dykarkamrater kom senare att välja andra yrkesinriktningar. Bara några få fortsatte som tungdykare. Han själv blev lärare och hade olika ingenjörsjobb. 2010 försökte man samla alla dykare till en särskild galamiddag på Vasamuseet. Bara fem kom, däribland Åke. En del hade omkommit, andra var utspridda i världen.

– Det är alltid med en särskild känsla man kliver in på museet och ser det imponerande skeppet. Brädhögen på botten har blivit så fantastiskt vacker. Jag är tacksam att jag fick bidra till att rädda henne, avslutar Åke.

Kortfakta om Vasaskeppet

BESTÄLLD: 1625 **SJÖSATT:** 1627

LÄNGD: 69 m **BREDD:** 11,7 m **DJUPÅENDE:** 4,8 m

VIKT: 1 210 ton **KRAFTKÄLLA:** 10 segel, 3 master

BESTYCKNING: 64 kanoner

I TJÄNST: 10 augusti 1628

BESÄTTNING: 145 sjömän, 300 soldater

ÖDE: Sjönk på jungfrufärden den 10 augusti 1628 efter 1 300 meter.

VAR: 120 meter utanför Beckholmen i Stockholms hamn

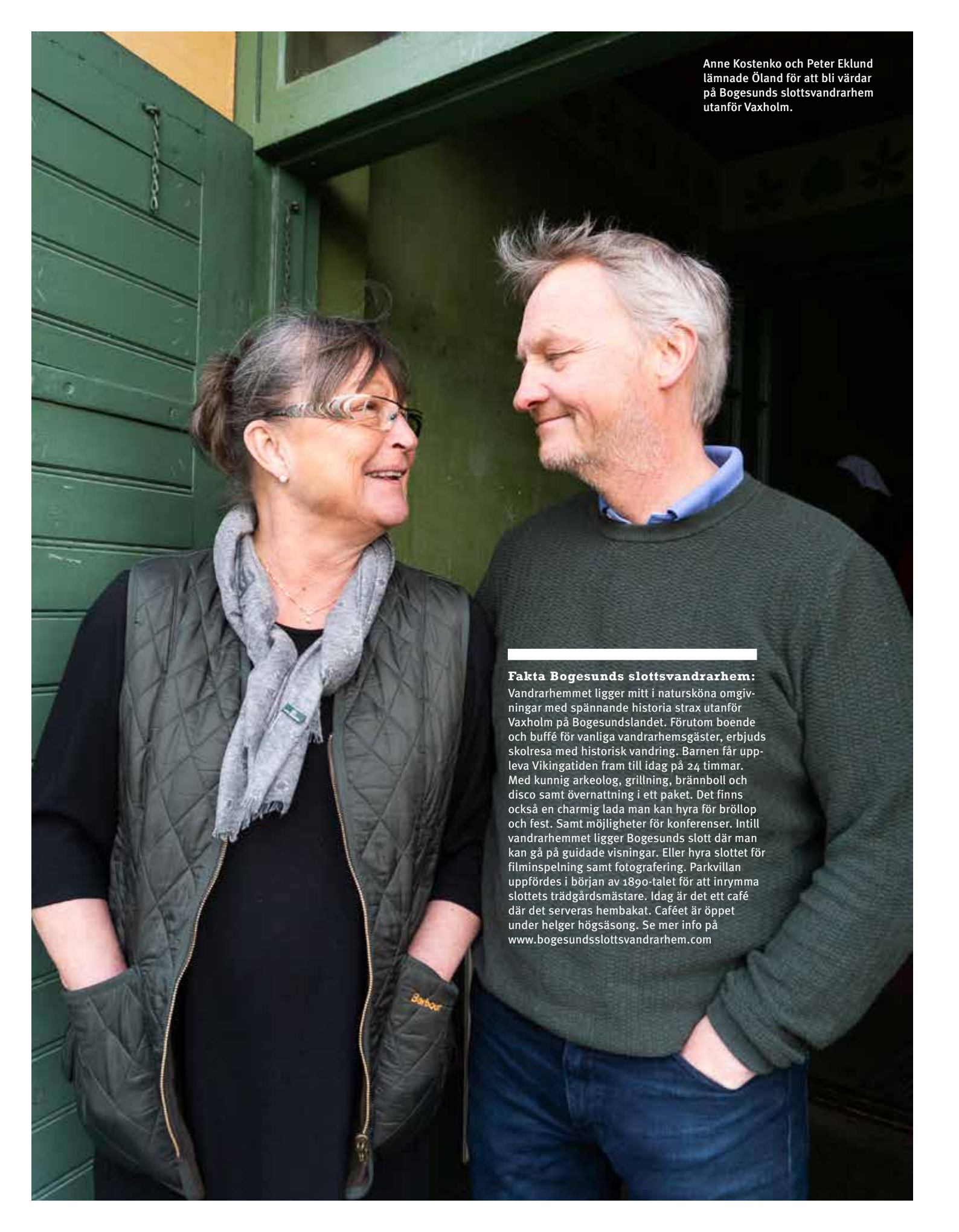
VARFÖR: Skeppet var felkonstruerat och instabilt.

HUR MÅNGA DÖG: Omkring 30 män, kvinnor och barn

BÄRGADES: 24 april 1961

I DAG: Museifartyg på Galärvarvsvägen 14, Stockholm

»Det tog, med kamraternas assistans, ungefär 45 minuter att få på sig utrustningen. Tre minuter att dyka ner till Vasaskeppet, arbete i tunneln 40 minuter, närmare en timme att etappvis stiga upp och sedan 15 minuter att få av sig alltihop.«

Anne Kostenko och Peter Eklund lämnade Öland för att bli värdar på Bogesunds slottsvandrarhem utanför Vaxholm.

Fakta Bogesunds slottsvandrarhem:

Vandrarhemmet ligger mitt i natursköna omgivningar med spännande historia strax utanför Vaxholm på Bogesundslandet. Förutom boende och buffé för vanliga vandrarhemsgäster, erbjuds skolresa med historisk vandring. Barnen får uppleva Vikingatiden fram till idag på 24 timmar. Med kunnig arkeolog, grillning, brännboll och disco samt övernattnig i ett paket. Det finns också en charmig lada man kan hyra för bröllop och fest. Samt möjligheter för konferenser. Intill vandrarhemmet ligger Bogesunds slott där man kan gå på guidade visningar. Eller hyra slottet för filminspelning samt fotografering. Parkvillan uppfördes i början av 1890-talet för att inrymma slottets trädgårdsmästare. Idag är det ett café där det serveras hembakat. Caféet är öppet under helger högsäsong. Se mer info på www.bogesundsslottsvandrarhem.com

Värdparet bytte bana mitt i livet

Anne Kostenko och Peter Eklund är paret som gick från att arbeta med stora datorhallar till att bli vandrarhemsvärdar på heltid. Det var mötet med människor som lockade. Ödet såg till att de numera är arrendatorer för Bogesunds slottsvandrarhem. **TEXT O. FOTO: Gunnika Isaksson-Lutteman**

För ett decennium sedan bestämde sig Anne och Peter för att byta riktning i livet.

De avslutade sina arbeten inom datorhallsbranschen i Stockholm. Människor och möten lockade, och de ville åka mer skidor. Peter drömde om ett vandrarhem i Alperna eller svenska fjällen. Men Anne fick honom på andra tankar när hon påpekade att det var bättre med jobb på ett turistboende på sommaren och ledighet för skidåkning på vintern.

– Så fick det bli, säger Peter och ler mot sin fru.

De köpte Stora Frögården på Öland som de sedan drev framgångsrikt i åtta år, samtidigt som de spenderade ett par månader om året i Alperna under vintern.

För två år sedan bestämde de sig för att sälja sitt vandrarhem på Öland för att komma närmare barn och barnbarn i Stockholm. De fann Rindö och kände sig hemma som öbor direkt. Planen var att dra ner på tempot. Men ödet ville annorlunda.

Under en trevlig middag en sommarkväll på den nya hemmaöns kvarterskrog, stötte de ihop med den dåvarande arrendatorn för Bogesunds slottsvandrarhem. De hade även mötts tidigare under STF

Svenska turistföreningens sammankomster för anslutna vandrarhemsaktörer. Paret fick då reda på att Bogesunds slottsvandrarhem sökte ny arrendator.

– Det här var på lördagskvällen, på söndag var vi här på vandrarhemmet och visades runt, säger Anne och skrattar.

Peter kände sig inte färdig med livet som vandrarhemsägare och båda två saknade möten med människor. De gick på känsla, tog ett snabbt beslut och idag ångrar de sig inte.

– Var ett sånt sammanträffande, det gick inte att säga nej. Det var för mycket som stämde, säger Peter entusiastiskt.

Rogivande i slottsparken

Anne och Peter tog över Bogesunds slottsvandrarhem i mitten av augusti förra året. För dem var det en halvering i storlek mot Ölandsverksamheten. Bogesunds slottsvandrarhem har 48 bäddar, två konferensrum och bastu med relax. Allt placerat i en rogivande miljö alldeles intill Bogesunds slott.

Det blev en rivstart med många gäster

och mycket nytt att ta in. Föreningar och bröllopsgäster blandas med turister från världens alla hörn.

Anne som är morgonmänniska serverar frukost och hanterar

ekonomin, medan Peter som är kvällsmänniska tar hand om de senare aktiviteterna och gärna renoverar när finanserna tillåter. De vill vara närvarande för sina gäster och tillsammans har de inställningen att de kan lösa det mesta som gästerna önskar. De har

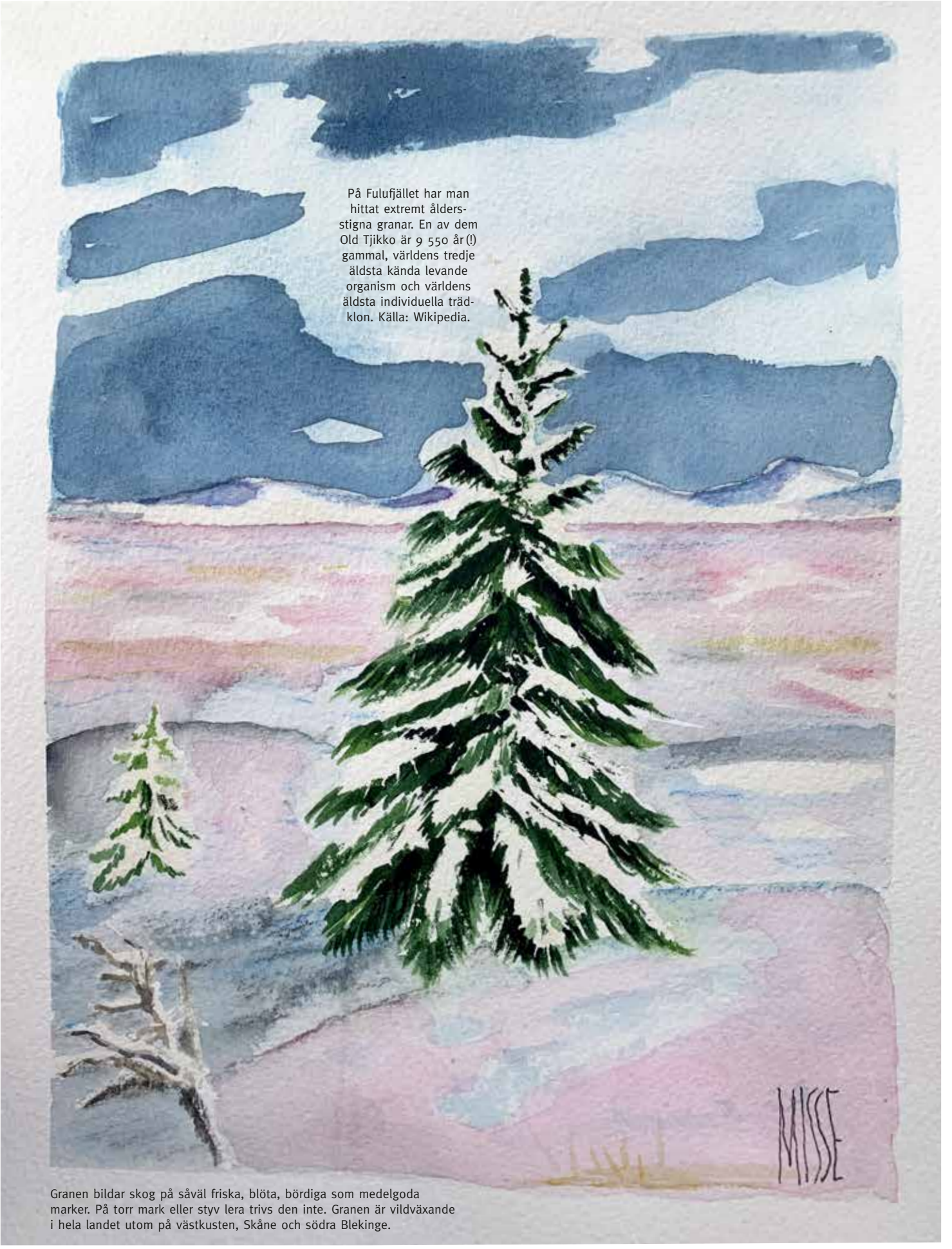
också tusen idéer om hur de vill utveckla verksamheten. Bland annat vill de satsa mer på vandring.

– Bogesunds fina vandringsleder utgår ju från oss, menar Anne.

Anne och Peter hoppas kunna utöka antalet sommarturister, både utländska och svenska, som reser hit för att uppleva Bogesunds fridfulla slottsskogar med havsutsikt och betande hästar i den forna slottsparken. Men på vintern tänker de fortsätta åka skidor i Alperna, iallafall några veckor om året om bokningarna tillåter. 🐦

»Anne och Peter hoppas kunna utöka antalet sommarturister, både utländska och svenska, som reser hit för att uppleva Bogesunds fridfulla slottsskogar med havsutsikt och betande hästar i den forna slottsparken.«

På Fulufjället har man hittat extremt åldersstigna granar. En av dem Old Tjikko är 9 550 år (!) gammal, världens tredje äldsta kända levande organism och världens äldsta individuella trädklon. Källa: Wikipedia.

Granen bildar skog på såväl friska, blöta, bördiga som medelgoda marker. På torr mark eller styv lera trivs den inte. Granen är vildväxande i hela landet utom på västkusten, Skåne och södra Blekinge.

MISE

Med barr och kotte i grenen

Granen kom till vårt land för omkring 11 000 år sedan.

Den trivs i bördig mark och ger liv åt fåglar, möss,

spindlar och insekter. Och för oss är granen vårt viktigaste träd.

Vi håller det barriga trädet så kärt. Sjunger gärna en sång och

dekorerar det till jul. **TEXT O ILLUSTRATION:** Misse Ljungström

Traditionen att ta in visans gröna granna gran i hemmen är egentligen ganska ny, även om de flesta ser den som en självklar och urgammal sed.

Det är bara sex sju generationer av svenska barnaögon som tindrat när granen tagits in och klätts med karameller, ljus och äpplen och det äntligen är jul. Trädtraditionen fanns dock långt innan vi började fira Kristi födelse. I forntiden var det sed att snida ut dekorationer i en stång och pryda den utomhus vintertid. Vår »stång« härstammar antagligen mer från hantverksgillan i Tyskland och Schweiz, som redan på medeltiden hade julgran. Den seden spreds i högreståndsmiljö och under andra halvan av 1800-talet och förra sekelskiftet blev den mer allmän, men så tidigt som 1783 fanns det en dekorerad julgran i Stockholms slott för att glädja femårige kronprinsen Gustav Adolf.

Granen (*Picea abies*) är ett av våra vanligaste och viktigaste träd. Den har funnits i landet mycket längre än man tidigare trodde. Troligen kom den invandrande över bergen från den norska atlantkusten redan för omkring 11 000 år

sedan och inte söderifrån för 4 000 år sedan som man hade antagit. Men den tog tid på sig att sprida sig söderut i landet och vid vikingatiden hade den nått sin nuvarande sydgräns i norra Skåne. Om granen får växa ifred kan den bli 200–400 år, men nu avverkas den mycket tidigare.

Under 1880-talet började ordet landskapsblomma förekomma och vid världsutställningen i Paris 1897 pryddes den svenska stjärnarkitekten Ferdinand Bobergs inredda rum av en gobeläng med blommor skapad av Handarbetets Vänner. Den blev senare upphov till de landskapsblommor som blev vedertagna i början av 1900-talet. Och granen intog från början en särställning som ett av de två träd som utsetts att representera ett landskap, eken i Blekinge är det andra, men där är Kungsljus landskapsblomma. 1929 utsågs den ståtliga granen till Medelpads landskapsträd/blomma, i gott sällskap med de andra landskapens blommor.

»Landskapsblomma«

Exakt när man började sjunga om granen är osäkert men säkert är att det sjöngs kring granen under senare halvan

av 1800-talet. På 1950-talet skrev Evert Taube visan Knalle Juls Vals:

»Min lilla gran, så grön och fin.
Du luktar gott som terpentin
Vill ingen ha dig så får jag ta dig
som rövat bort dig ur skogen din
Min lilla gran, så smal och ful
Kom ta en vals med Knalle jul.« (osv)

Granen är inte bara omsjungen, den är nyttig också. Ja, inte bara som virke, terpentin och pappersmassa, eller till garvning och korgtillverkning utan även att inta. Vanillin utvinns ur gran och vill man ha en riktigt nyttig C-vitaminrik kick kokar man te på granskott och granbarr. 1/2 dl barr klippta i små bitar i 2 dl vatten kokas i 15–20 minuter. Särskilt nyttig under vintern när c-vitaminhalten är som högst. Mest viktig är dock granen för alla organismer som lever i och av den; från ekorrar, skogsmöss, hackspettar, korsnäbbar och småfåglar till insekter och spindeldjur.

Allting har ett slut – även julgranen och när det är dags för den traditionella julgransplundringen sjunger vi förstås igen:

»Nu är glada julen slut
Julegranen kastas ut
men till nästa år igen
kommer han vår gamle vän
Det är bara roligt.« 🐿

»Mest viktig är dock granen för alla organismer som lever i och av den; från ekorrar, skogsmöss, hackspettar, korsnäbbar och småfåglar till insekter och spindeldjur.«

W

FOTO: VAXHOLMS KASTELL

FOTO: STOL & FIOL

Konsthantverk på kastellet

Från och med allhelgonahelgen kommer ett gäng konsthantverkare från Norrbotten till Vaxholms kastell och ställer ut sina alster där året om. Bland annat produkter av gäddskinn, inredning från »Stol & fiol« samt kläder tillverkade av vattenavvisande och vindtätt Goretex-material.

Robert Wells till Norrtälje brenneri

Den 14 november kommer pianisten Robert Wells med musikanter att underhålla gästerna på Norrtälje brenneris loge i Lohärad utanför Norrtälje. Begränsat antal platser på grund av restriktioner och i landet rådande smittorisk. Paketet förbokas och består av trerättersmiddag och underhållning av hög klass. En unik klubbspelning på landsbygden med bussresa tillbaka till Norrtälje. Mer information finns på www.norrteljebrenneri.se

Boktips
200 sköna
fyrar

Frossa i Östersjöns fyrar

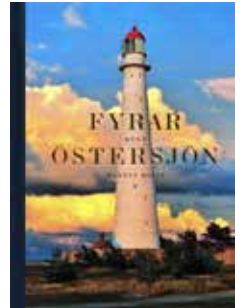
I praktverket Fyrar runt Östersjön får vi genom fotografen Magnus Rietz sköna bilder ta del av en stor mängd fyrar längs Östersjöns kuster. Rietz har under fyra år besökt över 200 fyrplatser i samtliga länder runt vårt innanhav.

Som första västerlänning någonsin har han fått tillstånd att besöka och fotografera fyrarna på alla ryska öar i Finska viken, där tiden stått stilla sedan andra världskriget och fyrvaktarna fortfarande lever kvar.

För att nå fram till fyrarna har Magnus använt olika färdssätt, som lotsbåt, helikopter, snöskoter och gummijolle. Resultatet är ett unikt bildmaterial över fyrplatser dit få människor tar sig. De 425 fotografierna i boken är en storslagen hyllning till fyrars skönhet, utvändigt och invändigt, och till de sköna miljöerna där de finns. Texterna som ackompanjerar bilderna består av egna samtida betraktelser och enkel historisk fakta. Boken är en fröjd för varje fyrentusiast och andra att bläddra i och njuta av Östersjöns olika fyrplatser, dess skönhet, originalitet och historia.

Magnus Rietz har fotograferat och dokumenterat fyrar sedan mitten av 80-talet i över 15 länder. Han har tidigare gjort och medverkat i ett tiotal böcker om fyrar och sjömärken.

TITEL: Fyrar runt Östersjön
FÖRFATTARE o. Fotograf: Magnus Rietz
FÖRLAG: Lind & co.
ANTAL SIDOR: 416
CIRKAPRIS: 330 kr
ISBN: 978-91-7861-496-7

ROSLAGENS SJÖFARTSMUSEUM Älmsta Vaddö

Museum (550 m²) med rika samlingar från
Roslagens sjöfart under gången tid
Beläget på Kaplansbacken
Egen brygga vid Vaddö kanal

ÖPPETTIDER:
1 juni to m 31 augusti kl 10.00 – 16.00
Midsommaraften stängt
Extra öppethållande för grupper efter
överenskommelse

Telefon 0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se
Försäljning av kaffe, läsk, bröd och glass

ICA VÄDDÖ
Supermarket 0176-778 80

**VI HAR ÖPPET 8-21
ALLA DAGAR**

Välkommen!

Välkommen till Ateljén!

Skepp som berättas om i Tittis krönika är målade på nytryck av antika sjökort ramade 40x50 cm.

I Ateljén finns fyrunderlägg, skärgårdskonst, modellskepp och marina presenter.

Ateljé Lilla Paradiset
Östra Långg. 21
Trosa
0156-13753
www.lillapariset.com

Upplev Trosa - året om!

VISIT **TROSA** trosa.com

Trosa »Världens ände«

Trosa är känt som stad sedan 1300-talet och är därmed en av Sveriges äldsta städer. Eftersom landskapet runt ån är flackt, har landhöjningen resulterat i att havet dragit sig tillbaka och landarealen ökat. Staden låg från början cirka en halv mil inåt landet fram till slutet på 1500-talet. Redan i början av 1400-talet var Trosa en betydande handelsplats och stadsprivilegium erhöles år 1610 på den plats Trosa ligger idag.

Presentkort på en natt i trädhuset - vilken julklapp!

Vandrarhem vid Trosavikens mynning

www.studiolagno.se
info@studiolagno.se

Vill du också ligga här?

Kontakta Josefin på
josefin@magasinskargard.se
eller 0709-701 901
så får du ett bra erbjudande.

magasinSKÄRGÅRD.
sinne/smak/sevårdheter

Ett anrikt bageri

Välkommen att fika i den gamla fina konditormiljön med anor från 1800-talet.

Västra Långg. 27, Trosa
Mån-fre 07.30-18
lör-sön 9.30-16
0156-123 94

Det var mer strömning som såldes
på Norrtälje marknad förr.

Ett brev från Roslagen

Författaren Evert Wallert skrev 300 krönikor till tidningen Åland. De kallades »Brev från Roslagen« och publicerades senare i en bok med samma titel. Texterna skrevs för mer än ett halvt sekel sedan. Men håller än. Den här gången handlar krönikan om Norrtäljes höstmarknad. Mycket känns igen och annat är ett minne blott. **TEXT:** Evert Wallert

Nu går vi på Norrtälje marknad. Ser skräckkonst och lyssnar på rakbladsmannen. Oktobermarknaden var förr i världen ett av Norrtäljes och Roslagens storevenemang, ja en fast grundmurad institution som ingick i tideräkningen. Det och det och det arbetet, exempelvis potatisupptagningen, skulle vara avklarat före marknaden. Och efter marknaden ämnade man göra det och det. Alla friska varelser på två ben for in till Täljemarknaden. För att sälja en del produkter och för att köpa vissa under vintermånaderna oundgängliga konsumtionsvaror. Men ävern för att koppla av litet mellan två slutsamma arbets säsonger.

I och med att även landsbygden fick välförsedda handelsbodar började behovet av att fara in till staden och proviantera att bortfalla. Och den stora saltströmmingssepoken hade fått knäcken genom kommunikationernas utveckling. Motorbåtar togs i bruk och strömmingen kunde saluföras dagsfärsk en stor del av året. Premieringen av strömming vid oktobermarknaden i Norrtälje upphörde. Hamnen som vid detta tillfälle brukade vara proppfull med båtar utifrån skärgårdarna, blev

allt tommare för vart år. Betecknande för marknads tillbakagång är att då jag slog mig i samspråk med ägaren av den enda fiskebåten i hamnen vid årets nyligen avhållna marknad och sa: »Du kunde ändå inte hålla dej borta från marknan!« så svarade han: »Jaså, ä det marknad idag ... det kom ja inte att tänka på.« Visserligen var han en yngre fiskare, men ändå. Marknadsbegreppet börjar falla i glömska. Och ingen skada är väl skedd såsom förhållandena numera utvecklat sig.

Före kriget brukade våra vänner ålänningarna göra det höstfarliga språnget över havet för att sälja saltströmming. Jag tror att de fick sälja allt de förde med sig. Och

varför skulle inte dessa sverigefärder kunna återupptas? Läser i »Åland« idag att avsättningen av den färska strömmingen är allt annat än tillfredsställande. »strömmingsmättad huvudstad« (Helsingfors) – stod det inte så? Nog skulle det gå att sälja åtskilligt med saltad strömming här i Sverige. Man kan ju bli lyrisk för mindre ... saltströmming med löksås ... salträtternas salträtt! Visserligen får vi ju köpa norrländsk saltströmming. Men jag tror att priset håller sig i överkant och att

marknaden ej på långt när är mättad.

Norrtäljemarknaden har blivit en träffpunkt för den dansanta ungdomen. Fram mot kvällen susar cyklarna in till staden och fullsatta bussar tömmer lass på lass med nöjeslystna. Från att ha varit en särdeles morgonpigga marknad med skärgårdsbor startande dagen före i sina segelbåtar är den numera till stor del ett kvällsevenemang.

Men för allt del ... ännu kan man få köpa en del nyttiga saker i marknadsstånden. Präktiga lädervaror från Malung i Dalarna. Korgar och husgeråd av alla de slag. Tyvärr ej några hemslöjdsalster från Roslagen.

Till medaljens baksida hör bland annat den hiskliga skräckkonst som på senare år saluförts i allt större utsträckning. Schablonmässigt målade älgar och patetiska röda stugor kriggårdade av likstela björkar. Vid tanken på att dessa »konstverk« för en oöverskådlig framtid kommer att pryda roslagshemmen blir man onekligen betänksam. En av Roslagens främsta konstnärer gick och synade smörjan. Han är en temperamentsfull herre. Men vad lönade det sig att diskutera konst med de rätt avsigkomna individer som försålde eländet.

En annan försäljarkategori vid dylika marknader är sådana som lever på sin talande tunga och lekande lätt förmår

Norrtälje marknad 1986.
Birgitta Jansson,
Ulla Öberg, Tord Jansson
och Leif Andersson.

FOTO: ROINE KARLSSON

»Alla friska varelser på två ben for in till Täljemarknaden. För att sälja en del produkter och för att köpa vissa under vintermånaderna oundgängliga konsumtionsvaror.«

prata omkull mindre kritiska personer. Under flera marknader hade jag lagt märke till en av dem. Han brukar sälja rakblad som säkerligen inte är så märkliga. Men när folk får lyssna till vad han har att säga, vilket rinner ur honom i en ändlös ström, suggereras de faktiskt till köp. Untan att blinka lovar han att betala kundens inkomst- och förmögenhets-skatt för nästa år, därtill underrhållsbi-drag för oäkta barn och en hel del andra besvärande utgifter, om inte varan blir till belåtenhet. Han karvar med rakbladet i en träbit, rycker därefter till sig en hårtest på någon närstående och nuddar utan ringaste svårighet av hårstråna. Just det där momentet lockar till köpenskap, särskilt när han förklarar sig vilja till åminnelse av en gammal flamma skänka bort fem buntar rakblad för det sagolika priset av en riksdaler.

Ett färgsprakande inslag i marknads-bilden är italienarna med sina ballong-

knippen, dockor och krafs av olika slag. De har efter sina trägna besök genom åren kommit att ingå i föreställningen om en marknad. I varje mera trafikerat hörn står de. Och barnen dras till dem. De och karusellen öppnar dörren till sagans skimrande äventyrliga värld.

Dragspelstoner klingar ut från gårdar och gränder. På Stora torget musicerar Frälsningsarmén. Just nu faktiskt en valsmelodi. Och ett par beskänkta karlar börjar dansa. Det ser vanvördigt ut. Folk kan inte låta bli att lägga iväg skrattsalvor. En av karlarna har en blytung väska som han häver i dansen, vilket dock slutligen blir för mycket för honom. Han säckar ihop på sin svarta väska och torkar sig i ansiktet med en röd snusfana. Armémusikanterna spelas som om de ingenting sett. De är folkliga och vana vid uppträden av olika slag.

I skymningen går en ändlös ström av ungdom mot det dånande och grellt

ljussprakande tivolit med dansbanan.

Månen som glor ned över staden kommer att få se och höra mycket människoliv ända fram mot dagbräckning-en, när de första trevande ljusspröten söker sig fram ut havsmörkret.

– Oktober 1949 🐦

Författaren Evert Wallert (1898-1989) har gett ut ett stort antal böcker om skärgård. Han föddes i Dalsland och bosatte sig senare för gott i den lilla kustbyn Refsnäs på Rådmansö. Hans bok

»Brev från Roslagen« kom ut 1973 och innehåller ett urval av de 300 krönikor han skrev under 25 års tid till tidningen Åland. Evert ömmade starkt för skärgården och beskrev en omvälvande period när »nya moderna tider« stundade och det »fortida« sjönk i värde. Varmt tack till Ditte Lindström, Everts styvdotter, som har gett MagasinSkärgård tillåtelse att publicera Everts texter.

W

FOTO: ROINE KARLSSON

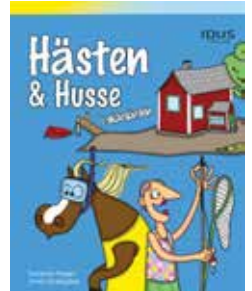
Boktips

Till sjöss med Hästen

Skärgårdsbok för de minsta

Boken »Hästen & Husse i skärgården« vänder sig främst till barn i åldrarna tre-sex år. Den är rikt illustrerad med

glada tecknade bilder. Vi får följa Hästen och Husse, som kanske egentligen är en hund och en matte, ut på äventyr i skärgården. Susanne Pelger, författare till boken, vill öppna dialog kring att vara annorlunda och att våga vara den man är.

TITEL: Hästen & Husse i skärgården

TEXT: Susanne Pelger

BILDER: Anna Södergård

FÖRLAG: Idus förlag **ANTAL SIDOR:** 32

CIRKAPRIS: 135 kr **ISBN:** 978-91-89147-26-3

Östersjöfondens pristagare

Årets pristagare ur Östersjöfonden blev Marint Kunskapscenter i Malmö, för sitt arbete att sprida kunskap om Östersjöns tillstånd samt professor Markku Ollikainen tack vare

hans engagemang i den finska klimatpolitiken och drivande bakom bland annat kostnadseffektiva åtgärder att minska övergödningen med till exempel gips på åkrarna. Pristagarna fick 15 000 euro vardera och »Ålandspriset« på 3 000 euro gick till Överängs Kvarn i Saltvik som utvecklar ekologiska spannmålsprodukter med återbruk i fokus och hållbara lösningar. Östersjöfonden

startades 1989 av Anders Wiklöf på Åland, för att stötta och samla in medel till krafter som på olika sätt verkar för att rädda Östersjön. Mer information finns på www.ostersjofonden.org.

ÖSTERSJÖFONDEN

Hört på ljugarbänken:
– Varför lutar du isborren när du borrar dina hål?
– Jag hoppas få en lutfisk!

Hängsmycke Sandmussla

Handgjort smycke av 925 Sterlingsilver. Design Guldviva, Mariehamn. Ingår i Guldvivas 30-kollektion där varje sålt smycke bidrar till att avlägsna 30 kg alger ur Östersjön. Pris 115 euro. www.guldviva.com

LENA & GÖSTA LINDERHOLM

Du hittar vår värld fylld med konst, musik och glädje på Kastellet i Waxholm och i Stallarholmen
www.linderholm.se lenalinderholmshop.se

Skärgårdshotellet
NYNASHAMN

www.skargardshotellet.se • 08-520 111 20

*Årets julbord skapat av
Melker Andersson*

Ett klassiskt julbord med modern twist.
Mycket grönt och ekologiskt, spännande
rätter i kombination med favoriterna du
inte kan vara utan.

Årens Årens
GRAND HOTEL SALTSLÖBADEN
FORSÅKER - ÅRENS

Forsmarks Wårdshus
www.forsmarkswardshus.se
TEL 0173-501 00
FORSMARK

Julbord & julmiddag i skärgården

SÖDERARM
• MÖTEN I HAVSBANDET •

ALLMÄNT JULBORD 5, 12, 19 DEC
ÖVRIG TID BOKNING AV GRUPPER
www.soderarm.com
info@soderarm.com
TEL 0176-432 12

**WAXHOLMS
HOTELL**

www.waxholmshotell.se
TEL 08-541 301 50
VAXHOLM

NYNÄS HAVSBAD

TEL: 08-520 604 00
www.nynashavsbad.se
NYNÄSHAMN

Marina
RESTAURANGEN

DAGENS LUNCH VARJE DAG
BOKA FÖR JULBORD
www.grisslehamnsmarina.se
TEL 0175-308 00
GRISSEHAMN

**BERGS GÅRD
TROSÅ**

Julbord ni delar med ert
sällskap vid eget bord
www.bergsgardtrosa.se
TEL: 0156-42 00 20
TROSÅ

Restaurang

Rökeriet
Fjäderholmarna

Uppdukat 27/11-24/12
info@rokeriet-
fjaderholmarna.se
TEL: 08-716 50 88
FJÄDERHOLMARNAS

ÅTELLET
JULMENY VID BORDET
www.atellet.se
TEL 0176-700 450
NORRTÄLJE

JULBORD PÅ VÄRMDÖ
FAGELBROHUS.SE/JULBORD
TEL: 08-571 419 00
FÅGELBROHUS

percys
CATERING

JULBORDSCATERING
TEL: 0176-525 12
www.sirpercys.se
SIMPNÄS

UTÖ VÅRDSHUS

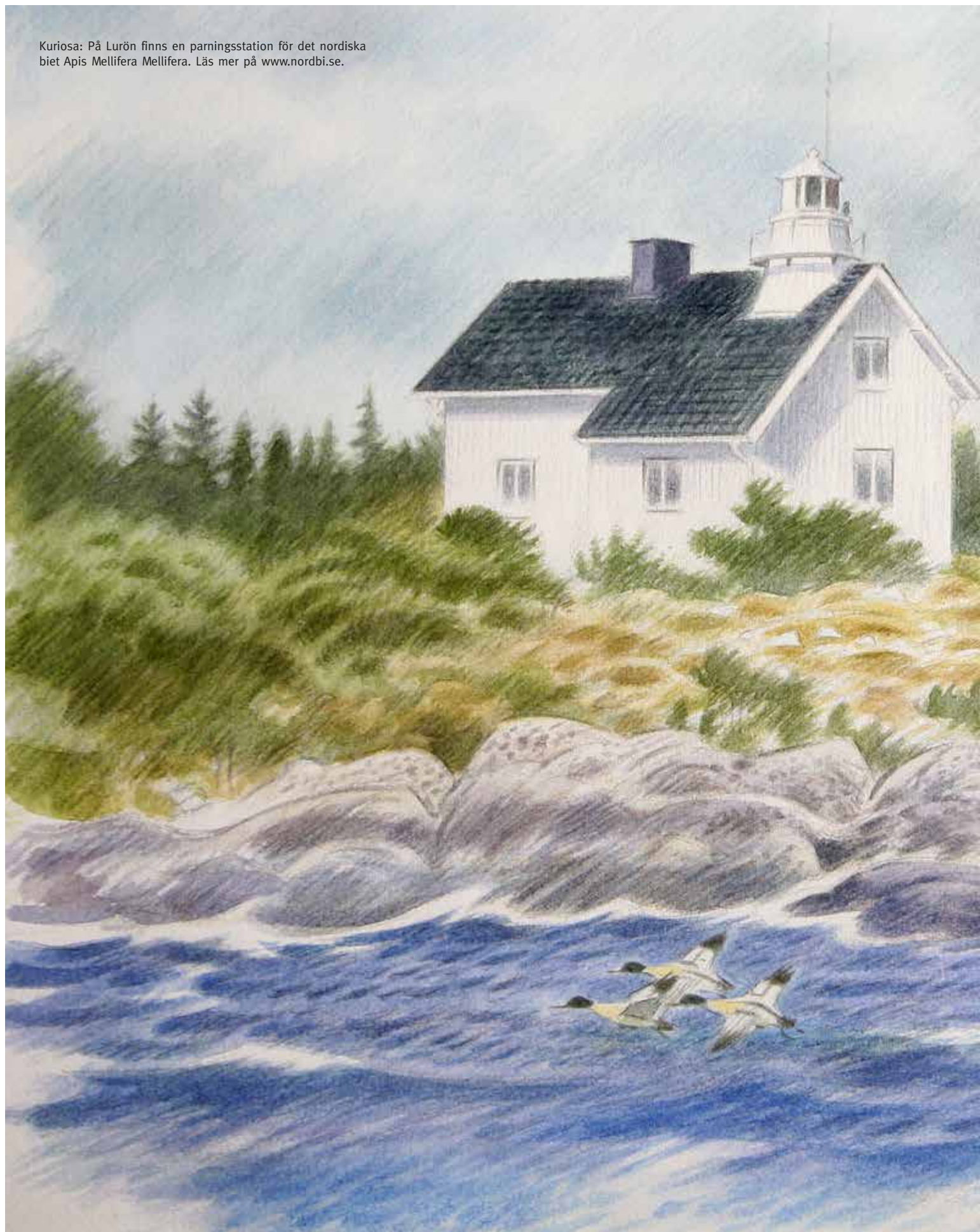
TEL: 08-504 203 02
www.utovardshus.se
UTÖ

**VAXHOLMS
KASTELL**
KONFERENS FEST
AKTIVITET

www.kastellet.com
TEL: 08-120 048 70
VAXHOLM

Kuriosa: På Lurön finns en parningsstation för det nordiska biet *Apis Mellifera Mellifera*. Läs mer på www.nordbi.se.

Stånguddens fyr mitt i Vänern

Vänern har Europas största sötvattenskärgård med 22 000 öar.
På Lurö finns vandrarhem, krog, fiskemuseum, klosterruin,
fornborg, vandringsleder, bastu och en fyr. Mitt i Sveriges största
sjö kan man övernatta i ett alldeles eget fyrhus.

TEXT: Hélène Lundgren ILLUSTRATION: Lars Holm

I Ekenäs längst ut på Värmlandsnäs kliver vi på båten som ska ta oss till Lurön. Det blåser åtta sekundmeter, med van hand styr kapten Gunnar Åberg båten genom Vänerns skärgård. Ovanför oss flyger havsörnar och på avstånd ser vi fyrarna på Aspholmen och Gunnarsholmen.

– Det kan bli krabb sjö här i Vänern för att vattnet är så grunt, berättar Gunnar.

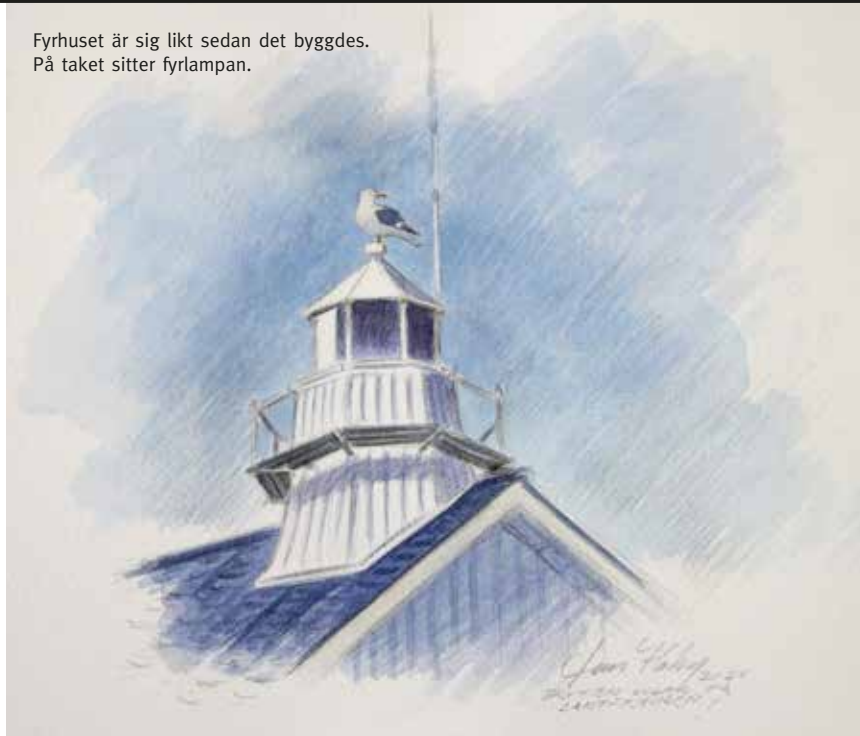
Efter en timmes båtresa genom skärgården är vi framme. Gunnar visar oss var vi ska bo, i den gamla Sjöboden. Stugan ligger nära vattnet och är mysig med bänkar runt ett stort rustikt träbord, stegar upp till ett sängloft och tjocka träbjälkar i taket. I närheten av stugan ligger ett rött hus som har ett eget fyrhus med ett stort rum högst upp i tornen, där man kan ha fest eller konferens. Det röda fyrhuset flyttades först till Ekenäs 1931, innan frivilliga krafter plockade ner huset 60 år senare och fraktade det till Stenstaka på Lurön.

Ön har två mil markerade vandringsleder som sköts av Luröskärgårdens natur- och kulturförening. Vi beger oss ut för att utforska ön till fots. Stigarna leder förbi ängar, tallskogar och ett tegelbruk där tegelpannor producerades förut. Vi fortsätter genom hasselsnår, förbi gamla ekar och längs vattnet där porsen växer.

Pilgrimsled

Här kan man även vandra en del av Olofsleden, som var en pilgrimsväg på väg till domkyrkan Nidarosdomen i Trondheim. En gång i tiden låg det troligtvis också ett kloster på ön. Och i Basteviken har man hittat fynd från bronsåldern med gravar, en fornborg samt lämningar från odlingar och människor som bodde här. En gammal iskällare är numera ett gårdsmuseum med historiska fiskeredskap och verktyg för ishante-

Fyrhuset är sig likt sedan det byggdes. På taket sitter fyrlampan.

ring. På bryggan ligger Luröbryggans Restaurang & Café som drivs av familjen Örnvald. Familjen är fjärde generationen fiskare. I det gamla båtuset kan man äta, köpa rökt fisk, boka båtturer samt övernatta med utsikt över Vänern.

Det duggar lite och vi går tillbaka till vandrarhemmet, och fortsätter sen över bryggan till bastuflotten som har en fin vedeldad bastu. Från badtunnan kan man njuta av ön bästa solnedgång. Här finns också en härlig åttkantig grillkåta med varma färskinn längs väggarna. Det är dags att göra oss redo för en god trerättersmiddag på den »White Guide«-listade krogen som ligger i en ombyggd lada. Till förrätt serveras gravad gös och till varm-

rätt blir det smörstekt gös från Vänern, eller Bouillabaise med gös, lax, saffran och chili.

Nästa dag utforskar vi nya stigar på väg mot Stånguddens fyr som byggdes 1905. Den sista fyrvaktarfamiljen Ruth och Valter Andersson arbetade här fram till 1992, då bemanningen av fyren upphörde. Fyrvaktaryrket gick ofta i arv och sen många år hyr barnbarnen till öns fyrvaktare huset. Fyren var Vänerns sista fotogenfyr, varje kväll tände fyrvaktarna ljuset innan gasen tog över 1954, sen kom elen 1959. Det vita fyrhuset är ett bostadshus, en trappa leder upp till fyrtornet på taket som ser ut ungefär som det gjorde från början. 🐦

FAKTA

Luröbåten går från Ekenäs till Lurö och måste förbokas. www.lurobaten.se Vandrarhemmet kan också ordna transport från Värmlandsnäs. På andra sidan Vänern går även att hyra en chartrad båt från Mariestad, Spiken eller Källandsö. Lurö Gästhärbärge & Krog samt familjen Örnvald hyr ut rum. <http://lurogast.se/>, www.svenskaturistforeningen.se/boende/stf-luro-vandrarhem och www.lurobaten.se Mer info: www.luronok.se

»Stigarna leder förbi ängar, tallskogar och ett tegelbruk där tegelpannor producerades förut. Vi fortsätter genom hasselsnår, förbi gamla ekar och längs vattnet där porsen växer.«

W

FOTO: ROINE KARLSSON

Boktips
Kändisar
i Roslagen

Bok om Roslagens kulturprofiler

Författaren och journalisten Christer Bergström presenterar i sin senaste bok »Roslagen i ord, ton, bild & på film« mer än hundra författare, konstnärer, artister, filmare, idrottspersoner med flera, som har eller haft anknytning till Roslagen. Mer eller mindre kända personer som presenteras på 260 sidor från A med Albert Engström till Ö som i konstnären Åsa Östlund. Både nu levande personer och inte. Författaren har lagt ner ett gediget arbete på att samla in fakta om alla dessa personer, som på olika sätt har hämtat sin inspiration i Roslagen. En nödvändig bok för den som vill veta mer om Roslagens gamla och nya profiler. Allt samlat i ett och samma verk. En av »kändisarna« råkar vara MagasinSkärgårds egen husfotograf – Roine Karlsson(!).

TITEL: Roslagen i ord, ton, bild & på film – doldisar och stjärnor
FÖRFATTARE OCH FOTOGRAF: Christer Bergström
BESTÄLL: 070-712 27 22 **ANTAL SIDOR:** 260
ISBN: 978-91-519-0836-6

Spåra rovdjur i snön

Den 17 januari arrangerar Naturskyddsföreningen Roslagen en utflykt på lämplig plats för att spåra rovdjur som utter, lo och kanske varg. Alla tar med sig egen matsäck. Vid dåliga snöförhållanden kan datumet ändras. Föranmälan sker till ledaren Per Bengtson på per@gronide.se.

Danskt smörrebröd i Trosa

Anrika Ågårdens B&B i Trosa har tagits över av krogen Två Små Svin från Årsta. På menyn kommer det bland annat erbjudas danskt smörrebröd med tjeckiskt öl och nubbe. De nya ägarna Jimmy Nygren och Carl Olofsson siktar på att öppna i nyinredda lokaler i början av 2021. Huset ligger vackert vid Trosaån och har anor från 1738. Mer information kommer på www.tvasmasvin.se.

FOTO: TVÅ SMÅ SVIN

Bricka Luciaängel

Vacker rund bricka med motiv från Lena Linderholms konstverk. Ett svenskt hantverk i björkfanér. På baksidan finns recept på »Lucias saffransbröd«. Pris 325 kr. Diameter 31 cm. www.lenalinderholmshop.se

PLURR
FROM SKÄRGÅRDEN WITH LOVE

Inredning med inspiration och motiv från skärgården

Kuddfodral brickor posters kökshanddukar förkläden kort pallar underlägg bordstabletter tavla fat burk skål duk barkbåtskit

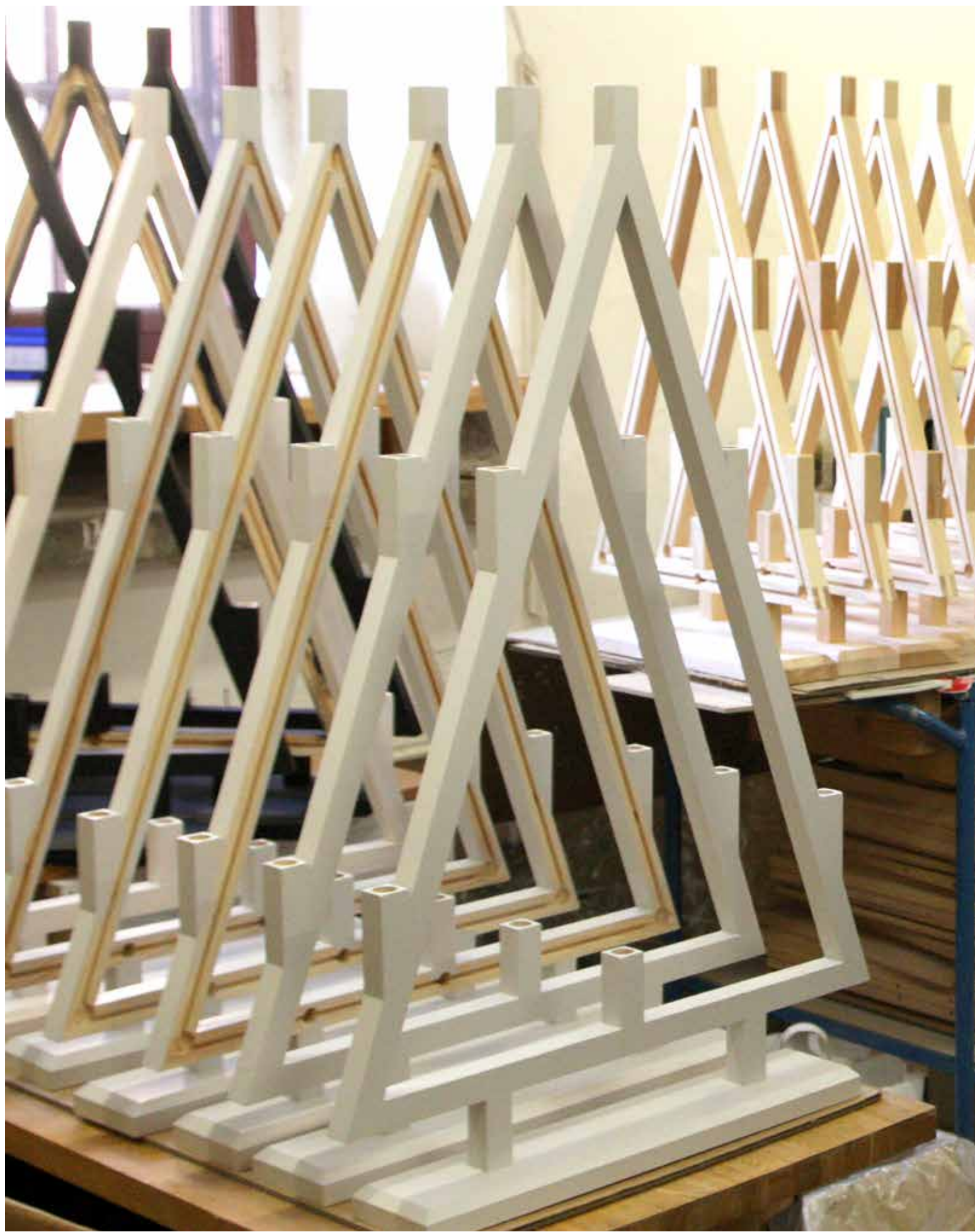
Webshop plurr.se

Vi kör i vått och torrt!

- Lastbåt med kran för frakt av gods
- Leverans av grus och jord i storsäck
- Utläggning av bojar och flytbryggor
- Bärning och bogsering
- Hämtning av bygg- och grovsopor
- Mark- och schaktarbete

SKÄRGÅRDS
TJÄNSTER
YXLAN AB

070-537 90 19 www.skargardstjanst.se

Historisk ljusstake som ny

Möbelsnickare Stefan Helleberg i Lövsstabruk tillverkar bland annat en maffig ljusstake för fest. Upplandsstaken. Den är stor, triangelformad och har sex ljus. Originalen kommer från Lennartsnäs Herrgård i Uppland och har anor från tidigt 1800-tal. **TEXT:** Christer Bergström **FOTO:** Roine Karlsson

Den anrika Upplandsstaken från tidigt 1800-tal har fått en revival på senare år tack vare möbelsnickaren Stefan Helleberg i Lövsstabruk.

»Designen är gammal,
från tidigt 1800-tal.«

Med sina sex ljushållare sprider än i dag den toppigt, triangelformade Upplandsstaken från tidigt 1800-tal sitt varma sken i vintermörkret. För nästan tjugo år sedan väckte möbelsnickaren Stefan Helleberg i Lövestabruk liv i den gamla uppländska festljusstaken som har sitt ursprung i Lennartsnäs herrgård i Stockholms-Näs socken. Då hade festljusstaken legat i en slags dvala under mycket lång tid, i många år.

Upplandsstaken är ett vackert och fint inredningsföremål i hemmet och för ungefär fem år sedan sålde Stefan in ljusstaken till Malmstenbutiken på Strandvägen i Stockholm. Tiden innan hade han flera andra återförsäljare i Stockholm. När MagasinSkärgård besöker honom i hans möbelsnickeri »Snickeri Trä-gården« i den gamla ladugården Hantverkets hus på Lövestabruks herrgårdsområde, är han i full färd med att måla, montera och leverera Upplandsstakar till den kungliga huvudstaden.

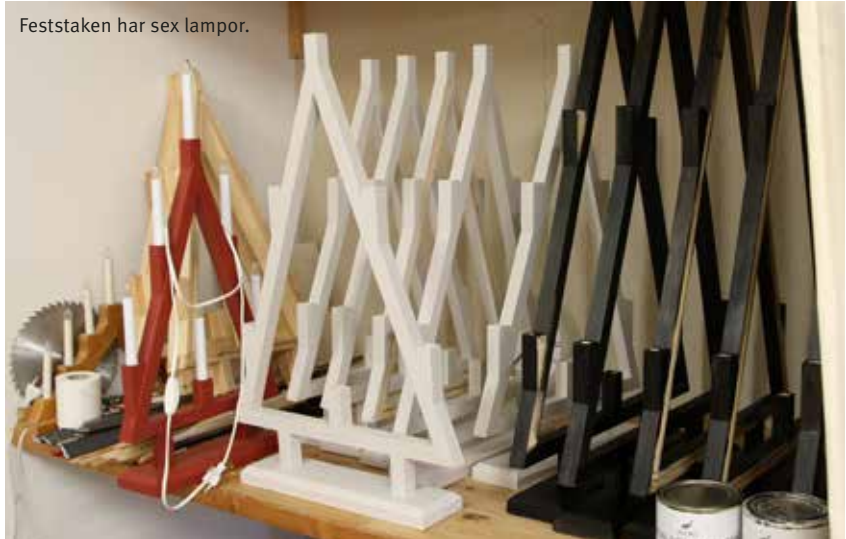
Ljusstakarna är i färgerna svart eller vitt. Svart är originalfärgen. De görs i storlekarna 1,15 meter och 95 centimeter. Dessutom görs storleken 75 centimeter som beställningsvara i färgen engelsk röd.

– Ljusstaken är egentligen en festljusstake som användes året runt vid festliga tillfällen, men den påminner om en kyrkljusstake. Den passar att stå i höga fönster, säger Stefan tätt omsluten av ljusstakarna.

– Designen är gammal, från tidigt 1800-tal. Jag är god vän med förre intendenten på Nationalmuseum, Lars Sjöberg. Han samlar på möbler från 1700-talet. Han köpte ljusstaken som har sitt ursprung från Lennartsnäs herrgård i Stockholms-Näs socken. Jag fick låna ett exemplar för att göra en kopia, säger han och fortsätter:

– Visst är det en smula märkligt; jag började göra ljusstaken redan år 2001. Jag visade den på utställningar och placerade den i verkstadens fönster. De första fyra, fem åren sålde jag nog ingen. Nu har fler och fler upptäckt den och jag är verkligen glad över beställningen från

Feststaken har sex lampor.

»En festljusstake som användes året runt vid festliga tillfällen, påminner om en kyrkljusstake och passar att stå i höga fönster.«

Malmstenbutiken, säger möbelsnickaren och före detta trädgårdsanläggaren.

Stefan är en infödd stockholmare som hamnade i Lövestabruk med hustrun Ingalill Derans, som är tapetserare. Året var 2001. Han kom från Ångermanland via en avstickare till Sörmland och Katrineholm. Stefan hade snickeri som hobby tidigt i livet och började hantera handverktyg redan som barn. I mitten på 1980-talet gick han en maskinsnickarutbildning och tio år senare en finsnickarutbildning i historiskt snickeri. Så startade han firman Snickeri Trä-gården år 1992 och kom samtidigt in på en ettårig utbildning i historiskt möbelsnickeri.

– En del tror att jag inte kan stava till trädgård när de ser min företagslogga. Det är en liten ordlek som associerar till mitt tidigare jobb som trädgårdsanläggare. Jag är en kopierare som person och har därför fastnat för att göra exakta kopior av 1700-talsmöbler, säger han.

Här i möbelsnickeriets rymliga lokaler lagar, renoverar och restaurerar han, gör autentiska kopior av möbler från svenskt 1700- och tidigt 1800-tal; olika slags stolar, slagbord, matsalsbord, trägsoffor, gripsholmsfätöljer, bokhyllor, nattduks-

bord och skåp, med mera. Rokoko och gustavianskt ligger honom varmt om hjärtat.

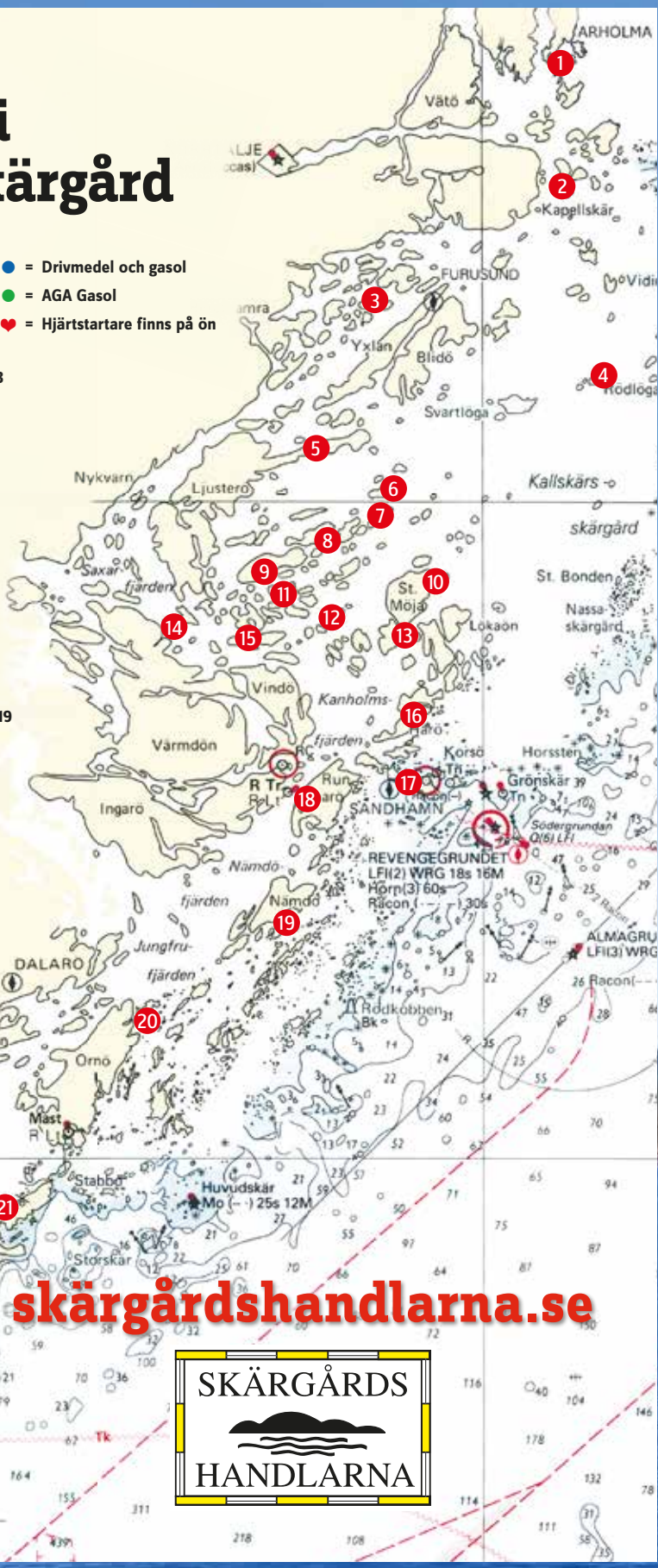
Möbler på beställning

Alla möbler tillverkas hantverksmässigt med svarvning, bildhuggeri och träpluggning och endast utvalt senvuxet trä används i produktionen. Att tillverka varje liten detalj på kopiorna, likt förlagan, kräver noggranna beräkningar. Tillverkningsprocessen är i mångt och mycket ett traditionellt hantverk, där endast massivt virke används. Exempelvis görs allt bildhuggeri och svarvning uteslutande hantverksmässigt. Möblerna levereras trärena eller ytbehandlade med linoljefärg. Kunden kan själv tillhandahålla en originalmöbel för kopiering.

Stefans huvudsakliga verksamhet idag är reparation av möbler, att producera Upplandsstaken och klä om möbler. Stefan har tidigare fokuserat försäljningen av Upplandsstaken på Stockholm och legat lågt med att sälja Upplandsstaken i Lövestabruk, men i vinter satsar han att sälja produkten lokalt bland annat från möbelsnickeriet i Hantverkets hus i Lövestabruk. Läs mer på www.snickeritragarden.se 🐦

Din matbutik i Stockholms skärgård

- ♥ ● ● 1. Arholma Handel 0176-560 12   ● = Drivmedel och gasol
- ♥ ● 2. Tjockö Butik och Krog 0176-431 80   ● = AGA Gasol
- ♥ ● ● 3. ICA Nära Högmarsö 0176-830 40   ♥ = Hjärtstartare finns på ön
- ♥ ● ● 4. Rödlögboden 0176-870 60
- ● 5. Klintsundet Ekolanthandel 08-542 432 43
- ♥ ● 6. Husarö Lanthandel 070-719 97 71
- ♥ ● 7. Finnhamns Sommarbutik 08-542 462 12
- ♥ ● ● 8. Coop Ingmarsö 010-745 02 80
- ♥ 9. Svartsö Lanthandel 08-542 473 25
- ♥ ● ● 10. Coop Långvik Möja 010-745 02 80
- ♥ ● 11. Lädnamacken Livs 08-542 473 21
- ♥ ● 12. Norra Stavsudda Handel 08-571 650 78
- ♥ ● ● 13. Coop Berg Möja 010-745 02 80
- ♥ 14. Grinda Lanthandel 08-542 494 91
- ♥ 15. Gällnö Handelsbod & Café 08-571 663 10
- ♥ 16. Harö Livs 08-571 571 91
- ♥ 17. Westerbergs Livs Sandhamn 08-571 530 19
- ♥ 18. Runmarö Lanthandel 08-571 527 00
- ♥ ● ● 19. Guns Livs Nämö 08-571 560 17
- ♥ ● ● 20. Kymendö Service 08-501 542 65
- ♥ 21. Utö Livs 08-501 570 05
- 22. Rånö Livs 08-501 571 22
- ♥ ● 23. Nättarö Handelsbod 070-38 222 58
- ♥ 24. Saltboden Kök & Proviant Landsort 08-520 340 14

skargardshandlarna.se

Din matbutik i Stockholms skärgård

skärgårdshandlarna.se

Ladda ner
Skärgårdshandlarnas
App!

En tur i skärgården kräver inga förberedelser. Skärgårdens matbutiker har allt du behöver. Livsmedel, färsk fisk, nybakat bröd, skärgårdsslöjd och ofta lokalt odlade grönsaker. Vi vill med vårt breda sortiment och vår geografiska spridning att du ska få en trevlig och bekymmersfri tillvaro i Stockholms skärgård. Många av oss har bensin, gasol, är ombud för apotek och systembolag. Vissa av oss hyr även ut cyklar, kanoter och rum. Ring gärna din butik för sortiment och beställningar!

Samarbetspartners för en levande skärgård

Törstig »byråtransportör«

Konstnären Erik »Kulan« Wennberg har fullt av ovanliga historier på lager. Som han också målar tavlor av. Den här gången handlar motivet om vintern 1963. När några med en möbelbuss kommer körandes över isen till Rödlöga handel för att köpa öl(!).

Den stränga vintern 1963 var speciell på flera sätt, förutom att undertecknad föddes i februari när fönstren på Norrtälje BB knäppte och lät av iskyln. Erik »Kulan« Wennberg som tillbringade barndomen och ungdomsåren i familjens stuga på Rödlöga, minns hur folk denna vinter körde ut på isen och pimp-lade fisk sittandes i bilen. Han har också en annan unik historia från den här vintern.

En dag i februari-mars ringde hand-laren på Rödlöga Gösta Söderman till

Erik Wennbergs föräldrar i Hagalund och berättade att han plötsligt hade fått oväntat besök sent på kvällen. Klockan 23(!) bankade det på dörren och några kunder som hade kört ända ut till Rödlöga över isen, långt ut i ytterskärgården med en stor möbelbuss, undrade om det gick bra att köpa öl från affären. Bussiga Gösta bjöd in dem på kaffe och sålde pilsner åt dem. Sedan drog de därifrån. Över isen med den tunga bussen och värdefulla lasten. Varifrån de kom och vart de skulle förtäljer inte his-

torien. Kanske var de bara törstiga?

Ove som körde fordonet kallades för »byråtransportör« efter en händelse då han skulle leverera möbler till Asea i Västerås. Han hittade ingen som kunde ta emot leveransen som inte pratade finska och förstod vad han sa och bankade på dörren till självaste byrådirektören som skällde ut honom eftersom han blev störd på sitt kontor, varpå Ove presenterade sig med titeln »byråtransportör Ove«. Jajamensan, Ove ville väl bli bemött med respekt han med.

I bilden ser vi också spår på isen efter den posthydrokopter som Petrus Nordstedt på Söderöra körde i ur och skur. Vid den här tiden bodde 12 personer på Rödlöga året om. Waxholmsbåten Måsen gick ut till ön så länge som möjligt, men när isen lade sig var öborna helt beroende av hydrokopterns transporter. / JOSEFIN EKBERG

Guiden

Vi guidar dig rätt i skärgårdens djungel av entreprenörer. Här finner du telefonnummer och web-adresser som kan vara bra att ha.

FOTO: ROINE KARLSSON

Din Skärgårdsguide

Hjälper dig att hitta krogar, vandrarhem, spa, sjötaxi och sjöräddning. Och mycket mycket mer ...

Nytta o. nöje

Antikt/Loppis

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgården.se
SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu
VEGA ANTIKLADAN, NYNÄSV. 3 HANINGE
»En av Haninge kommuns kulturhistoriska byggnader«
072-519 19 63
Vega Antikladan på Facebook
@vega.antikladan på Instagram
www.kvarngarden.se

Antikt/Hantverk

FYRVERKET I MARINBODEN
TROSA HAMNBODARNA
ÅRSTA HAVSBAD
070-576 01 26
facebook.com/marinboden

Badtunna/Bastu

DJURÖNÅSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

LANDSORTS GÄSTHAMN & STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomservice.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

Bageri

ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR
0173-129 99
www.adaskafe.se
NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se

Bastu/Jacuzzi

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ, 08-541 385 30

Boende

Norra Uppland

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se
EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgården.se

HOTELL KLOCKARGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-300 65
www.klockargarden.nu
NORRSKEDIKA HOTELL & CAFÉ
0708-841 442
www.gamlajarnhandeln.se
ÖRSKÅRS FYR, VANDRARHEM & SERVERING
Boka@orskarsfyr.se
www.orskarsfyr.se

Norra skärgården

ARHOLMA NORD
0176-560 40
www.arholmanord.se
BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ
0176-825 99
www.blidohamnrog.se
CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se
FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00
0176-431 50
www.fejanoutdoor.se
FRITIDSBYRN KAPELLSKÅRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69
0708-800 838
www.fritidsbyn.se
FURUSUNDS VÄRDHUS, FURUSUND
0176-803 44
www.facebook.com/Furusund
Vårdshus
GRÄDDÖ SJÖLIV
076-793 76 17
www.graddosjoliv.se
HAGA GÅRD & STALL, HERRÄNG
070-611 35 52
www.hagastall.se

LIDÖ VÄRDHUS, LIDÖ
0176-404 99,
www.lidovardshus.se
PENSIONAT GRANPARKEN, NORRTÄLJE
0176-103 54
www.granparken.com,
facebook.com/pensionatgranparken
PENSIONAT SOLGÅRDEN, GRISSLEHAMN
0175-300 19
www.pensionat-solgarden.se
SVEN FREDRIKSSON BED & BREAKFAST, NORRTÄLJE
070-209 42 43
www.svenfredriksson.com
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com
VILLA DAGMAR, FURUSUND
070-757 57 46, 076-212 98 97
www.villadagmar.se
WIK BED & BREAKFAST, SÖDERBYKARL
0176-27 03 22, 0707-89 69 98
www.wikbnb.se
[facebook.com/WikBed & Breakfast i Roslagen](https://facebook.com/WikBed&BreakfastiRoslagen)
ÅTELLET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50
www.atellet.se
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnsensionat.se

Mellersta skärgården

BOGESUNDS SLOTTSVANDRARHEM, VAXHOLM
08-541 750 60
www.bogesundsslottsvandrarhem.se
DJURÖNÅSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com

FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-587 050 00
www.fagelbrohus.se

GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se

GRINDA WÄRDSHUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se

HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGMARSÖ
070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se

KERSTIN ÖHMAN MOBERG, NÄMDÖ
070-433 11 66

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30
www.lillsved.se

SANDHAMNS VÄRDSHUS,
08-571 530 51
www.sandhamns-varldshus.se

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

STORA KALHOLMENS VANDRARHEM
070-337 82 45
www.storakalholmen.se

SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM, SVARTSÖ
08-542 474 00
www.svartsonorra.se

VAXHOLMS B&B, VAXHOLM
0703-725 333
www.vaxholmsbedand-breakfast.se

WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM
08-541 301 50
www.waxholms hotell.se

VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

Södra skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa

FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn

FJÄRDLÅNG VANDRARHEM
073-595 53 03
www.enebackens.se

GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND
08-571 561 10
www.grundet.se

GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se

KÖRUNDA GOLF & KONFERENS-HOTELL, ÖSMO
08-520 390 30
www.korunda.se

LANDSORTS VANDRARHEM,
0732-31 90 01
www.landsortsvandrarhem.se

LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
08-520 341 11,
www.g-mo.se

NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-502 604 00
www.nynashavsbad.se

ORNÖ SKÄRGÅRDSHOTELL, ORNÖ
08-501 560 04
073-650 04 11
www.ornoskargardshotell.se

NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ
08-520 400 30
www.nattaro.se

SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN
08-520 111 20
www.skargardshotellet.com

SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ
08-501 551 00
08-501 551 35 (boka bord)
www.smadalarogard.se

STF STUDIO LAGNÖ, TROSA
0156-224 70
www.studiolagno.se

SÄLSTATIONEN, GÄLÖ
073-97 04 753,
076-54 24 005
www.salstationen.com

TRE SMÅ RUM I TROSA BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51
www.tresmarumitrosa.se
facebook.com/tresmarumitrosa

TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell

TVÅ SMÅ SVIN, TROSA
0739-840 989
www.tvamasvin.se

UTÖ VÄRDSHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

VEGA STADSHOTELL, NYNÄSV. 8 HANINGE
»Ett charmant och prisvärt affärs/familjehotellet«
08-777 22 91
www.vegastadshotell.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

KUMLINGE STUGOR & RESTAURANG KASTÖREN, KUMLINGE
+358 400 529 199
www.kumlingestugor.com

PENSIONAT SOLHEM, ÅLAND-MARIEHAMN
+358 18 163 22,
+358 400 596 046
www.pensionatsolhem.ax

Boule

GRÄDDÖ SJÖLIV
076-793 76 17
www.graddosjoliv.se

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Båtuthyrning

HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGMARSÖ
070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se

GRÄDDÖ SJÖLIV
076-793 76 17
www.graddosjoliv.se

NYNÄS SLOTT
0155-26 15 58
www.nynasslott.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Camping

FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn

FRIDTIDSBYN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se

TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

UTÖ VÄRDSHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

Cykel

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se

CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se

FORSMARKS WÄRDSHUS,
0173-501 00
www.forsmarkswardshus.se

GRINDA WÄRDSHUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se

GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30,
www.lillsved.se

ORNÖ BÅTVARV
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM,
08-542 474 00
www.svartsonorra.se

UTÖ VÄRDSHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Event/charter/båttur

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00,
0176-431 50
www.fejanoutdoor.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66,
www.idoborg.se

LINJETTCHARTER, NORRTÄLJE
070-571 85 50
www.linjettcharter.se

SANDKILEN HELMI, BLIDÖ
www.helmi.se

SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

UTÖ VÄRDSHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Fiske/sportfiske	Gym	LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ 08-542 400 10 www.linanasgasthamn.se NYNÄSHAMNS GÄSTHAMN 08-520 116 35 www.nynashamn.se/gasthamn ORNÖ BÅTVARV 08-501 581 00 www.ornobatvarv.se UTÖ VÄRDShUS 08-504 203 00 www.utovardshus.se	Kajak/SUP
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ 08-541 385 30, www.lillsved.se NYNÄS SLOTT 0155-26 15 05 www.nynasslott.se ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ +358 (0)18 382 99 www.jaktfiskemuseum.ax, facebook.com/jaktfiskemuseum	SKÅVJSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se	Hästhotell	GRINDA VÄRDShUS, GRINDA 08-542 494 91 www.grinda.se KAJAK & UTELIV, RÅDMANSÖ 0176-403 15 www.kajak-uteliv.com
Galleri/Konst/konsthanterverk	Gårdsbutik	Åland GRANLUNDA GÅRD, JOMALA +358 40 52 22 514, +358 457 33 14 229 www.granlundagard.ax	Kajakturer
GARVAREGÅRDEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKSBUK, TROSA 0793-133 094 www.garvaregardentrosa.se STAFFAN STRAND, HARGSHAMN 0730-817 313 www.strandsculptures.se SUNDBODEN, ÖREGRUND 0173-133 64 www.sundboden.se ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ +358 (0)18 382 99 www.jaktfiskemuseum.ax facebook.com/jaktfiskemuseum	BERGS GÅRD, TROSA 0156-42 00 20 www.bergsgardtrosa.se facebook.com/bergsgardtrosa NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA 070-516 54 04 www.nedergarden.com NYNÄS SLOTT, 0155-26 15 58 www.nynasslott.se OSTMAKERIET, RINDÖ 070-726 60 59 www.ostmakeriet.se SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ 0708-87 13 67, 070-879 69 69 www.samstorp.se SUNDBODEN, ÖREGRUND 0173-133 64 www.sundboden.se TOMTA KALKONFARM, GRISSLEHAMN 0175-306 90, 070-545 20 10	Kajak	FEJAN OUTDOOR, FEJAN 0709-81 00 00, 0176-431 50 www.fejanoutdoor.se KAJAK & UTELIV, GRÄDDÖ 0176-403 15 www.kajak-uteliv.com
Gokart	Gårdsbutik/Fiskrökeri	BO & KAJAK, ÖREGRUND 070-280 54 42 www.bokajak.se GRINDA GÄSTHAMN, GRINDA 08-542 494 91 www.grinda.se IDÖBORG KONFERENS & RETREAT 08-571 590 66 www.idoborg.se KAJAK & UTELIV, GRÄDDÖ 0176-403 15 www.kajak-uteliv.com LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ 0176-404 99 www.lidovardshus.se SKÅVJSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ, 08-541 385 30, www.lillsved.se SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ 08-571 520 61 www.solbergagard.nu TROSA HAVSBAD, TROSA 0156-124 94 www.trosahavsbad.se	Kitesurf/kurser/kitebutik KITEBOARDCENTER, VANADISVÄGEN 21, STOCKHOLM Kitekurser alla dgr med vind. Butiken öppen vard 11-15.30. Övrig tid förbokas. 070-046 40 42 www.kiteboardcenter
GOKART FÖR ALLA, MALSTA 0176-22 62 62 www.gokartforalla.se	VÄSTERRO, LEMLAND, ÅLAND +358 405 642 308 www.vasterro.ax, facebook.com/vasterro	VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR? För 500 kr per år är platsen din. Boka till: josefin@magasinskargard.se	Konferens
Golf	Gästhamn		Norra Uppland
FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ 08-571 419 00 www.fagelbrohus.se	BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ 0176-825 99 www.blidohamnrog.se DALARÖ TURISTBYRÅ & GÄSTHAMN, DALARÖ 08-501 508 66 www.dalaro.se DJURÖNÄSET, DJURÖ 08-571 490 00 www.djuronaset.com GRINDA VÄRDShUS 08-542 494 91 www.grinda.se GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ 0176-409 00 www.graddomarina.se LIDÖ VÄRDShUS 0176-404 99 www.lidovardshus.se		EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND 0173-302 00 www.epokgarden.se
Grupp & Ledarskaps-utveckling ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA 08-540 881 16 www.aventurenso.se facebook.com/aventurenso			Norra Skärgården
Guidning			ARHOLMA NORD, ARHOLMA 0176-560 40 www.arholmanord.se BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ 0176-825 99 www.blidohamnrog.se LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ 0176-404 99 www.lidovardshus.se RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD, GRÄDDÖ 0709-701 901 www.radmansobygdegard.se SALNÖ GÅRD, VÄDDÖ 0176-931 90 www.salnogard.se SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV 0176-432 12 www.soderarm.com ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA 070-302 78 83 www.osterhamnspensionat.se
SÄLSTATIONEN, GÄLÖ 073-97 04 753, 076-54 24 005 www.salstationen.com			

Mellersta Skärgården

BOGESUNDS SLOTTSVANDRARHEM, VAXHOLM

08-541 750 60
www.bogesundsslottsvandrarhem.se

DJURÖNÄSET, DJURÖ

08-571 490 00
www.djuronaset.com

FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ

08-571 419 00
www.fagelbrohus.se

GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN

08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se

GRINDA VÄRDHUS, GRINDA

08-542 494 91
www.grinda.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT

08-571 590 66
www.idoborg.se

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA

08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ

08-541 385 30
www.lillsved.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM

08-12 00 48 70
www.kastellet.com

ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA

08-540 881 16
www.avenyrenso.se

facebook.com/avenyrenso

Södra Skärgården

BERGS GÅRD, TROSA

0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa

GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND

08-571 561 10,
www.grundet.se

GULA VILLAN, UTÖ

08-501 574 10
www.gulavillanuto.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE

08-504 204 40
www.haringeslott.se

LAGNÖ STUDIO, TROSA

0156-224 70
www.studiolagno.se

LANDSORTS VANDRARHEM

08-520 341 05
www.landsort.com

LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT

070-542 80 48,
www.g-mo.se

NYNÄS RESTAURANG & KAFÉ,

0725-29 46 80
www.nynasslott.se

ORNÖ SKÄRGÅRDSHOTELL, ORNÖ

08-501 560 04
073-650 04 11

www.ormoskargardshotell.se

SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ

08-501 551 00
08-501 551 35 (boka bord)
www.smadalarogard.se

TROSA STADSHOTELL, TROSA

0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell

UTÖ VÄRDHUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA

+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?

För 500 kr per år är platsen din. Boka till:

josefin@magasinskargard.se

Kiosk/Servering/ Minilivs

UTÖ VÄRDHUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

Krogar/cafeer

Norra Uppland

ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR

0173-129 99
www.adaskafe.se

CALLES FISK, HÅLLNÄS

0294-231 10,
070-559 86 78

www.kallesfisk.nu

CARINAS KÄRA TING, SKÄRPLINGE

070-672 99 23
www.carinaskarating.se

EDS HANDELSTRÄDGÅRD, ÖSTHAMMAR

073-64 65 925 (öppnar 1 april)
www.edstradgard.se

KAFÉ WILMA, ÖREGRUND

0173-300 31
www.kafewilma.se

NORRSKEDIKA HOTELL, NORRSKEDIKA

0173-150 55
www.gamlajarnhandeln.se

SUNDBODEN, ÖREGRUND

0173-133 64,
www.sundboden.se

ÖRSKÅRS FYR, VANDRARHEM & SERVERING

0173-340 21
www.orskarsfyr.se

Norra skärgården

ANKARET RESTAURANG & BISTRO, ÄLMSTA

0176-520 20
www.ankaret.net

ARHOLMA NORD, ARHOLMA

0176-560 40
www.arholmanord.se

CAFÉ TRUTEN, RÖDLÖGA

0176-871 01 (sommartid)
www.rodlogaboden.se

EDBLAD O CO, GÅSVIK

www.edblad.com/gasvik

FURUSUNDS VÄRDHUS, FURUSUND

0176-803 44
www.facebook.com/Furusund

KVARNUDDEN KAFÉ, GRÄDDÖ

0176-400 50 (sommartid)
www.kvarnudden.se

LOTSVILLAN PAD THAI, SIMPNÄS-BJÖRKÖ

0176-525 12 (sommartid)
www.sirpercys.se

PIZZERIA GRÄDDÖ, GRÄDDÖ

0176-400 11

RESTAURANG KINA THAI, ÖSTHAMMAR, 0173-175 54

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69

www.samstorp.se

ÅTELLET I NORRTÄLJE

0176-70 04 50, www.atellet.se

Mellersta skärgården

BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ

08-571 458 54
www.bullandokrog.se

DJURÖNÄSET, DJURÖ

08-571 490 00
www.djuronaset.com

GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN

08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se

GRINDA VÄRDHUS,

08-542 494 91
www.grinda.se

NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA

070-516 54 04
www.nedergarden.com

OSTMAKERIET, RINDÖ

070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

RÖKERIET FJÄDERHOLMARNÄS

08-716 50 88
www.rokeriet-fjaderholmarna.se

SANDHAMNS VÄRDHUS

08-571 530 51
www.sandhamns-varldshus.se

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA

08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

SOLBRÄNNAN RESTAURANG & CAFÉ,

ÖSTERSKÄR/ÅKERSBERGA
08-540 609 09

www.solbrannan.se
facebook.com/Solbrannan-

Restaurang-Café

STAVSNÄS SJÖKROG, STAVSNÄS

0760-08 15 16
www.stavsnassjokrog.se

WALLES BAKFICKA, LJUSTERÖ

073-903 83 99
www.wallesbakficka.se

WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM

08-541 301 50
www.waxholmsshotell.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM

08-12 00 48 70
www.kastellet.com

WIKSTRÖMS FISK, MÖJA

08-571 641 70
www.wikstromsfisk.se

ÖSTANÅ SJÖKROG, ÖSTANÅ FÄRJELÄGE

08-543 531 00
www.ostanassjokrog.se

Södra skärgården

GARVAREGÅRDEEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKS BUTIK, TROSA

0793-133 094
www.garvaregardentrosa.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE

08-504 204 40
www.haringeslott.se

LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT

070-542 80 48
www.g-mo.se

NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING

0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)

www.mekakonditori.se

NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN

08-520 604 00
www.nynashavsbad.se

NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ

08-520 400 30
www.nattaro.se

ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ

08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVARN

070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com

TRE SMÅ RUM I TROSA

BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51

www.tresmarumitrosa.se
facebook.com/tresmarumitrosa

TROSA HAVSBAD

0156-124 94
www.trosahavsbad.se

TROSA STADSHOTELL, TROSA

0156-170 70
www.trosastadshotell.se

facebook.com/trosastadshotell

TVÅ SMÅ SVIN, TROSA

0739-840 989
www.tvamasvin.se

UTÖ VÄRDHUS, 08-504 203 00
www.utovardshus.se

VEGABAREN, NYNÄSV. 8 HANINGE

»Sveriges grönaste hamburgare.
Valfria färska grönsaker.
Över 100 maträtter.«

08-777 20 58
www.vegabaren.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ

+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi
SILVERSKÄR
+358 18 525 565
www.silverskar.com

Krogar/livemusik

BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ
0176-825 99
www.blidohamnrog.se

Livsmedel

GRINDA LANTHANDEL, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se
INGMARSÖ LIVS, INGMARSÖ
08-542 460 20
ingmarso.livs@telia.com
ICA BAROMETERN, VÄDDÖ
0176-930 04
www.ica.se/butiker/norra/
norrtafje/ica-barometern
ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDSHANDEL
0176-400 12
ICA KASTBERGS, HÅLLNÄS
0294-220 05
www.ica.se/kastbergs
ICA TORGET, SKÄPLINGE
0294-102 55, www.ica.se
ICA VÄDDÖ KASSEN, ÄLMSTA
0176-778 80
LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linanastgasthamn.se
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60 (öppet sommartid)
www.rodlogaboden.se
SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
facebook.com/spillersboda-
lanthandel
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVARN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com

Lägerverksamhet

ÄVENTYRET VÄSSARÖ
0173-371 19
www.aventyretvassaro.se

Marina/Varv

BERGSHAMRA VARV,
0176-26 20 68
www.bergshamravav.se
GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se
GRÄSKÖ BÅTVARV
0176-452 55, 0708-53 63 13
www.graskobatvarv.se
LAGERVIKS BÅTVARV, BLIDÖ
0176-820 04
www.lagerviks.se
ORNÖ BÅTVARV,
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
RAMSMORA VARV, LJUSTERÖ
08-542 400 00
www.ramsmora.se
SVINNINGE MARINA, ÅKERSEGA
08-540 631 55
www.svinningemarina.se

Minigolf

LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linanastgasthamn.se
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67
070-879 69 69
www.samstorp.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ VÄRDHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen
din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Museum

BATTERI ARHOLMA KUSTFÖRSVARSMUSEUM, ARHOLMA
0176-560 40
www.batteriarholma.se
GARVAREGÅRDEN MUSEUM, TROSA
0156-122 20
KLAVERENS HUS, LÖVSTABRUK
076-904 89 16
www.klaverenshus.se
KLUBB MARITIM, OXELÖSUND
073-815 74 52
klubbmaritim.weebly.com
KNUTMASSOMUSÉÉT KVARNEN, GIMO,
0173-867 95,
www.knutmasso.se

MÖJA HEMBYGDSMUSEUM, MÖJA
0705-73 83 13
www.hembygd.se/stockholm/
moja

NYNÄSHAMNS JÄRNVÄGSMUSEUM
08-754 24 34
www.njm.nu

ORNÖ MUSEUM
070-796 18 18
www.ornomuseum.se

ROLAND SVENSSON MUSEET, MÖJA
070-553 973 23
www.moja.nu/roland-svensson-
museet

SJÖFARTSMUSEET, ÄLMSTA
0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se

SKÄRGÅRDSMUSEET, STAVSNÄS
08-571 501 15
www.skargardsmuseet.org
**NATURUM STENDÖRREN, TROSA/
NYKÖPING**
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM
08-12 00 48 70
www.vaxholmsfastning.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com

**ÅLANDS FOTOGRAFISKA MUSEUM,
BASTÖVÄGEN 7, PÅLSBÖLE**
+358 (0)18 439 64,
alands.fotografiska.museum@
aland.net
www.alandsfotografiska-
museum.com

**ÅLANDS JAKT OCH FISKEMUSEUM,
KÄRINGSUND/ECKERÖ**
+358 18 382 99
+358 40 588 67 16
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Ridning

Norra skärgården

HAGA GÅRD & STALL, HERRÄNG
070-611 35 52
www.hagastall.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

Sjöpolisen

SJÖPOLISEN I STOCKHOLMS LÄN
010-563 73 26
Tips till sjöpolisen 114 14
www.polisen.se
www.batsamverkan.se

Sjömack

GRINDA VÄRDHUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60
www.rodlogaboden.se

Sjöräddningen

(vid allvarlig olycka ring 112)
Arkösund, 0705-80 81 24
Möja, 0705-80 81 22
Räfsnäs, 0705-80 81 18
Trosa, 0705-80 81 23
Stockholm, 0705-80 82 01
Öregrund, 0705-80 81 17

Sjötaxi/rederier

BLIDÖSUNDSBOLAGET
08-34 30 90
www.blidosundsbolaget
**NORRA SKÄRGÅRDSTRAFIKEN,
BLIDÖ**
070-932 97 95
ROSLAGENS SJÖTRAFIK, SANDHAMN
070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se
SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu
SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19, www.taxibat.nu
**SKÄRGÅRDSTRAFIK & CHARTER,
STAVSNÄS**
08-571 501 00, www.battaxi.se
UTÖ VÄRDHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se
WAXHOLMSBOLAGET
08-679 58 30 (turupplysning)
www.waxholmsbolaget.se

Spa/relax

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-587 050 00
www.fagelbrohus.se
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-502 604 00
www.nynashavsbad.se
TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell

Stugor

Östhammar/Öregrund

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42, www.bokajak.se
EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se
ÖRSKÅRS FYR, VANDRARHEM & SERVERING
0173-340 21, www.orskarsfyr.se

Norra Skärgården

FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se
LIDÖ VÄRDHUS, LIDÖ
0176-404 99
www.lidövardshus.se

Mellersta Skärgården

GRINDA STUGBY, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se
GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se
HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGMARSÖ, 070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se
KERSTIN ÖHMANN MOBERG, NÄMDÖ
070-433 11 66
STOCKHOLMS SKÄRGÅRDSTUGOR
08-570 231 31
www.skargardsstugor.se
SVARTSÖ SJÖBODAR, SVARTSÖ
08-542 471 10
www.svartsosjobodar.se
VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Södra Skärgården

FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn
ORNÖ BÅTVARV,
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SÄLSTATIONEN, GÅLÖ
073-97 04 753,
076-54 24 005
www.salstationen.com

TROSA HAVSBAD,
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ STUGA,
070-251 01 21,
www.utostuga.se

Hela skärgården

STUGSOMMAR
020-625 625
www.stugsommar.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi
KUMLINGE STUGOR & RESTAURANG KASTÖREN
+358 400 529 199
www.kumlingestugor.com

Turistbyråer

DESTINATION DALARÖ
08-501 508 00,
www.dalacro.se
LÖVSTABRUKS TURISTINFORMATION
0295-202 20,
0295-214 06 (bokning)
www.vallonbruken.nu,
www.bokauppland.se
MÖJA TURISM
08-571 640 53
www.mojaturistinfo.se
NYKÖPINGS TURISTBYRÅ
0155-24 82 00
www.visitnykoping.se
NYNÄSHAMNS TURISTBYRÅ
08-520 737 00
www.visitnynashamn.se
ORNÖ TURISTBYRÅ
08-501 563 05
www.orno.se
OXELÖSUNDS TURISTBYRÅ
0155-383 50
www.visitoxelosund.se
TROSA TURISTCENTER
0156-522 22
www.trosa.com
UTÖ TURISTBYRÅ
08-501 574 10
www.utoturistbyra.se
VAXHOLMS TURISTBYRÅ
08-541 314 80
VISIT ROSLAGEN
0767-650 660
www.roslagen.se
VISIT VÄRMDÖ
08-570 346 09
www.varmdo.se
VÄDDÖBYGDENS TURISTINFORMATION
www.vaddobygden.se
ÅLANDS TURISTFÖRBUND
+358 (0)18 240 00
www.visitaland.com

Tälthotell

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0176-431 50
www.fejanoutdoor.se

Utomhus-SPA

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Vattenskidor/ Wakeboard

VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

Viltsafari

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

Vinprovning

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
VINPROVNING ENOGASTRONOMISKA UPPLLEVELSER
Systembolaget Sök dryck/
Gustavino, 070-798 24 48
www.gustavino.se

Yoga

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Ölprovning/ bryggerivisning

NYNÄSHAMNS ÅNGBRYGGERI
08-520 212 13, 0737-19 07 09
www.angbryggeri.se

Örn & Sälsafariteter

**SKARGÅRD – GUIDADE SEGLINGS-
TURER, NYNÄSHAMN**
070-572 19 17
www.skargard.eu

Övrigt

Apotek/systemombud

ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDSHANDEL
0176-400 12
LJUSTERÖ GÄSTHAMN
08-542 400 10
www.linasgasthamn.se
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60
www.rodlogaboden.se
SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
facebook.com/spillersbodalanthandel
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

Arbetskläder

4WORK, NORRTÄLJE
www.4work.se

Arkitekt

KREAPLAN ARKITEKTKONTOR, STOCKHOLM
070-638 39 28
www.kreaplan.se

Avlopp/Bygg/ Dränering/Pool

MARK & MILJÖ I ROSLAGEN, NORRTÄLJE
0733-16 17 87
www.momir.se

Bank

ROSLAGENS SPARBANK, NORRTÄLJE
0176-770 00
www.roslagenssparbank.se

Bergsprängning

NJ MARK, NORRTÄLJE
070-602 32 42

Bio

STUDIO LAGNÖ, TROSA
0156-224 70,
www.studiolagno.se

Bondgård

BERGS GÅRD, TROSA

0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

Bryggeri

NYNÄHAMNS ÅNGBRYGGERI
08-520 212 13, www.nyab.se
VÄSTERGÅRDEN BRYGGERI, NORRTÄLJE
070-580 38 57
www.vg-bryggeri.se

Bryggor

REUTERSKIÖLD SNICKERI, STOCKHOLM
076-850 12 55
www.reuterskioldsnickeri.se

Bränneri

NORRTÄLJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se

Bygg/byggtjänster

BLIDÖ BYGG & SJÖTRANSPORTER
070-932 97 95
tommy.bygg@telia.com
FROMS BYGG, NORRTÄLJE
070-770 03 08
GRÄDDÖ BYGG & SNICKERI, RÅDMANSÖ, 070-723 41 20
www.graddobygg.se
MAGNUS FALK ENTR, ÖSTHAMMAR
0173-500 25
www.falkentreprenad.com
MATTSSON & THOLÉN, NORRTÄLJE
0733-11 99 91
www.mtbyggger.se
NIKLAS GUSAVSSON BYGG, YXLAN
0768-81 61 77, www.ngbygg.se
NORRTÄLJE SNICKERI
0709-480 326
PA BYGG & INREDNING, ÖSTHAMMAR
073-023 57 64
www.pabygginredning.se
SÄLLSTRÖM BYGG, BERGSHAMRA
0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se
TOTTE GRÖNWALL SNICKERI, FURUSUND
0709-40 82 38

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?

För 500 kr per år är platsen din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Byggbesiktning

WINGE BYGGKONSULT, NORRTÄLJE
072-553 33 55
www.wingebyggkonsult.se

Bygg/Sanering Rivning/Transport

SKADESERVICE, ÖSTHAMMAR
010-155 61 00
www.skadeservice.se

Båtförsäljning/ Båttillbehör

ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB – VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båtbyggeri

**ERIKSSONS BYGGERI & BÅTBYGGAR-
SKOLA, INGMARSÖ,**
0733-52 20 04
www.trabatar.net

Båtförvaring/service

RAMSMORA VARV, LJUSTERÖ
08-542 400 00,
www.rasmora.se

Båtmotorer

*Försäljning & Service –
Johnson, Evinrude E-tec G2,
Tohatsu, Honda m fl*
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB – VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båttillbehör

GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se

Båtservice

*Vinterförvaring o service,
båtar o utombordare,
bottenfärger o tillbehör.*
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB – VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Bärgning/Bogsering

SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.eu

Catering

BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se
SIR PERCYS CATERING, SIMPNÄS
0176-525 12,
070-175 91 88
www.sirpercyscatering.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVARN
070-611 11 03
www.systramabradhe.com
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnspensionat.se

Delikatesser

OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

Däck

SVENNES DÄCK, HÅLLNÄS
0294-220 37
GUMMICENTRALEN, NORRTÄLJE
0176-103 71
www.gummicentralen.org

Ekokött

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa

Elbilar

EPTON TRADING
08-10 82 83
www.epton.se

Elservice/installation

GRÄDDÖ ELINSTALLATIONER
0709-556 636,
www.graddoel.se

Entreprenad

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE
0708-45 58 63
arkipelagservice@telia.com

Fasadmålning

STRÖMBERGS RÖDFÄRGSMÅLNING
070-592 15 31

Fastigheter/Mark/Bygg

KARLSVIKEN ENTREPRENAD, VÄDDÖ
0176-66 68 00
www.karlsviken.se

Fastighetstillsyn/larm

VÄRMDÖ ÖBEVAKNING
08-718 41 31, 070-712 58 34
www.obevakning.se

Festlokal/bygdegård

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
**RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD,
GRÄDDÖ**
0709-701 901
www.radmansobygdegard.se

Frisör

GRÄDDÖSALONGEN
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com

Färg/Golv

**NORDSJÖ IDE & DESIGN,
ÖSTHAMMAR**
0173-212 35,
070-787 87 68
www.roslagensgolv.se

Grill/kiosk

LJUSTERÖ KIOSK & GRILL
08-542 422 31

Grus/jord

JIDSTRANDS ENTREPRENAD, BLIDÖ
070-562 33 88
**REDERIAB SKÄRGÅRDSGRUS,
GÄLLNÖBY**
www.skargardsgrus.se
070-571 95 80
WESTERBERGS GRUS, DJURÖ
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Hydraulik

ÖSTHAMMARS INDUSTRIHYDRAULIK
0173-25 28 50
www.industrihydraulik.se

Industri teknik

RITAB, ROSLAGENS INDUSTRITEKNIK AB
0173-217 90
www.ritab.se

Inredare/Stylist

**INDOOR STYLING & DESIGN,
NORRTÄLJE**
0708-118 656

Inredning/Hantverk/ Present

BREVIKSLÖGEN, RÅDMANSÖ
0176-428 06
CALLES FISK, HÄLLNÄS
0294-231 10,
070-559 86 78
www.kallesfisk.nu
CARINAS KÄRA TING, SKÄRPLINGE
070-672 99 23
www.carinaskarating.se
HANTVERKETS HUS, LEUSTABRUK
www.hantverketshus.se
JESS OF SWEDEN, ÖSTHAMMAR
www.jessofsweden.se
KULANS BOD & GALLERI, BLIDÖ
070-517 12 53,
www.kulan.org
**LENA LINDERHOLM, KASTELLET-
VAXHOLM**
www.linderholm.se
LILLA PARADISET, TROSA
0156-137 53
www.lillaparadiset.com
LEUFSTA HANDKRAFT, LEUSTABRUK
www.leufstahandkraft.se
MAUDS HEMSLÖJD, RÄFSNÄS
0176-403 92
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
PLURR, LJUSTERÖ
www.plurr.se
**SJÖPRICKEN KERAMIKVERKSTAD,
LANDSORT**
08-520 341 05,
073-231 90 01
www.landsort.com
SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64,
0709-46 84 18
www.sundboden.se
**ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM,
ECKERÖ**
+358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax,
facebook.com/jaktfiskemuseum

Kakel/badrum

**ÅKERLUNDS GRUND &
BETONGFÖRÄDLING**
070-795 48 51

Kamin/spis

ELDABUTIKEN, NORRTÄLJE
0176-142 00
www.soderlindsvedspisar.se
**SKORSTENMÄSTAREN,
SALTSJÖ-BOO**
0727-102 207
08-10 22 00
www.lagaskorsten.se

Kläder

EDBLAD
www.edblad.com
MYBLISS, ÖSTHAMMAR
070-855 96 62
www.mybliss.se
PEP'N CHILLI
0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund
www.pepnchilli.se

Markiser/persiennor/ gardiner

JANSSONS MARKISER, NORRTÄLJE
0176-177 95
www.janssonsmarkiser.com

Muddring

GÄVLEBORGS SJÖSANERING
070-607 61 42
www.sjosanering.se

Musteri

NORRTÄLJE MUSTERI, NORRTÄLJE
070-776 74 81
facebook.com/norrteljemusteri

Måleri

STRÖMBERGS RÖDFÄRGMÅLNING
070-592 15 31
christer_stromberg@hotmail.se
TREVIS MÅLERI, RÅDMANSÖ
070-403 31 03,
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Möbler

SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64,
www.sundboden.se

Nationalpark

GOTSKA SANDÖN
016-15 05 65
www.gotskasandon.se

Naturområden/ förvaltare

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN
08-123 124 00 vx
www.skargardsstiftelsen.se

Naturreservat

NYNÄS SLOTT, SÖRMLAND
0155-26 15 58
www.nynasslott.se
**NATURUM STENDÖRREN,
TROSA/NYKÖPING**
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

Plastproduktion

WETA PLAST, INGMARSÖ
08-542 460 30
www.wetaplast.se

Postombud

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanhandel.se

Rörmokare

**RÖRBÅTEN BJÖRN PALMQVIST VVS AB,
VENDELSÖ,**
08-776 12 56,
0708-63 42 34
www.rorbaten.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen
din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Sjötransporter/frakt

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE, BLIDÖ
0708-45 58 63
SKÅNSJÖ FRAKT, NÄMDÖ
070-750 90 90
www.skansjofrakt.se
SKÄRGÅRDSSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.eu
**WESTERBERGS GRUS/NORDANVIND,
DJURÖ**
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Skräddarsydd paket

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-28 05 442,
www.bokajak.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12,
www.soderarm.com
UTÖ VÄRDSSHUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Smycken

CLAUDIA P
www.claudiap.se
EDBLAD
www.edblad.com
GULDSMEDERNA, NORRTÄLJE
0176-156 56
www.guldsmederna.se
JESS OF SWEDEN, ÖSTHAMMAR
070-351 17 94
www.jessofsweden.se
MUSKOT FASHION, ÖREGRUND
www.muskotfashion.se

Såg/snickeri

BERGSHAMRA SÅG & SNICKERI
0176-26 02 10
www.bergshamrasag.se
NORRTÄLJE SNICKERI AB
0709-480 326
norrtaljesnickeri@live.se
RÄFSNÄS SÅG, GRÄDDÖ
0176-402 65,
www.rafsnassag.se
**TOTTE GRÖNWALL SNICKERI,
FURUSUND**
0709-40 82 38

Tandläkare

UPPLANDS TANDVÅRD, ÖSTHAMMAR
0173-106 07
www.upplandstandvard.se

Taxi/buss

FRÖTUNA TAXI & BUSS, RÅDMANSÖ
0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

Trädgård

TAKSOPEN
www.taksopen.se

Utbildning/kurser

**ERIKSSONS BYGGERI
& BÅTBYGGARSKOLA, INGMARSÖ**
08-542 461 36
KUSTEN.SE – MARINA UTBILDNINGAR
070-828 87 85
www.kustens.se
VÄDDÖ FOLKHÖGSKOLA
0176-528 00
www.vaddo.fhsk.se

Veterinär

**KVISTHAMRA VETERINÄRKLINIK,
NORRTÄLJE**
0176-22 33 02
www.kvisthamraveterinar-
klinik.se

Zumbadans

MOVE CATARINA, RÅDMANSÖ
www.movecatarina.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsen
din. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Vad händer **under ytan**?

Om skogsmaskiner körde in i naturreservat, högg ner alla träd och hade ihjäl djur skulle det bli ett väldigt liv. När samma sak händer i havet, under ytan i skyddade havsområden, hörs inte mycket. Det vill vi ändra på. För skydd ska vara skydd på riktigt!

Varje dag, året om, pågår storskaligt fiske i svenska vatten. Bottentrålar förstör havsbotten, önskad fisk slängs tillbaka och den biologiska mångfalden urholkas. Och allt det här sker till och med i skyddade områden med hotade arter och livsmiljöer. Det är sjukt.

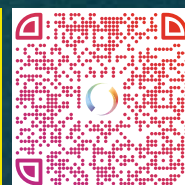
Men utvecklingen går att vända om vi hjälps åt.

Redan nu finns exempel på skonsamt fiske. Naturskyddsföreningen jobbar för att gynna det fisket, och för att stärka skyddet i marina skyddsområden. Vi behöver din hjälp.

Tillsammans kan vi få ansvariga politiker att gå från ord till handling och skapa den förändring som krävs. För ett levande hav – även under ytan.

STÖD VÅRT ARBETE FÖR ETT LEVANDE HAV!

Swisha en gåva till 901 3038

Läs mer på www.underytan.nu

Naturskyddsföreningen

**UNDER
YTAN**

God Jul och Gott Nytt år!

myBLISS
butik i Östhammar

BARN- DAMKLÄDER, LEKSAKER, BARNSKOR
ACCESSOARER, INREDNING
Norra Tullportsgatan 6, ingång från gården.
VÄLKOMMEN!

www.mybliss.se @mybliss_sweden fmyblissweden

BYGG&MÅLERI

FALK
ENTREPRENAD AB

0173 - 500 25, 070 - 640 68 78
www.falkentreprenad.com

Forsmarks Wårdshus

0173-501 00 forsmarkswardshus.se

GRÄSÖ SCHAKT

Alla slags markarbeten
Vacuumtoalettsystem

Leif Olsson • Nötsveden 120 • 742 97 Gräsö
graso.schakt@telia.com
Tel. 070 594 55 64 • 070 356 40 13

Nordsjö Idé&Design

Roslagens Golv
Energivögen 1, Östhammar
Tel: 0173-212 35
www.nordsjoideedesign.se

PATRIK ANDERSSON
Bygg & Inredning
073-023 57 64

Byggvaror av rätta virket
Vi levererar till Er med bil eller egen båt i mellanskärgården

BOLIST
BERGSHAMRA

0176-26 02 10 • www.bergshamrasag.se

SERVICE OCH REPARATIONER

MERCURY SUZUKI EVINRUDE
BERGSHAMRA VARV AB

bergshamravav.se 0176-26 20 68

4WORK
YRKESKLÄDER
JÄRFÄLLA NORRTÄLJE SOLLENTUNA SÄTRA
www.4work.se

Froms Bygg

ANDERS: 070-770 03 08
fomsbygg@gmail.com

GRÄDDÖ BYGG & SNICKERIA AB

TOTALENTREPRENÖR

Mattias Anders
070-723 41 20 070-723 41 21
www.graddobygg.se

GRÄDDÖ ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

GRÄSKÖ BÅTVARV

Service och försäljning

MERCURY

070-853 63 13, 0176-45 255 • info@graskobatvarv.se

GRÄSKÖ ARKIPELAG SERVICE

ENTREPRENAD I SKÄRGÅRDEN
0708 - 455 863

God jul & gott nytt år!

GUMMI CENTRALEN
I Norrtälje AB Sedan -30 talet

0176-103 71
www.gummicentralen.org

**IRISRO
TRÄDGÅRDSBÅT**
 Professionell skötsel
 Rådgivning Växtval
 irisro.se
 Ansvarig 076 70 18 494
 trädgårdsmästare Jessika

**JIDSTRANDS
ENTREPRENAD
AB**
 GRUS – SAND – JORD
 LEVERANS I STORSÄCK
 CONTAINER – MASKINTRANSPORTER
 070-562 33 88 Jidde

*God jul
& Gott
Nytt år**
KARLSVIKEN
 www.karlsviken.se

**Kvisthamra
Veterinärklinik**
 0176-22 33 02
 Telefontid 8.30-11
 Öppet mån-fre 8.30-17
 Gilla oss på
 Bergsgatan 26, Norrtälje
 www.kvisthamraveterinarklinik.se

God jul & gott nytt år!

**MARK &
MILJÖ I ROSLAGEN AB**
 0733-16 17 87
 fredrik@momir.se

Yxlan
NICLAS GUSTAVSSON
BYGG & SNICKERI AB
 076-881 61 77 • niclas@ngbygg.se

God Jul och Gott Nytt år!

NJ-Mark
 Bergsprängning
 Entreprenad-
 borning för
 värme, brunnar
 & bryggor
 070-602 32 42

Låt oss visa skärgården! Vi finns i den.
 Reguljär direktbåt Sandhamn – Stavsås
 Båttaxi ≥ 190 p
 Skärgårdsturer
 Åretrunt-charter
 Mat & Dryck
ROSLAGENS SJÖTRAFIK AB
 "Tärnan" & "Gudungen" • 070-691 38 58
 www.roslagenssjotrafik.se

Bröllop och fest vid havet!
 Rådmansö bygdegård i Gräddö

www.radmansobygdegard.se tel: 0709-701 901

**SÄLLSTRÖMS
Snickeri & Bygg AB**

0708-26 13 34
 www.sallstrombygg.se

Totte Grönwall Snickeri
 0709 408 238

Väddö Ved
 "värmer bra"
 All sorts ved!

070-340 32 29

Winge
 BYGGKONSULT

Entreprenadbesiktning
 Överlåtelsebesiktning
 Kontrollansvar PBL

072-553 33 53 Johan Winge
 Johan@wingebbyggkonsult.se

**ÅKERLUNDS GRUND &
BETONGFÖRÄDLING AB**
 070-795 48 51

JUL VID BORDET

ATELLET
 0176-700 450
 atellet.se

God Jul och Gott Nytt år!

GÄLLER DET **Träbåtar?**
DÅ GÄLLER DET OCKSÅ OSS!
Nyhet! Båttvätt!
Båtbyggarskola
Fullständig varvsrörelse

**ERIKSSONS BÅTBYGGERI
& BÅTBYGGARSKOLA AB**
Box 15, 130 25 INGMARSÖ
0733-522004 trabatar.net

Ostmakeriet

Ostar hantverksmässigt ystade på Rindö
av mjölk från Öster Gryttinge gård

www.ostmakeriet.se

Specialister på bryggor

**REUTERSKIÖLD
SNICKERI.** 076-850 12 55
www.reuterskioldsnickeri.se

**STORA
KÅLHOLMEN
VANDRARHEM**

storakalholmen.se

SVARTSÖ
SKÄRGÅRDSHOTELL
& VANDRARHEM

svartsonorra.se

NORDANVIND
leveranser i Stockholms
skärgård och Mälaren
sand · grus · jord

070-349 22 04
www.nordanvind.se

Hyra i skärgården?
Se vårt stora utbud

STOCKHOLM
Skärgårdsstugor

www.skargardsstugor.se 08-570 231 31

SKÄRGÅRDSGRUS

M/F Solskär
LEVERERAR GRUS/BADSAND
UTLÄGGES

070-571 95 80
www.skargardsgrus.se

**SKORSTENS-
MÄSTAREN**

www.lagaskorsten.se
08-10 22 00

M/S Containa: 070-750 90 90

Kran upp till 20 m

SKÅN SJÖ Containrar &
FRAKT Storsäckar
www.skansjofrakt.se

Transporter året runt

08-571 501 00 www.battaxi.se

BÅTTAXI

Sopa taket fritt från barr, löv
och bullig massa!

Upp till 6 meter lång.
Utan att ramla
från taket.

TAKSOPEN.SE

VÄRMDÖ SKÄRGÅRDSTRANSPORTER AB

www.vermdoskargardstransporter.se

Transporterar allt från grus till hus.
Även entreprenadmaskinsarbeten.

08-570 331 95, 070-831 41 10

GRUNDET

Vandrarhem,
konferens
och servering
på Rögrund

08-571 56 110 www.grundet.se

Hyr ut sin stuga med oss

Stugsommar.se

HYR I HELA SVERIGE

stuga@stugsommar.se
www.stugsommar.se
020-625 625

**RENA
BOTTEN**

Tävling
Vinn marina smycken.
Skicka in ditt svar senast
15 februari 2021.

Hitta till kyrkan eller kapellet

Julen är inte bara mat, dryck och presenter. Den är också en tid då vi söker oss till en kyrka för att få julefrid. Av tradition händer det mycket i våra kyrkor och kapell under jul- och nyårshelgerna. Julen är ju i huvudsak en kristen högtid som firas till minnet av Jesu födelse. Och under jul och nyår är kyrkorna ofta öppna för gudstjänster, julspelel och konserter. Julen är kyrkans andra största högtid efter påskens. Jag är säker på att du känner till din egen kyrka, kapell eller klockstapel om du ser den på bild.

Men vad kan du om skärgårdens övriga kristna byggnader från Öregrund till Landsort? Para ihop byggnaden på bild med rätt ort och ha chans att vinna ett guldblåterat handgjort ankare med texten »Hope« från Claudia Jewelry. Fint som nyckelring eller väsksmücke. / ROINE KARLSSON

- 1) Landsort 2) Möja 3) Nynäshamn 4) Rådmansö 5) Singö 6) Vaxholm
7) Forsmark 8) Djurö 9) Blidö 10) Arholma 11) Öregrund

Skicka in ditt svar till info@magasinskargard.se eller posta till Magasin Skärgård, Gräddö Varvsväg 12, 760 15 Gräddö. Skriv namn, adress, ålder, yrke och gärna dina intressen. Vi är nyfikna på våra läsare. Och vi blir tacksamma om du berättar var hittade ditt magasin. Tack på förhand & lycka till!

FOTO: ROINE KARLSSON

Vi gratulerar sommarumrets vinnare i tävlingen »Sjörapporten som tröst«.

Vi fick in 65 svar och har denna gång dragit fyra vinnare. Grattis – **Lars Åke Philipsson** i Norrtälje som gillar resor och biltävlingar. Yrkesmassör **Annika Söderlund** i Västerhaninge som hittade MagasinSkärgård på Karlslunds marina och är intresserad av friluftsliv och segling. **Britt-Marie Berglund** från Västerås hittade också sitt ex på samma marina och gillar segling, läsning, handarbete. **Malou Rydberg**, Ljusterö som upptäckte magasinet i Linanäs hamn och gärna läser om skärgårdsliv, segling, djur och natur. Gratulerar – ni har svarat alla rätt på sommarumrets bildgata med fyrplatser. Vi skickar marina nyckelringar till er och det nya numret.

Rätt svar blev: A-4 Falsterbo B-8 Landsort C-2 Märket D-7 Söderarm E-3 Ölands södra udde F-5 Gotska sandön G-6 Hoburgen H-1 Svenska högarna.

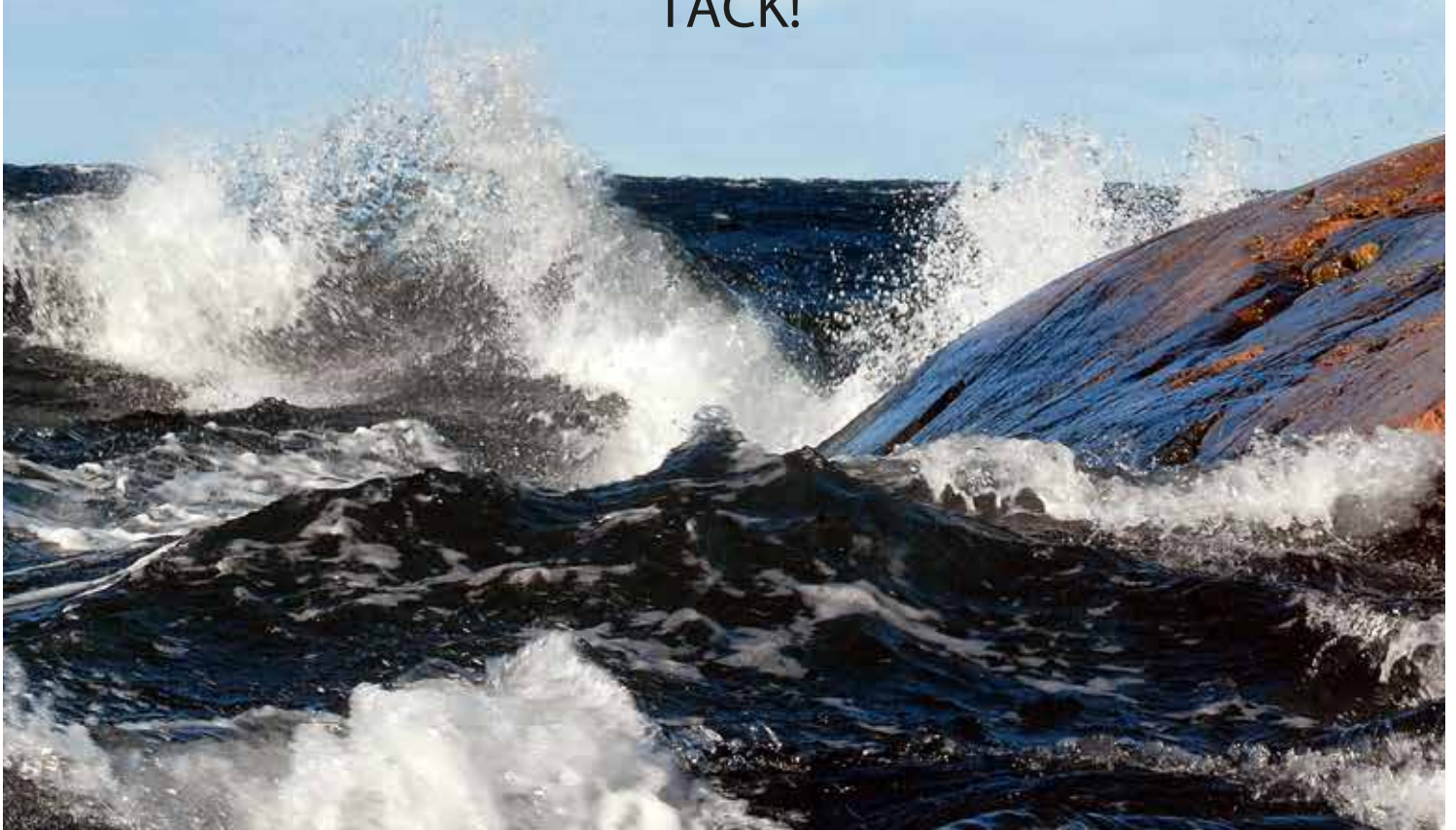
För ett renare hav

Skänk ditt bidrag till Östersjöfonden

Bankgiro 264-2981

www.ostersjofonden.org

TACK!

**PASSA PÅ!
DET FINNS
BÖCKER
KVAR**

LÄS OM: öar / natur / båtar / stigar / äventyr / event / kultur / tävlingar /
kuriosa / traditioner / utflykter / djur / sport / upplevelser / båtar

Med hjärtat i skärgården

»Sinne, smak och sevärdheter«

Med hjärtat i skärgården

Vi har plockat russin ur MagasinSkärgårds många utgåvor som kommit ut sedan starten 2005 och tryckt vår första bok. Fullmatad med 43 utvalda reportage. Med spännande, häftiga och kuriosa knäck från hela Stockholms skärgård med omnejd, och även Ålands övärld. Vi har bott i trädkoja, tältat på havets isgolv, tävlat i triathlon, seglat med »ostindienfararen«, lagat mat av alger och festat på Runmarös nobla Nobelfest. Det och mycket mer kan du läsa om i boken. Den trycktes 2019 och det finns ett antal böcker kvar.

Pris: 250 kr plus porto.

Boken är rikt illustrerad med fotografier. Hård pärm. 193 sidor.

Beställ på info@magasinskargard.se.

magasinSKÄRGÅRD.
sinne/smak/sevärdheter